

Arviointi- kertomus 2025

Tarkastuslautakunta 20.5.2026

HÄMEENLINNA

Hämeenlinnan kaupungin arviointikertomus 2025

Hämeenlinnan kaupungin tarkastustoimi, Wetterhoffinkatu 2

Arviointikertomus verkossa:

www.hameenlinna.fi/arviointikertomus

Valokuvat: Hämeenlinnan kaupungin kuvapankki

Paino: Grano Oy, Hämeenlinna 2026

Sisällys

1. Tiivistelmä.....	4
2. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta.....	5
2.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	5
2.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	5
2.3. Tarkastuslautakunnan toiminta.....	6
2.4. Arvioinnissa käytetty asteikko ja tunnisteet	7
3. Arviointityön vaikuttavuus	8
4. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	12
4.1. Verotulot ja valtionosuudet	12
4.2. Toiminta- ja vuosikate	13
4.3. Lainakannan kehitys	14
4.4. Investoinnit ja sijoitukset	15
4.5. Talouden tunnuslukujen kehitys.....	16
4.5.1. Verrokkikaupungit.....	16
4.6. Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä	19
4.6.1. Miten talouden tasapainottamistoimenpiteet näkyvät toiminnassa?.....	20
5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen	23
5.1. Strategian vaikuttavuuden arviointi	23
5.2. Uusi kaupunkistrategia.....	23
6. Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	26
6.1. Yhteenveto valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta	26
6.2. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	28
6.2.1. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	31
6.3. Kaupunkirakennelautakunta.....	32
6.3.1. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	35
6.4. Yhteinen jätelautakunta	37
6.5. Konserni- ja elinvoimapalvelut.....	38
6.5.1. Konsernipalvelut.....	38
6.5.2. Elinvoimapalvelut	41
6.5.3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	43
7. Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	44
8. Työohjelman mukaiset arviointikohteet.....	47
8.1. Strategiset tytäryhteisöt.....	47
8.1.1. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy.....	47
8.1.2. Hämeenlinnan Asunnot Oy	51
8.1.3. Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiö	53

8.2.	Kaupungin tulos- ja vastualueet.....	55
8.2.1.	Perusopetus	55
8.2.2.	Kouluruokailu.....	57
8.2.3.	Lasten ja nuorten kulttuuripalvelut.....	59
8.2.4.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.....	61
8.2.5.	Infra.....	64
8.2.6.	Tilapalvelut.....	66
8.2.7.	Viestintä ja markkinointi.....	67
8.2.8.	Henkilöstö- ja hallintopalvelut	69
8.3.	TyöHäme	71
8.4.	Eettisten toimintaperiaatteiden huomioiminen.....	76
9.	Liitteet	77
9.1.	Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteumataulukot	77
9.2.	Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteumataulukot	79
9.3.	Jätelautakunnan tavoitteiden toteumataulukot	83
9.4.	Konserni- ja elinvoimapalvelujen tavoitteiden toteumataulukot	84
9.5.	TyöHämeen tavoitteiden toteumataulukko.....	88
9.6.	Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot	90
9.7.	Kuvaluettelo	97
9.8.	Taulukkoluetelo.....	97

1. Tiivistelmä

Uuden tarkastuslautakunnan ensimmäinen toimintakausi elokuusta 2025 toukokuuhun 2026 on nyt takana-päin ja ensimmäinen arviointikertomus valmis. Lautakunta laati syksyllä arviointisuunnitelman koko valtuustokaudelle ja sen pohjalta työohjelman ensimmäisen arviointivuoden rungoksi. Valtuustokauden vaihtuessa myös kaupungin strategia uudistettiin: uusi kaupunkistrategia "Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030" hyväksyttiin valtuustossa lokakuussa 2025 ja sen jalkauttaminen käynnistyi suunnitelmallisesti. Arviointivuoden tavoitteet asetettiin vielä vanhan strategian pohjalta, joten tarkastuslautakunta teki lyhyen katsauksen myös edellisen valtuustokauden vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseen, talousarviossa 2025 asetettujen tavoitteiden toteutumisen arvioinnin lisäksi.

Arviointivuosi oli myös merkittävän rakenteellisen uudistuksen ensiaskelten vuosi, 1.1.2025 työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille. Hämeenlinna toimii vastuukuntana seitsemän kunnan muodostamalle TyöHämeen työllisyysalueelle. TyöHäme aloitti toimintansa poikkeuksellisen haastavassa suhdanneympäristössä, jossa työttömyys kasvoi, työmarkkinat heikentyivät ja uusi rahoitusmalli lisäsi kuntien kustannusvastuuta merkittävästi. Vaikka tavoitteiden toteuma jäi ensimmäisenä toimintavuonna välttäväksi, organisaation rakentuminen on edennyt pääosin hyvin.

Maailmanpoliittinen epävakaus ja turvallisuusympäristön muutos heijastuvat väistämättä myös kuntatalouteen ja -toimintaan. Geopoliittiset jännitteet, kaupan rakenteiden muutokset ja kansainvälisen talouspolitiikan epävarmuus vaikuttavat verotuloihin, valtionosuuksiin ja kustannuspaineisiin tavalla, jonka ennakoiminen on aiempaa vaikeampaa. Lisäksi Suomen eduskunnan päätökset, kuten muutokset valtionosuuksiin, palveluvelvoitteisiin ja talouden sopeutustoimiin, vaikuttavat kuntien sopeutustarpeeseen ja muutosvauhtiin. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että kaupunki on vahvistanut valmiusjohtamistaan ja kokonaisturvallisuuden hallintaa määrätietoisesti.

Kaupungin talous toteutui arviointivuonna ennakoitua paremmin. Tilikauden tulos oli +11 milj. euroa, mihin vaikuttivat erityisesti sijoitustoiminnan poikkeukselliset myyntivoitot sekä toimintakatteen budjetoitua parempi kehitys. Verotulokehitys sen sijaan oli valtakunnallista tasoa heikompaa – verotulot kääntyivät laskuun ensimmäistä kertaa useaan vuoteen. Myös valtionosuudet laskivat vertailukelpoisesti tarkasteltuna ja väestörakenteen muutoksen myötä niiden ennakoidaan laskevan edelleen noin miljoonan euron vuosivauhdilla. Nämä tekijät muodostavat yhdessä kaupungin talouden keskeisen rakenteellisen haasteen. Kaupunki ei arviointihetkellä ole erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa eikä yksikään kriisikuntakriteereistä täyty. Hämeenlinna-rahasto tarjoaa merkittävän puskurin, mutta veropohjan heikkeneminen, investointitarpeiden jatkuminen ja valtionosuuksien rakenteellinen lasku edellyttävät pitkäjänteistä ja ennakoivaa talouden hoitoa.

Kokonaisuutena arvioiden lautakunnat, konserni- ja elinvoimapalvelut sekä konserniyhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan hyvin. Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota tavoitteiden kehittämistarpeisiin. Tavoitteiden mitattavuus ja mittareiden laatu ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että toimintaa voidaan aidosti arvioida ja johtaa tietoon perustuen.

Hämeenlinnassa tehdään paljon hyvää, yhteisöllistä ja eteenpäin vievää työtä, joka ei nouse esiin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa. Lautakunta on toimintakauden aikana saanut mahdollisuuden tutustua laajasti kaupunkikonsernin monipuoliseen tehtäväkenttään ja päässyt aitiopaikalta kuulemaan paitsi toiminnan haasteista myös lukuisista onnistumisista. Tarkastuslautakunta kiittää lämpimästi kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä avoimesta ja rakentavasta yhteistyöstä.

2. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävät perustuvat kuntalakiin (121 §), joka määrittelee lautakunnan roolin ja vastuut kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksessa. Tehtävät ovat osa ulkoista valvontaa, johon kuuluu myös lakisääteinen tilintarkastus¹. Ulkoisella valvonnalla tarkoitetaan toimivasta johdosta ja muusta organisaatiosta riippumatonta valvontaa.

2.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginvaltuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kaupungissa ja kaupunkikonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi tarkastuslautakunta huolehtii kaupungin ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista.

Lautakunta seuraa tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista ja tekee tarvittaessa esityksiä ulkoisen ja sisäisen tarkastuksen sekä arvioinnin yhteensovittamisesta ja tilintarkastuksen kehittämistä.

Tarkastuslautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, johon on koottu arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

2.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 11 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajien on oltava valtuutettuja. Kaupunginvaltuusto (9.6.2025 § 80) on asettanut tarkastuslautakunnan valtuustokaudelle, joka päättyy 31.5.2029. Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2025 arviointiin 11 kertaa.

Taulukko 1: Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Jäsen	Läsnä	Varajäsen	Läsnä
Satu Aaltonen puheenjohtaja	11	Johanna Uschanov	2
Kati Voutilainen 1. varapuheenjohtaja	11	Jenni Mannila	
Vilja Lumme 2. varapuheenjohtaja	9	Sini Niittykukka	1
Mika Einiö	11	Janne Ilonen	
Mikko Hieta	10	Oliver Lindholm	
Emma Kolu	10	Anton Satamo	3
Heikki Koskela	8	Juha Rehuttu	1
Jonni Levaniemi	10	Marjut Lehtinen	2
Nurmi Lauri	10	Matti Eklund	
Minna-Mari Ojamäki-Salminen	11	Timo Mäkinen	
Merituuli Stenberg	10	Enni Peltoniemi	

¹ Kaupungin tilintarkastajana toimi vuonna 30.6. 2025 asti BDO Oy ja 1.7.2025 alkaen BDO Audiator Oy, vastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori

Tarkastuslautakunnan kokouksiin on myönnetty läsnäolo- ja puheoikeus kaupunginvaltuuston puheenjohtajalle Jari Koskiselalle sekä vastuulliselle tilintarkastajalle Minna Ainasvuorelle (BDO Auditor Oy). Tarkastuslautakunnan jäsenistä Satu Aaltonen ja Jonni Levaniemi ovat ilmoittaneet esteellisyydestään ja näin ollen he eivät ole osallistuneet ilmoittamiensa kohteiden vuotta 2025 koskevaan arviointiin. Satu Aaltonen on toiminut kaupunkirakennelautakunnan jäsenenä ja kaupunginhallituksen varajäsenenä 31.5.2025 saakka. Jonni Levaniemi on toiminut Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiön hallituksen jäsenenä 25.6.2025 saakka ja Koulutuskuntayhtymä Tavastian hallituksen jäsenenä edelleen. Esteellisyyssäännöksillä pyritään turvaamaan asioiden käsittelyn puolueettomuutta ja luottamusta päätöksenteon moitteettomuuteen.

Kuva 1: Tarkastuslautakunta 20.5.2026. Kuvassa alhaalta ylöspäin: Heikki Koskela, Mika Einiö, Minna-Mari Ojamäki-Salminen, Kati Voutilainen, Lauri Nurmi, Satu Aaltonen, Merituuli Stenberg, Vilja Lumme, Mikko Hieta, Jonni Levaniemi ja Emma Kolu, kuva: Miika Kangasniemi/ Hämeenlinnan kaupunki.

2.3. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on vahvistanut arviointisuunnitelman vuosille 2025–2028, jonka pohjalta on laadittu arviointivuoden työohjelma.

Arviointikertomuksen valmistelun pohjana ovat olleet kaupunginhallituksen laatima Tilinpäätös 2025 sekä Talousarvio 1.1.–31.12.2025, Hyvinvointiraportti 2025, Henkilöstöraportti 2025, Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsaus 2025, lautakunnan kokouksissa saatu informaatio ja selvitykset kaupungin johdolta, tilintarkastajalta, viranhaltija-asiantuntijoilta, konserniyhtiöiden vastuunalaisilta toimihenkilöiltä sekä toimielinten pöytäkirjoista. Arviointikertomuksen valmistelussa on hyödynnetty tekoälyä tekstin muokkauksessa. Sisällöllinen vastuu kertomuksesta on tarkastuslautakunnalla.

Kokouksissa käsitellyjä aiheita ovat olleet:

- Kaupunkirakennetoimiala: infra, tilapalvelut
- Sivistys- ja hyvinvointitoimiala: perusopetus, lasten ja nuorten kulttuuripalvelut, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE-työ)
- Strategiset tytäryhteisöt: Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy, Hämeenlinnan Asunnot Oy, Hämeenlinnan Seudun Opiskelija-asuntosäätiö sr.
- Johtaminen, talous ja henkilöstö: strategia, omistajaohjaus, viestintä ja markkinointi, elinvoimatyö, henkilöstö- ja hallintopalvelut, tilinpäätös 2025, kaupunginjohtajan ja toimialajohtajien katsaukset tavoitteiden toteutumiseen
- Muut: TyöHäme ja tilintarkastus

Tarkastuslautakunta kiittää kaupungin ja kaupunkikonsernin henkilöstöä sekä luottamushenkilöitä rakentavasta ja sujuvasta yhteistyöstä arviointivuoden aikana. Yhteistyö on ollut avointa ja asiantuntevaa ja se on osaltaan tukenut tarkastuslautakunnan tehtävien asianmukaista hoitamista.

2.4. Arvioinnissa käytetty asteikko ja tunnisteet

Tarkastuslautakunnan arvioinnilla tarkoitetaan valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen arviointia. Se on oleellinen osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä toiminnan ja palvelujen kehittämisen väline. Tarkastuslautakunta on määritellyt arviointityönsä apuvälineeksi seuraavan, toteumaprocentin avulla onnistumista kuvaavan, suuntaa antavan asteikon:

Taulukko 2: Arviointiasteikko

%	≤	Arvio	<	%
0	≤	Heikko	<	25
25	≤	Välttävä	<	45
45	≤	Kohtalainen	<	65
65	≤	Hyvä	<	90
90	≤	Erinomainen	≤	100

Asteikon mukainen toteumaprocentti on jäljempänä, valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista käsittelevissä kappaleissa, laskettu huomioiden kokonaan saavutetut tavoitteet (100 %) ja osittain saavutetut tavoitteet (50 %) kokonaisuuteen nähden. Esimerkiksi jos oletetaan että toimialalle on asetettu kaksi tavoitetta ja toinen niistä saavutetaan kokonaan ja toinen osittain, lasketaan toteumaprocentti seuraavasti: $(100 \% + 50 \%) / 2 = 75 \%$, jolloin arviointiasteikon mukainen sanallinen arvio on hyvä. Lautakuntien, konserni- ja elinvoimapalveluiden, TyöHämeen sekä strategisten tytäryhtiöiden tavoitteet ja mittarit esitetään taulukkomuodossa arviointikertomuksen liitteissä 9.1.–9.6.

Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta esitetään alla olevia tunnisteita käyttäen:

Tavoite saavutettiin täysin (100 %) tai saavuttamatta jääneiden tulosten osuus oli vähäinen.

Tavoite toteutui osittain (50 %), vähintään puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.

Tavoite ei toteutunut (0 %) tai vain alle puolet tavoitelluista tuloksista saavutettiin.

Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida (0 %), koska mittaustulokset valmistuvat myöhemmin, mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa tai tavoite on epäselvä.

3. Arviointityön vaikuttavuus

Tarkastuslautakunnan arviointityön vaikuttavuutta mitataan seuraamalla arviointikertomuksessa annettujen suositusten toteutumista. Kaupunginhallitus on antanut kaupunginvaltuustolle lausunnon vuoden 2024 arviointikertomuksen perusteella tehdyistä toimenpiteistä, joihin on ryhdytty yhteensä 30 suosituksen perusteella. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt annetut vastineet kokouksessaan 6.10.2025 § 130.

Tarkastuslautakunta arvioi, että annettujen suositusten perusteella myönteistä kehitystä on tapahtunut 70 % tapauksista, mikä jää alle asetetun 75 % tavoitteen. Suurin osa niistä suosituksista, joiden edistymistä ei vastineiden perusteella voitu todeta, on sellaisia, joiden arviointi on mahdollista vasta myöhemmässä vaiheessa. Tarkastuslautakunta jatkaa tilanteen seuranta.

Vastineiden analyysissä on käytetty ylöspäin osoittavaa nuolikuvaketta kuvaamaan asian edistymistä. Alaspäin osoittava nuolikuvake puolestaan kertoo siitä, että arviointityön vaikuttavuutta ei vastineen perusteella voitu todeta. Tarkastuslautakunnan perustelu on kirjattu negatiivisen (9) arvion yhteyteen, positiivista (21) arviota ei ole perusteltu erikseen.

Taulukko 3: Arviointikertomuksessa 2024 annettujen suositusten toteutuminen

NRO	TOIMIALA	SUOSITUKSEN AIHE		
1.	Talous	Talouden seuranta ja tulevaisuusarviointi	x	
2.	Talous	Väestö- ja verotulokehityksen tukeminen	x	
3.	Strategia	Keskustan elävöittäminen, opiskelijapitovoiman vahvistaminen, kotoutumisen tukeminen	x	
4.	Strategia	Valtuustokauden laajan analyysin huomioiminen	x	
5.	Strategia	Yritysten sijoittumisen ja kasvun tukeminen	x	
6.	Strategia	Opiskelijoiden pitovoiman edistäminen	x	
7.	Strategia	Kohtaanto-ongelmat, työttömien tukeminen	x	
8.	Strategia	Elinvoiman kärkihjelmat	x	
9.	Strategia	Kestäväyyden eri näkökulmien huomioon ottaminen ja tasapaino suhteessa toisiinsa		x
10.	Strategia	Markkinointi kaupungin vahvuuksiin perustuen	x	
11.	Strategia	Matkailua ja tapahtumia koskevien suunnitelmien seuranta	x	
12.	Strategia	Strategiatyöhön osallistaminen ja uuden strategian koulutukseen panostaminen		x
13.	Strategia	Rohkeus ja kunnianhimo tavoitteiden asetannassa		x
14.	Strateginen ohjelmatyö	Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden edistäminen		x
15.	Strateginen ohjelmatyö	Lapsivaikutusten arvioinnin jatkaminen ja kehittäminen	x	
16.	Strateginen ohjelmatyö	Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelman osalta eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja vuoropuhelu		x
17.	SIHY	Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien kehityksen seuranta	x	
18.	SIHY	Oppilaiden tuen tarpeiden kehityksen seuranta	x	
19.	SIHY	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen mittaaminen	x	
20.	SIHY	Yhteistyön lisääminen joukkoliikenneyksikön suuntaan		x
21.	SIHY	Museotoiminnan nostaminen sivistys- ja hyvinvointilautakunnan seurantaan		x
22.	SIHY	Henkilöstön hyvinvointiin panostaminen	x	
23.	SIHY	Kulttuuri- ja liikuntapalvelujen resursointi	x	

NRO	TOIMIALA	SUOSITUKSEN AIHE		
24.	KAURA	Tavoiteasetannan merkityksen korostaminen toiminnan johtamisen välineenä		x
25.	KAURA	Asiakaspalutteen laadullinen arviointi	x	
26.	KAURA	Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman toteutuminen, mittaaminen ja arviointi		x
27.	KAURA	Joukkoliikenneyksikön henkilöstöresurssit	x	
28.	KAURA	Johtamisen tuki, henkilöstön hyvinvointi ja työjärjestelyt	x	
29.	HVA yhteistyö	Hyvinvointialueyhteistyön kehittämisen seuranta ja tukeminen sekä yhteistyön rakenteiden kehittäminen	x	
30.	Eettisyys	Eettisten toimintaperiaatteiden tiedostaminen ja säännöllinen koulutus	x	
	Yhteensä		21	9

Suositus nro 9: Kestävyyden eri näkökulmien huomioon ottaminen ja tasapaino suhteessa toisiinsa

Tarkastuslautakunta korosti suosituksessaan kestävyyden eri näkökulmien huomioon ottamisen tärkeyttä käytännön toiminnassa sekä päätöksenteossa ja sen valmistelussa. Myös tavoiteasetannassa tulisi pyrkiä huomiomaan kestävyyden eri näkökulmat ja tasapaino suhteessa toisiinsa. Kaupunginhallitus totesi vastineessaan, että strategian päivityksessä taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys on nostettu kaupunkistrategian toteutumisen mahdollistajiksi.

Tarkastuslautakunnan mielestä kestävyyden eri näkökulmien tunnistaminen kaupunkistrategian toteutumisen mahdollistajina on arvokasta, mutta toteaa samalla, että tavoiteasetannan yhteydessä suositeltuun kestäväyyden eri näkökulmien tasapainopyrkimykseen ei vastineessa otettu kantaa. Asian edistymistä voidaan arvioida vasta myöhemmin strategiatyön edetessä.

Suositus nro 12: Strategiatyöhön osallistaminen ja uuden strategian koulutukseen panostaminen

Tarkastuslautakunta korosti strategiatyön merkitystä valtuustokauden vaihtuessa ja suositteli panostamaan niin henkilöstön kuin luottamushenkilöidenkin osallistamiseen ja koulutukseen, jotta kaupunkistrategia ei jää irralliseksi ylätason suunnitelmaksi. Kaupunginhallituksen vastineen mukaan strategian päivityksessä on tehty asukas- ja sidosryhmäkyselyt ja osallistettu heitä myös työpajoissa. Luottamushenkilöiden osallisuus toteutui vastineen mukaan valmistelun edettyä päätöksentekoon, jonka jälkeen alkoi strategian johtaminen organisaatiossa yhteisen suunnitelman mukaisesti.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian osallistamis- ja koulutustyötä on tehty, mutta sen onnistumista voidaan arvioida vasta myöhemmin, kun strategian toimeenpano on pidemmällä.

Suositus nro 13: Rohkeus ja kunnianhimo tavoitteiden asetannassa

Tarkastuslautakunta kannusti rohkeuteen ja kunnianhimoon tavoitteiden asetannassa, jotta tulosten seurannalla voidaan johtaa toimintaa tavoiteltuun suuntaan. Kaupunginhallituksen vastineessa kerrottiin, että uusi kaupunkistrategia pyrittiin laatimaan huomattavasti tiiviimmäksi kuin vanha strategia. Päämääristä ja vision vaikuttavuustavoitteista luovuttiin. Valmistelussa keskityttiin max. viiteen valtuustokauden strategiseen tavoitteeseen ja niistä kutakin tullaan tarkastelemaan muutamalla keskeisellä mittarilla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkistrategian tiivistämisessä onnistuttiin, mutta strategisten tavoitteiden, mittareiden ja tulosten seurannan toimivuutta johdon työkaluna voidaan arvioida vasta valtuustokauden edetessä.

Suositus nro 14 ja 26: Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden edistäminen

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman ilmastopäästötavoitteeseen ja siihen liittyvään päästöjakaumaan, jonka mukaan liikennepäästöt muodostavat suurimman kuormituksen ja ovat samalla läpikulkuliikenteestä johtuen sellaisia, joihin kaupungin on haastavaa vaikuttaa omin toimin. Tähän yhtälöön on tarkastuslautakunnan mielestä tärkeää löytää ratkaisukeinoja esimerkiksi valtakunnallisella edunvalvonnalla. Päästövähennysten vaikeutuessa on Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tärkeää tehdä määrätietoisia toimia siellä, missä se on mahdollista, sekä hiilinielujen vahvistamiseksi että päästöjen vähentämiseksi.

Kaupunginhallituksen vastineessa kerrottiin, että liikennepäästöjen tarkemman jakauman selvittämiseksi on tilattu laskelma läpikulkuliikenteen osuudesta. Hämeenlinnan alueen maantieverkon liikenteen päästöistä noin kahden kolmasosan arvioidaan aiheutuvan paikallisesta liikenteestä ja kolmanneksen läpiajavasta liikenteestä. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman päivityksessä pyritään tunnistamaan toimenpiteet, joilla pystytään vaikuttamaan paikallisen liikenteen aiheuttamiin päästöihin. Vastineen mukaan hiilinielujen vahvistaminen on mahdollista ottaa keskusteluun. Metsien rooli hiilensidonnassa on otettu huomioon myös edellisessä metsäohjelman päivityksessä. Väli raportointia ja vaikutusten seurannan kehittämistä varten olisi päivityksessä tavoiteltava toimenpiteiden vaikuttavuusarviointia ja täsmällisempää mittarointia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vastineessa ei otettu kantaa valtakunnallisen edunvalvonnan edistämiseen. Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman tavoitteiden onnistumista voidaan arvioida vasta myöhemmin, kun ohjelman päivitystyö on edennyt.

Suositus nro 16: Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelman osalta eri toimijoiden tiivis yhteistyö ja vuoropuhelu

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna -ohjelman osalta tarkastuslautakunta kehotti kiinnittämään huomiota tiiviiseen yhteistyöhön ja vuoropuheluun eri toimijoiden välillä, jotta ohjelman pitkän aikavälin tavoitteet voivat toteutua. Kaupunginhallituksen vastineessa kerrottiin, että tapahtumia ja matkailua kehitetään edelleen pitkäjänteisesti ja että strateginen ohjelma on tarkoitus päivittää vuoden 2026 aikana. Kehittäminen on keskitetty pääosin Linnan Kehitykseen vuoden 2025 alussa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että asian edistymistä voidaan arvioida vastineessa mainitun ohjelman päivitystyön valmistuttua.

Suositus nro 20: Yhteistyön lisääminen joukkoliikenneyksikön suuntaan

Tarkastuslautakunta suositteli hyvinvoinnin edistämisen yksikölle yhteistyön lisäämistä joukkoliikenneyksikön suuntaan sujuvien bussi- tai palvelulinjayhteyksien mahdollistamiseksi kaupungin kulttuuri- ja liikuntapaikkoihin. Toimiva joukkoliikenne lisää tutkitusti asukkaiden omatoimisuutta ja hyvinvointia.

Kaupunginhallituksen vastineessa ei otettu kantaa yhteistyön lisäämiseen.

Suositus nro 21: Museotoiminnan nostaminen sivistys- ja hyvinvointilautakunnan seurantaan

Tarkastuslautakunta toisti edellisenä vuonna antamansa suosituksen museotoiminnan nostamisesta sivistys- ja hyvinvointilautakunnan seurantaan. Ottaen huomioon museoiden laaja tehtäväkenttä (kokoelmatyö, näyttelytoiminta, alueellinen vastuumuseo sekä kaupunginmuseon viranomaistehtävät), tulee toiminnalle asettaa selkeät tavoitteet ja mittarit, joiden avulla museotyössä onnistumista voidaan seurata ja arvioida.

Kaupunginhallituksen vastineen mukaan sivistys- ja hyvinvointilautakunta seuraa museoiden toimintaa ensisijaisesti talousarvion ja tilinpäätöksen kautta. Näissä nousevat esiin museoiden laajan tehtäväkentän eri osa-alueet, niihin liittyvät tärkeimmät toimenpiteet, tarpeet ja haasteet museoiden omilla painotuksilla ja arvotuksilla. Museoiden tavoitteiden toteutumista seurataan kävijämäärien perusteella. Raportointia on kehitetty siten, että myytyjen pääsylippujen ja museokorttikävijöiden lisäksi museot raportoivat tapahtuma- ja ilmaiskävijät siten, että lukujen vertailukelpoisuus on parempi. Museojohtajat kutsutaan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan kuultaviksi säännöllisesti kerran toimintakaudessa, seuraavaksi keväällä 2026 ja tarvittaessa useammin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistys- ja hyvinvointilautakunta jatkaa museotoiminnan onnistumisen seurantaan kävijämäärien perusteella.

Suositus nro 24: Tavoiteasetannan merkityksen korostaminen toiminnan johtamisen välineenä

Tarkastuslautakunta suositteli kaupunkirakennetoimialalle tavoiteasetannan merkityksen korostamista toiminnan johtamisen välineenä. Lautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin tulee määrittää toimia, joilla tavoitteita voidaan saavuttaa ja tarvittaessa korjata tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä ongelmia. Toimivien mittareiden avulla saadaan tietoa siitä, ollaanko menossa tavoiteltuun suuntaan.

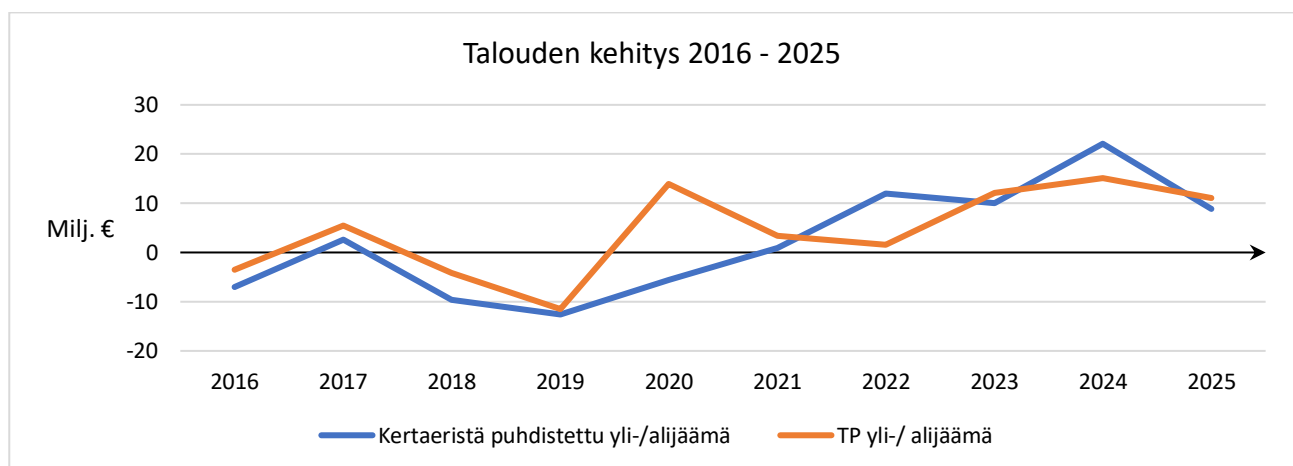
Kaupunginhallituksen vastineessa kerrottiin päättyneellä valtuustokaudella käytettyjen tavoitteiden ja mitta-
reiden määrittelyprosessista.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoiteasetannan merkityksen korostamiseen toiminnan johtamisen välineenä ei vastineessa otettu kantaa.

4. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Arviointivuoden tilikausi oli vahvasti positiivinen. Tilikauden tulos oli +11 milj. euroa. Talousarviovaiheessa tilikauden arvioitiin päättyvän noin +1,8 milj. euroa ylijäämään ja muutetun talousarvion mukaan noin -3,1 milj. euroa alijäämään. Ennakoitua huomattavasti parempaan toteumaan päästiin erityisesti sijoitustoiminnan poikkeuksellisten myyntivoittojen sekä sivistys- ja hyvinvointitoimialan, kaupunkirakennetoimialan ja elinvoimapaalveluiden ennakoitua parempien tulojen sekä kaupunkirakenteen ja konsernipalvelujen menosäästöjen ansiosta.

Tilikauden yli-/ alijäämä voi sisältää merkittäviä kertaluonteisia eriä. Niistä puhdistetun luvun kehityksen seuraaminen antaa talousjohdon näkemyksen mukaan paremman kuvan kaupungin tuloksentekevyydestä kuin virallisen yli- tai alijäämän seuraaminen. Arviointivuoden 8,9 milj. euron kertaeristä puhdistettu ylijäämä jatkaa vuosien 2021–2024 positiivista trendiä, vaikka putoakin merkittävästi edellisvuoden huippulukemasta.

Kuva 2: Talouden kehitys vuosina 2016–2025.

4.1. Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot jäivät arviointivuonna talousarviossa ennakoitua matalammiksi. Niitä kertyi yhteensä 179,0 milj. euroa, mikä oli noin 1,0 milj. euroa vähemmän kuin muutetussa talousarviossa sekä noin 3,0 milj. euroa (-1,7 %) vähemmän kuin edellisvuonna. Koko maan verotulot laskivat -0,2 %, joten Hämeenlinnan kehitys oli valtakunnallista tasoa heikompi. Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella negatiiviseen kehitykseen vaikuttivat erityisesti heikentynyt työllisyystilanne sekä yritysten vaisu tuloskehitys.

Hämeenlinnan tuloveroprosentti oli arviointivuonna 8,40 % ja yleinen kiinteistöveroprosentti 1,35 %. Molemmat veroprosentit säilyivät edellisvuoden tasolla. Elinvoiman ja esimerkiksi lapsiperheiden houkuttelemisen näkökulmasta kiinnostavia kilpailijakaupunkeja ovat Porvoo, Tuusula, Raasepori, Lempäälä ja Hyvinkää. Niiden keskimääräinen tuloveroprosentti oli 7,92 % ja yleinen kiinteistöveroprosentti 1,22 %, jotka molemmat olivat Hämeenlinnaa alhaisemmalla tasolla. Karkeasti arvioiden verotustaso laskee pääkaupunkiseutua lähestyttäessä. Myöhemmin kertomuksessa käytettyihin verokkikaupunkeihin (Lappeenranta, Rovaniemi, Seinäjoki, Vaasa ja Lahti) nähden Hämeenlinnan veroprosentti oli hieman niiden keskimääräistä tuloveroprosenttia (8,55 %) ja kiinteistöveroprosenttia (1,40 %) matalampi.

Valtionosuudet toteutuivat hiukan talousarviossa ennakoitua paremmin. Tilinpäätöshetkellä niitä kirjattiin 17,2 milj. euroa. Valtionosuuksien yhteismäärä kasvoi edellisvuodesta 2,8 milj. euroa, mutta kasvua selittää pääosin

TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä johtunut 9,4 milj. euron lisäys. Vertailukelpoisesti valtionosuudet laskivat noin 6,3 milj. euroa vuodesta 2024. Tulevina vuosina valtionosuuksien ennakoidaan laskevan noin miljoonan euron vuosivauhtia lasten ja nuorten määrän vähentyessä.

Peruspalvelujen valtionosuus määräytyy laskennallisin perustein ja se koostuu kahdesta osasta, kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tasaus perustuu asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, jotka kuvataan erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla. Verotuloihin perustuva tasaus joko lisää tai vähentää kunnan valtionosuutta riippuen siitä, onko kunnan laskennallinen verotulo keskimääräistä suurempi vai pienempi. Hämeenlinnan laskennallinen verotulo on keskimääräistä pienempi, joten kaupunki saa verotuloihin perustuvaa tasausta, arviointivuonna tasauksen määrä oli 6,8 milj. euroa. Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

4.2. Toiminta- ja vuosikate

Käyttötalous toteutui kaupunkitasolla etukäteen arvioitua paremmin. Toimintakate kertoo, kuinka paljon toimintakuluista jää toimintatuottojen jälkeen katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Alkuperäisen budjetin mukainen toimintakatetavoite alitettiin 9,1 milj. eurolla. Vastuu- ja toimialatasolla suurin euromääräinen poikkeama muutettuun talousarvioon nähden oli konserni- ja elinvoimapalveluissa. Se johtui pääasiassa elinvoimaja työllisyyspalvelujen arvioitua paremmasta toimintatuottojen toteumasta (2,0 milj. euroa), joista pääosa johtui kansainvälisten asukkaiden palveluissa kertyneistä budjetoitua suuremmista laskennallisista korvauksista kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden osalta. Toimintamenojen alitukset (2,6 milj. euroa) syntyivät pääosin työllisyyden edistämisen palveluissa, joissa merkittävimmät menojen alitukset toteutuivat asiakaspalveluiden sekä asiantuntijapalveluiden ostoissa johtuen kotoutumisen kokonaisuuden uudistamisesta, palveluiden kehittämisen keskeneräisyydestä sekä palveluiden tuottamisesta omana toimintana. Koko kaupungin tasolla toimintakate kasvoi edellisvuoteen (148,8 milj. euroa) verrattuna 12 %, johtuen erityisesti TE-palveluiden siirtymisestä kuntien vastuulle. Vertailukelpoinen toimintakatteen kasvu oli maltillinen 2,2 %, mikä selittää osaltaan arviointivuoden hyvää tulosta.

Taulukko 4: Toimintakatteen toteumavertailu. TA=talousarvio, MTA=muutettu talousarvio, TP=tilinpäätös

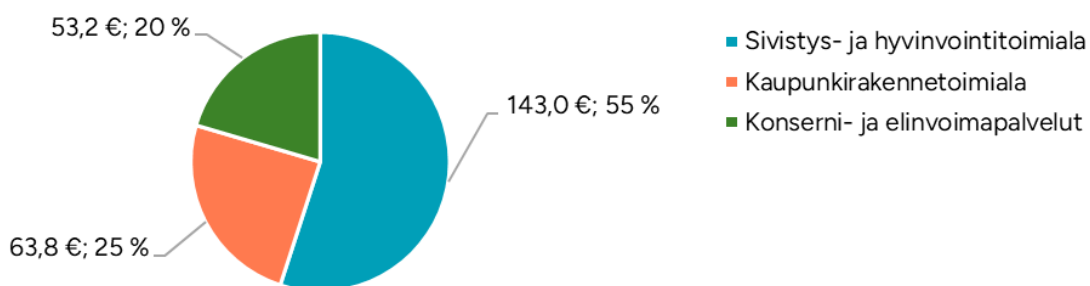
1 000 €	TA 2025	TA-MUUTOS	MTA	TP 2025	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	-42 965	-	-42 965	-36 224	6 741	-16 %
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	-136 879	-55	-136 934	-135 051	1 883	-1 %
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	4 120	-3 826	294	4 695	4 401	1 497 %
KOKO KAUPUNKI	-175 724	3 407	-179 605	-166 580	13 025	-7 %

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintakate toteutui muutettua talousarviota parempana, johtuen budjetoitua korkeammista tuotoista (+2,6 milj. euroa). Tuloja saatiin ennakoitua enemmän etenkin perusopetuksen kuntienvälisestä laskutuksesta.

Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate muodostui positiiviseksi muihin toimialoihin verraten korkeiden toimintatuottojen (67,7 milj. euroa) takia, kulutason ollessa noin 63 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä

(739 301 euroa) huomioiden. Toimintakatteen budjetoitua merkittävästi parempi toteuma johtui menosäästöistä erityisesti aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa sekä muissa toimintakuluissa. Toimintakulut alittuivat kaikilla muilla tulosalueilla, paitsi infrassa, jonka talousarvio ylittyi pilaantuneiden maiden puhdistuksiin tehtävien pakollisten varausten vuoksi.

Toimintamenojen jakauma on kuvattu alla olevassa piirakkakaaviossa tilinpäätösraportointiin perustuen. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla (SIHY) muodostuu suurin osa kaupungin kuluista, noin 55 %. Hiukan alle puolet SIHYn kuluista, 48 %, oli henkilöstökuluja. Konserni- ja elinvoimapalveluissa (KOPA) vastaava osuus oli 30 % ja kaupunkirakennetoimialalla (KAURA) 20 %. Palvelujen ostoihin kirjattiin KAURAn kuluista lähes puolet, 48 % ja konserni- ja elinvoimapalveluissakin suurempi osuus kuin henkilöstökuluihin, 40 %. SIHYssä palvelujen ostot olivat euromääräisesti lähellä KAURAn tasoa, mutta niiden osuus oli vain viidesosa kaikista toimialan kuluista.

Kuva 3: Kaupungin toimintamenojen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.

Vuosikatetavoite ylittyi alkuperäiseen talousarvioon nähden 11,2 milj. eurolla ja muutettuun talousarvioon nähden 14,9 milj. eurolla. Toteutunut vuosikate oli 37,9 milj. euroa. Vuosikatetta verrataan yleisesti poistojen määrään ja ohjenuorana on, että jos se kattaa vuotuiset poistot, ei kaupungin tarvitse velkaantua selvittääkseen korvausinvestoinneistaan. Hämeenlinnassa vuosikate/ poistot % -tunnusluku oli arviointivuonna vahva, 140 %. Vertailussa tulee kuitenkin ottaa huomioon myös vuotuinen investointitaso ja jos se on korkeampi kuin poistojen taso tulee vuosikatevertailu tehdä investointitasoon nähden. Hämeenlinnassa investoinnit toteutuivat budjetoitua hiukan matalampina, nettoinvestointien ollessa 39,1 milj. euroa. Investointitaso oli n. 12 milj. euroa poistojen tasoa korkeampi ja noin 1,2 milj. euroa korkeampi kuin vuosikate.

4.3. Lainakannan kehitys

Hämeenlinnan kaupunginhallitus on asettanut talouden tasapainottamistavoitteeksi lisävelkaantumisen estämisen vuoden 2022 tasosta (240,1 milj. euroa) suunnittelukaudella 2023–2026. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talouden tasapainottamistoimenpiteiden edistymisestä puolivuositain. Osana raportointia seurataan ns. todellisen lainakannan (pitkäaikaiset lainat + lyhytaikaiset lainat +/- kaupungin tilin saldo) kehitystä. Seurannan mukaan kaupungin todellinen lainakanta on arviointivuoden aikana kasvanut noin +11,3 milj. euroa ja suunnittelukaudella yhteensä +25,8 milj. euroa. 31.12.2025 todellinen lainakanta oli 265,9 milj. euroa. Näiden tietojen perusteella kaupunginhallituksen asettaman tavoitteen saavuttaminen näyttää arviointikertomuksen laatimishetkellä epätodennäköiseltä. Arvioinnissa on kuitenkin syytä ottaa huomioon Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa vuonna 2024 solmittu merkittävä kiinteistökauppa, joka edellytti 28,5 milj. euron

lainanottoa. Kauppa oli huomattava sekä kaupungin talouden että kiinteistönhoidon järjestämisen kannalta ja siitä aiheutunut lisävelkaantuminen on perusteltavissa kaupan pitkän aikavälin hyödyillä.

Kaupungin virallisissa tilinpäätöslaskelmissa raportoitu kirjanpidollinen lainakanta oli arviointivuoden alussa yhteensä 282,1 milj. euroa ja vuoden lopussa 279,1 milj. euroa, joten laskua oli noin -3 milj. euroa eli -1 %. Pitkäaikaisten lainojen osuus oli vuoden alussa 256,8 milj. euroa. Uutta lainaa nostettiin 30 milj. euroa ja vanhoja maksettiin pois 38,8 milj. euroa, joten pitkäaikaisten lainojen nettomuutos oli -8,8 milj. euroa ja pitkäaikainen lainamäärä oli tilinpäätöshetkellä 248 milj. euroa. Lyhytaikaista lainaa oli vuoden alussa 25,3 milj. euroa ja vuoden lopussa 31,1 milj. euroa, joten lyhytaikainen lainakanta lisääntyi +5,8 milj. euroa.

Kaupungin lainakannan suojausaste oli tilinpäätöshetkellä 92,7 % (2024: 80 %). Korkea suojausaste antaa turvaa korkojen nousua vastaan. Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan suojausaste pysyy suhteellisen korkeana 2020-luvun lopulle saakka.

4.4. Investoinnit ja sijoitukset

Arviointivuoden nettoinvestointeihin oli talousarviossa varattu 44,6 milj. euroa, ne toteutuivat arvioitua matalampina ollen 39,1 milj. euroa. Investointimenoja kirjattiin 44,4 milj. euroa ja investointituloja 5,3 milj. euroa.

Euromääräisesti suurimmat investoinnit tehtiin talonrakennuksessa. Merkittävimpiä yksittäisiä kohteita olivat Solvikin päiväkotit (3,2 milj. euroa), Lammin yhtenäiskoulu ja lukio (6,9 milj. euroa) sekä Verkatehtaan opistotalon peruskorjaus (3,5 milj. euroa²). Perusparannushankkeisiin käytettiin yhteensä 1,6 milj. euroa, joista suurimpana oli Hakkalan koulun rakennusautomaatio-, kameravalvonta- ja lukitusjärjestelmän uusiminen (0,3 milj. euroa). Lämmitystapamuutoksiin investoitiin arviointivuonna yhteensä 0,3 milj. euroa, Miemalan koulun maa-kaasujärjestelmä korvattiin vesi-ilmalämpöpumpulla. Investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan talonrakennuksen osalta hiukan arvioitua 17,9 milj. euroa matalampina toteuman ollessa 16,2 milj. euroa (netto). Menomäärärahoihin tehtiin arviointivuoden aikana 1,2 milj. euron talousarviomuutos, johtuen ns. Ykköskorttelin alueen hankinnasta.

Kunnallistekniikka on talonrakennuksen ohella merkittävä investointikohde. Siihen budjetoitiin 18,9 milj. euron menomääräraha. Tulomäärärahaa ei talousarviossa ollut, mutta investointituloja kertyi yhteensä 0,3 milj. euroa, mistä 0,2 milj. euroa oli Ahveniston ampumahiihtoinfran investointiin rahoitusosuutena saatu Alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määräraha. Arviointivuonna suurimpina investointihankkeina aloitettiin Moreenin eritasoliittymän rakentaminen (5,6 milj. euroa), Sotkanrannan peruskorjaus (0,9 milj. euroa) sekä Linnanpuiston ja Karnaalinpuiston peruskorjaus (3,0 milj. euroa). Nämä ovat kaksivuotisia hankkeita ja valmistuvat vuonna 2026. Muita merkittäviä investointikohteita olivat Mettolan pientaloalueen infran rakentaminen (1,1 milj. euroa), Ahveniston ampumahiihtoradan toteutus (0,8 milj. euroa), ulkovalaistuksen peruskorjaus (0,8 milj. euroa) sekä Teollisuustien saneeraus (0,9 milj. euroa). Kokonaisuudessaan kunnallistekniikan investoinnit jäivät budjetoidusta 2,5 milj. euroa, toteuman ollessa 16,4 milj. euroa (netto). Suurimpana poikkeamana oli Moreenin eritasoliittymän rakentamiseen kirjattu meno, joka jäi 2,4 milj. euroa budjetoidusta.

Vuonna 2025 sijoitustoiminnalle asetetut vuosituotto- ja budjettitavoitteet (4 % – 4,5 %) toteutuivat ennakoitua paremmin. Sijoitusten vuosituotto oli +5,9 % ja euromääräisesti sijoitusomaisuus kasvoi noin 8,6 milj. euroa päättyen 147,9 milj. euroon (2024: 139,3 milj. euroa). Arvopaperien luovutusvoittoja kirjattiin

² Verkatehtaan opistotalon peruskorjauksen koko investointi oli 7,5 milj. euroa, josta Verkatehtaan osuus oli 4 milj. euroa ja kaupungin osuus 3,5 milj. euroa.

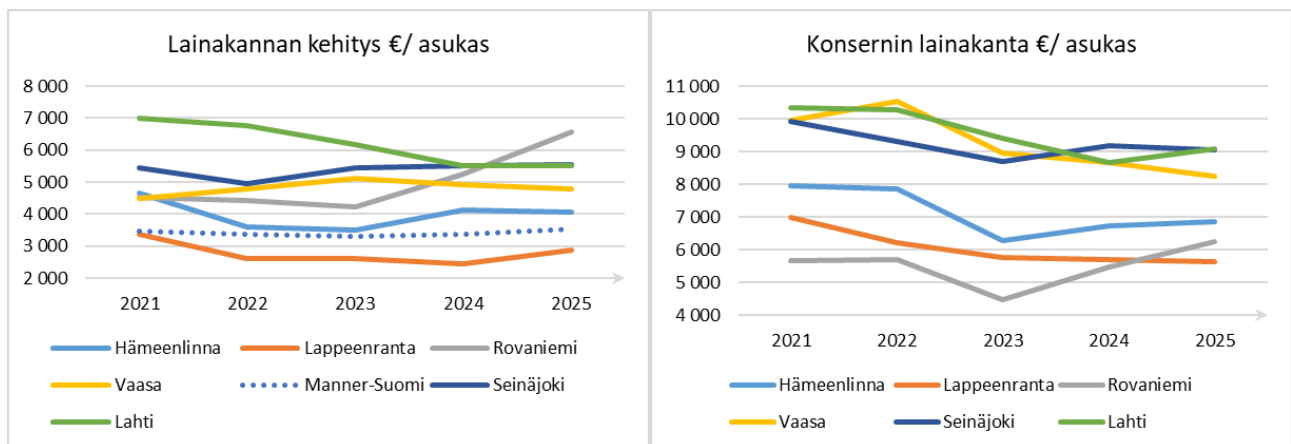
tilinpäätökseen budjetoitua enemmän, lisäksi rahoituksen kokonaisuuteen vaikuttivat korkojohdannaisista saadut 1,9 milj. euron korkotuotot. Rahoituksen nettotulot toteutuivat 2,8 milj. euroa budjetoitua paremmin, toteuman ollessa 8,3 milj. euroa.

4.5. Talouden tunnuslukujen kehitys

Tarkastuslautakunta seuraa kaupungin taloudellisen aseman kehitystä kuntalaissa määriteltyjen arviointikriteerien, ns. kriisikuntakriteerien avulla. Vuoden 2025 vahvan tilinpäätöksen ja sitä edeltäneiden positiivisten tilinpäätösten perusteella voidaan todeta, että Hämeenlinnan kaupunki ei arviointihetkellä ole erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa, eivätkä kriisikuntakriteerit sen osalta täyty.

4.5.1. Verrokkikaupungit

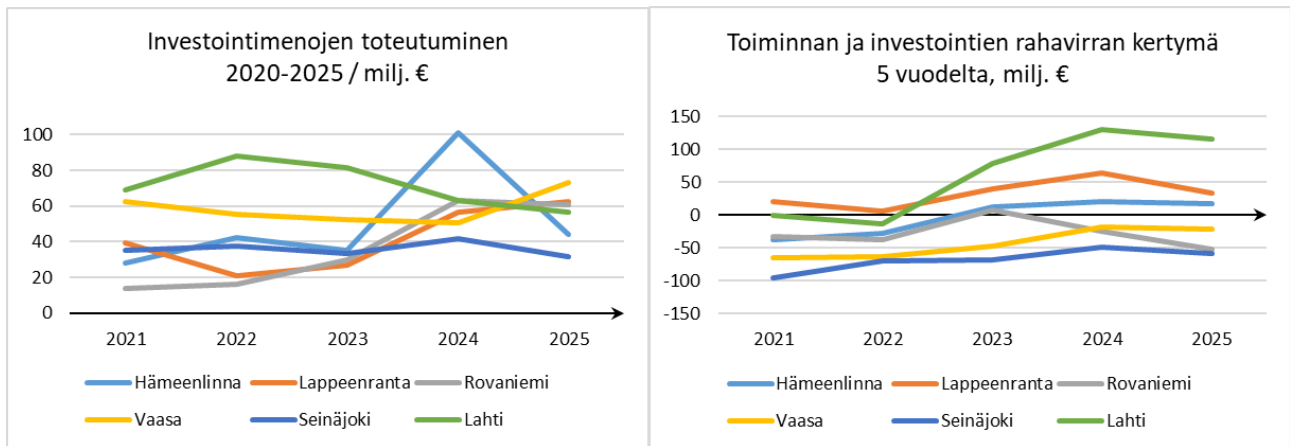
Seuraavaksi tarkastellaan tiettyjen talouden tunnuslukujen kehitystä viiden viimevuoden aikana Hämeenlinnassa ja muualla. Verrokkikaupunkeina ovat asukasluvultaan Hämeenlinnaa lähellä olevat Lappeenranta, Rovaniemi, Seinäjoki ja Vaasa sekä sijainniltaan lähellä oleva, mutta asukasluvultaan huomattavasti suurempi Lahti. Lähteinä on käytetty kaupunginhallitusten maaliskuussa käsittelemiä tilinpäätöksiä.

Kuva 4: Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2021–2025.

Hämeenlinnan lainakanta laski edellisvuodesta 3 milj. euroa ja oli tilinpäätöshetkellä 4 068 €/ asukas. Hämeenlinnan lainakanta kääntyi loivaan laskuun (-1,3 %) ja lähestyy Manner-Suomen kuntien keskimääräistä tunnuslukua 3 547 €/ asukas. Yllä esitetystä kaaviosta näkyy, että Hämeenlinnan tunnusluku on verrokkikaupunkeihin nähden matala, ainoastaan Lappeenrannan kuvaaja on Hämeenlinnan kuvaajaa alempana. Lahden ja Seinäjoen asukaskohtainen lainakanta on viime vuosina pysynyt samalla tasolla (n. 5 530 €/ asukas), joten kuvaajat asetuvat yllä olevassa kaaviossa päällekkäin, eikä Seinäjoen kuvaajaa näy. Rovaniemen tunnusluku jatkoi jyrkkää kasvuaan (+ 25 %) edellisvuodesta ja oli tilinpäätös hetkellä 6 553 €/ asukas.

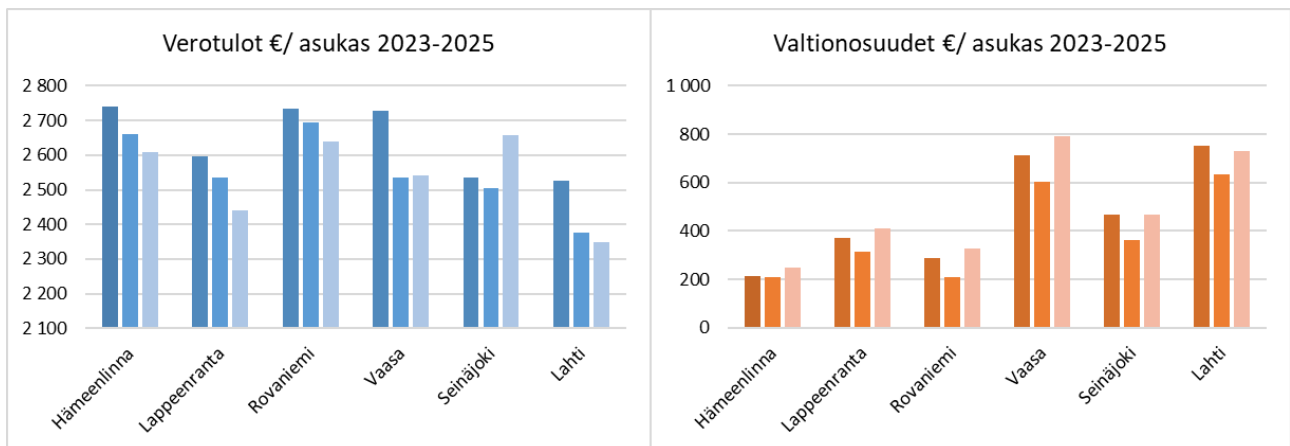
Konsernin lainakanta/ asukas tunnusluvun kehitys on viiden vuoden tarkastelujaksolla laskeva, ainoastaan Rovaniemellä arviointivuoden luku oli korkeampi kuin lähtövuonna. Rovaniemen tunnusluku on noussut viimevuodesta nopeammin (+14 %) kuin muiden, ollen kuitenkin edelleen toiseksi matalin verrokkikaupungeista. Hämeenlinnan tunnusluku oli arviointivuonna 6 856 €/ asukas (2024: 6 749 €/ asukas), joka oli 2 235 euroa vähemmän kuin Lahdessa, jossa tunnusluku oli vuoden 2025 korkein: 9 091 €/ asukas.

Kuva 5: Investointitason vertailu sekä toiminnan ja investointien rahavirran kertymä -tunnusluvun kehitys vuosina 2021–2025.

Hämeenlinnan investointimenot ovat olleet tarkastelujaksolla asukasluvultaan saman kokoluokan kaupunkien keskitasoa, lukuun ottamatta vuoden 2024 piikkiä, jolloin investointeja tehtiin ns. perustasoa merkittävästi enemmän, menoja kirjattiin yhteensä 100,9 milj. euroa. Kasvu johtui pääasiassa Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa solmitusta kiinteistökaupasta (62,8 milj. euroa). Arviointivuonna on palattu lähemmäs aikaisempaa tasoa ja Hämeenlinnan tilinpäätökseen kirjattiin 44,4 milj. euroa investointimenoja. Verrokkikaupunkien tilinpäätösraportoinnin perusteella arviointivuoden investointimenot olivat korkeimmat Vaasassa (73 milj. euroa), Lappeenrannassa (62,7 milj. euroa) ja Rovaniemellä (60,6 milj. euroa). Seinäjoella investointimenoja kirjattiin 31,5 milj. euroa, joka oli arviointivuoden matalin lukema verrokkikaupunkivertailussa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pidemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätös-vuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi. Lahden, Lappeenrannan ja Hämeenlinnan tunnusluku oli arviointivuonna positiivinen, kun taas Vaasassa ja Seinäjoella se on ollut koko tarkastelujakson ajan negatiivinen. Hämeenlinnassa rahavirta nousi positiiviseksi vuonna 2023 (13 milj. euroa).

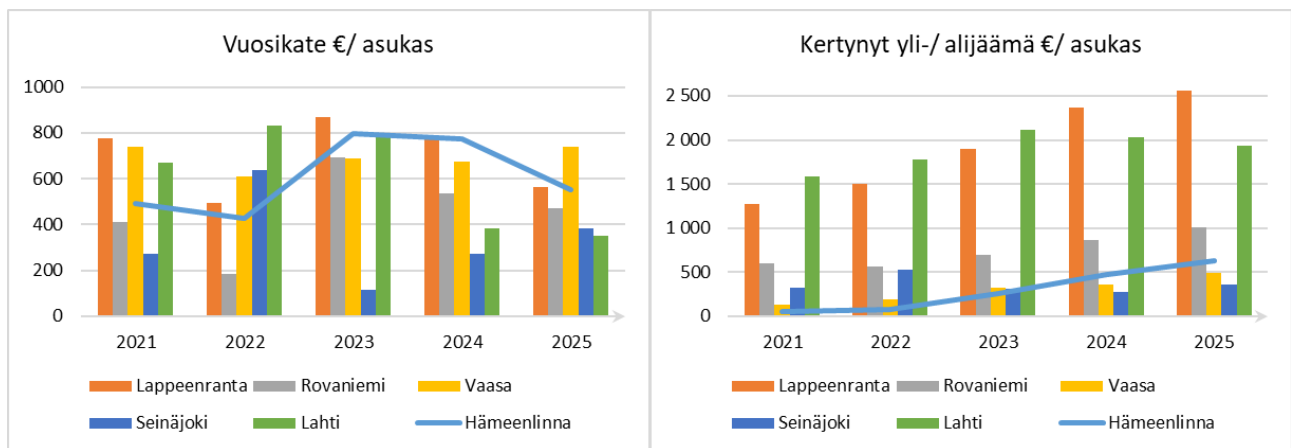

Kuva 6: Asukaskohtaisten verotulojen ja valtionosuuksien vertailu vuosina 2023–2025.

Verrokkikaupunkivertailussa Hämeenlinna oli verotuloissa Seinäjoen ja Rovaniemen jälkeen kolmanneksi paras ja valtionosuuksissa selvästi heikoin. Yllä olevasta kaaviosta näkyy, että asukaskohtaiset verotulot ovat Seinäjokea ja Vaasaa lukuun ottamatta laskeneet. Seinäjoen +153 euron asukaskohtaista kasvua selittää tuloveroprosentin korotus Hämeenlinnan tasosta 9,20 %:iin. Myös Rovaniemellä on korkeampi tuloveroprosentti (8,90

%) kuin Hämeenlinnassa. Hämeenlinnan verotulokertymän -54 euron asukaskohtaiseen laskuun vaikutti mm. heikentynyt työllisyystilanne. Verrokkikaupunkien verotulot/ asukas tunnusluvun keskiarvo oli 2 539 €/ asukas. Hämeenlinnan tunnusluku oli keskiarvoa 69 euroa parempi, 2 608 €/ asukas.

Valtionosuudet ovat kuntakentällä yleisesti nousseet edellisvuodesta, johtuen erityisesti TE-palvelu-uudistuksen ja työttömyysturvan rahoitusvastuun muutoksista. Valtionosuuksia saatiin verrokkikaupungeissa keskimäärin 497 €/ asukas (2024: 389 €/ asukas). Hämeenlinnassa määrä oli 250 €/ asukas, eli 246 euroa keskiarvoa vähemmän. Vaasassa valtionosuuksia saatiin eniten, 792 €/ asukas. Hämeenlinnan verrattain matalaan valtionosuuden määrään vaikuttaa erityisesti lukiokoulutuksen, mutta myös ammattikoulutuksen järjestämistapa. Valtionosuudet niiden osalta maksetaan suoraan Koulutus kuntayhtymä Tavastialle. Väestön ikärakenne on toinen valtionosuuksiin vaikuttava seikka. Hämeenlinnassa väestö ikääntyy ennusteiden mukaan maan keskiarvoa nopeammin. Talousjohdon vuonna 2023 tekemän arvion mukaan Hämeenlinnan valtionosuudet tulevat laskemaan noin miljoonan euron vuosivauhdilla lasten ja nuorten määrän vähentyessä ennusteiden mukaan.

Kuva 7: Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2021–2025.

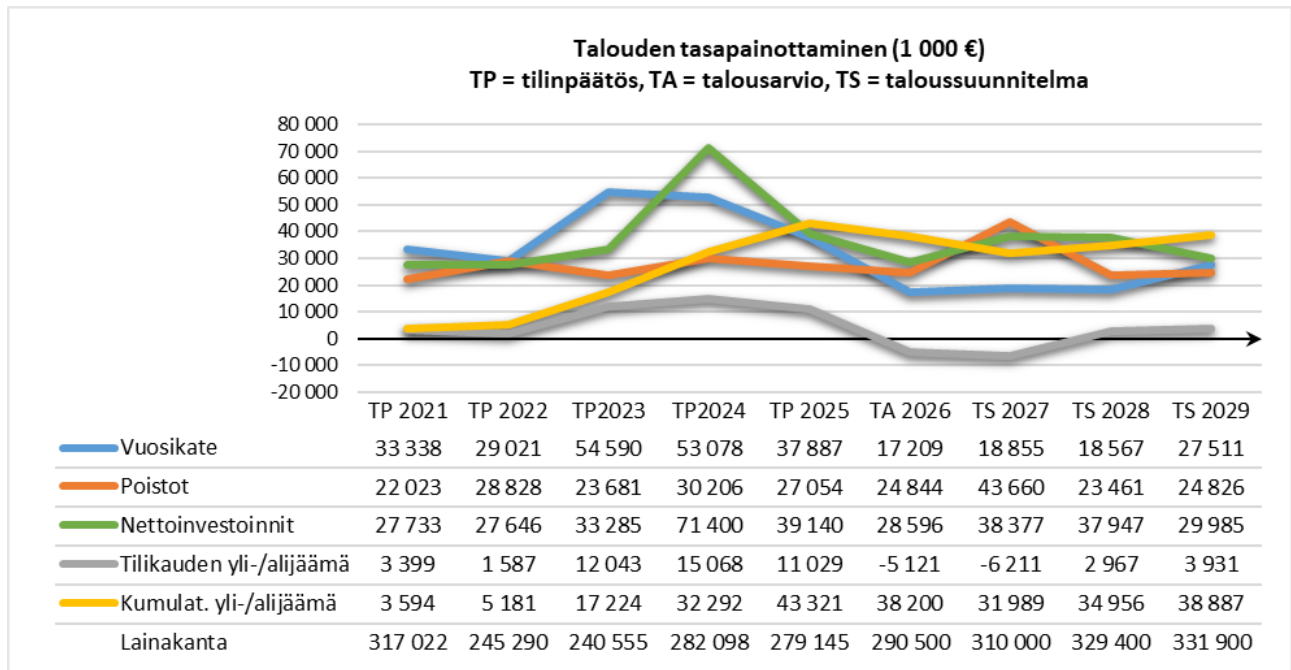
Vuosikatetavoite toteutui Hämeenlinnassa arviointivuonna jälleen ennakoitua paremmin. Asukaskohtainen tunnusluku laski edellisvuodesta -224 euroa, mutta sijoittui edelleen verrokkikaupunkien keskinäisessä vertailussa kärkikolmikkoon. Hämeenlinnassa tunnusluku oli 552 €/ asukas, Lappeenrannassa 565 €/ asukas ja Vaasassa 739 €/ asukas. Verrokkikaupungeista suurin muutos oli Seinäjoella, jossa vuosikate asukasta kohden kasvoi 42 % vuoden 2024 tasosta, ollen 384 €/ asukas (2023: 271 €/ asukas). Asukaskohtaiselle vuosikatteelle ei kuitenkaan voida asettaa kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa, johtuen toimintojen organisoinnissa ja palvelutoiminnan laajuudessa esiintyvistä kuntakohtaisista eroista.

Hämeenlinnassa tilikauden tulos oli arviointivuonna 11 milj. euroa ylijäämäinen. Kertyneitä ylijäämiä oli tilinpäätöshetkellä yhteensä 43,3 milj. euroa, mikä vastaa 631 euroa asukasta kohden. Lappeenranta ja Lahti johtavat vertailua 2 560 € ja 1 928 € asukaskohtaisilla tunnusluvuillaan. Hämeenlinna on kirinyt Vaasan ja Seinäjoen ohi, kuten kaaviosta on nähtävissä, mutta Rovaniemi sijoittuu vielä edelle. Hämeenlinnassa ylijäämiä on rahastoitu aikaisempina vuosina, jolloin eurot eivät näy taseeseen kertyneissä ylijäämissä, mutta tuovat vakautta talouteen. Hämeenlinna-rahastossa oli tilinpäätöshetkellä 94,6 milj. euroa, n. 1 379 €/ asukas. Rahaston sääntöjen mukaan varoja voidaan käyttää investointimenojen, käyttöomaisuuden alaskirjausten (arvonalentumiset) ja niihin mahdollisesti liittyvien purkukustannusten sekä pakollista varausta vastaavien menojen kattamiseen. Kaupunginvaltuusto tekee tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä pääoman lisäystä tai vähennystä

koskevan päätöksen. Viiden vuoden tarkastelujaksolla Hämeenlinna-rahastoa on kartutettu positiivisesta tuloksesta vuosina 2021: +8 milj. euroa, 2023: +17 milj. euroa ja 2024: +8 milj. euroa.

4.6. Talouden tasapainottaminen ja arvio toimenpiteistä

Kaupungin taseeseen kirjattiin vuoden 2025 tilinpäätöksessä 43,3 milj. euroa ja konsernitaseeseen 59 milj. euroa kertynyttä ylijäämää. Arviointivuoden tulos oli kuudetta vuotta peräkkäin positiivinen. Talouden positiiviseen kehitykseen on suurelta osin vaikuttanut verokertymän vastaava kehitys, joskin arviointivuonna se kääntyi laskuun. Kuntatalouden näkymiä haastaa veropohjan heikko kehitys, työllisyyden hiipuminen sekä investointien kustannuspaineiden jatkuminen. Maailmanpolitiikan kiristynyt tilanne heijastuu myös Hämeenlinnan kaupungin talouteen ja heikentää sen ennustettavuutta.

Kuva 8: Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys Hämeenlinnassa vuosina 2021–2025 sekä suunnitelmavuosina 2026–2029.

Tilinpäätösluvuilla päivitetyn pidemmän aikavälin taloussuunnitelman mukaan vuosikatteen, poistojen ja nettoinvestointien arvioidaan tasaantuvan tulevina vuosina aikaisemmalle tasolle 25–35 miljoonan euron tuntumaan. Tilikauden yli-/alijäämän puolestaan ennustetaan laskevan suunnitelmakaudella nollan molemmin puolin. Talousjohdon näkemyksen mukaan kaupungin tulisi kerryttää vuosittain noin 10 milj. euroa ylijäämää investointitason ollessa nykyisen kaltainen, jotta se ei pidemmällä tarkastelukaudella joutuisi rahoittamaan toimintaansa lainarahalla. Yllä kuvatun ennusteen mukaan ylijäämätavoitteen saavuttaminen näyttää epätoimennäköiseltä. Kaupungin lainakannan arvioidaan kasvavan 2025 tilinpäätöshetkestä 52,8 miljoonalla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

Taloukskehitystä on arvioitu kaupungin nykyisillä veroprosenteilla sekä nykyisellä väestökehityksellä, mikä vaikuttaa myös valtionosuuksiin. Toiminnan ja investointien lisäksi verotulojen sekä valtionosuuksien kehitys on tärkeä osa kaupungin talouskehitystä.

4.6.1. Miten talouden tasapainottamistoimenpiteet näkyvät toiminnassa?

Kaupunginhallitus linjasi 27.6.2022 yhteensä 42:sta taloutta sopeuttavasta toimenpiteestä tai selvityksestä. Toimenpiteitä on ajan kuluessa tullut lisää (46) ja niiden tilanteesta on raportoitu kaupunginhallitukselle puolivuosittain, viimeksi 16.2.2026 § 48. Kaikki listalla olevat toimenpiteet tai selvitykset on aloitettu ja niistä 18 alkuperäisellä listalla ollutta kohdetta on saatu kokonaan valmiiksi, sen lisäksi kolme myöhemmin lisättyä kohdetta on valmistunut. Toteutuneita kertaluontoisia hyötyjä oli raportointihetkellä kertynyt yhteensä 21,8 milj. euroa ja vuosittaisia pysyviä hyötyjä 1,8 milj. euroa. Niiden lisäksi arvioituja potentiaalisia kertaluontoisia hyötyjä oli 10,9 milj. euroa ja arvioituja potentiaalisia vuosittaisia pysyviä hyötyjä 5,7 milj. euroa.

Alun perin keskeisin ja siten talouden sopeuttamisen kannalta tärkein selvitys liittyi opetustoimen palveluverkkoon. Siihen liittyvä arvioitu tasapainotusvaikutus oli yhteensä 13,1 milj. euroa. Selvitys tehtiin vuoden 2023 aikana, mutta esitetyt sopeutustoimet eivät valtuuston päätösten perusteella olleet käytännössä poliittisesti mahdollisia toteuttaa.

Talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteutuksesta ja käytännön näkyvyydestä kysyttiin tarkastuslautakuntaan arviointivuoden aikana kutsutuilta esittelijöiltä. Toimenpiteet näkyvät tulosalueilla vaihtelevasti. Konkreettisimmat toimet on tehty Infra-tulosalueella sekä TyöHämeessä, joissa tasapainottaminen on kytketty osaksi toiminnan johtamista ja rakenteellisia ratkaisuja. Useilla tulosalueilla sopeutus on toteutunut ensisijaisesti pidättäytymällä menojen kasvattamisesta, karsimalla kehittämispanostuksia sekä yhdistämällä tehtäviä ja resursseja. Perusopetuksessa ryhmäkokojen pienentämistavoite on jäänyt saavuttamatta oppilaiden kasvavien tukitarpeiden vuoksi, mikä kuvastaa tasapainottamisen reunaehtoisten monimutkaisuutta. Lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa sisäisiä sopeutustoimia ei ole vielä toteutettu, mutta valtiontalouden leikkaukset heijastuvat toimintaan välillisesti. Kokonaisuutena tasapainottamistoimenpiteet näyttäytyvät tulosalueilla enimmäkseen hillittynä menokasvuna ja toiminnan uudelleenjärjestelyinä pikemmin kuin laajamittaisina rakenteellisina muutoksina. Seuraavassa on tiivistelmä saaduista vastauksista.

Infra-tulosalueella talouden tasapainottamiseksi on toteutettu konkreettisia toimenpiteitä. Palveluiden omaehtoista laajentamista on tietoisesti vältetty osana kustannusten hallintaa. Valaistuksen saneeraus LED-tekniikkaan on edennyt suunnitellusti nopeutetussa nelivuotisessa aikataulussa ja sen odotetaan valmistuvan vuonna 2026. Lisäksi palveluiden järjestämistapoja on arvioitu kriittisesti: esimerkiksi Kantakaupungin alueurakkaa ei jatkettu, vaan työt toteutetaan jatkossa edullisemmin pienempinä urakoina ja omajohtoisena työnä. Näillä ratkaisuilla pyritään parantamaan kustannustehokkuutta ja vahvistamaan talouden tasapainoa.

Perusopetuksessa tavoitteena on ollut jo usean vuoden ajan viiden opetusryhmän vähentäminen oppilasmäärän laskun johdosta. Tavoitetta ei kuitenkaan ole saavutettu, sillä vähenevästä oppilasmäärästä huolimatta oppilaat tarvitsevat entistä enemmän erilaisia tukitoimia selviytyäkseen perusopetuksessa. Pienryhmien määrää on lisätty jokaisena lukuvuonna ja sama kehityssuunta on havaittavissa myös valtakunnallisesti.

Lasten ja nuorten kulttuuripalvelujen tulosalueella tasapainottamistoimenpiteitä ei ole toistaiseksi toteutettu. Valtiontalouden sopeuttamistoimet heijastuvat kuitenkin paikalliseen toimintaan muun muassa yhteistyökumppaneiden taloudellisina vaikeuksina sekä lastenkulttuurin kehittämiseen tarkoitetun hankerahoituksen leikkauksina ja lakkauttamisena. Myös palkkatukityöllistämisen mahdollisuuksien päättyminen on vähentänyt käytettävissä olevia työvoimaresursseja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä hyvinvointipäällikön ja liikuntapäällikön vakanssit on yhdistetty.

TyöHämeessä talouden tasapainottaminen ilmenee viiden keskeisen periaatteen kautta: budjettikurin, omatuotannon, kokeilukulttuurin, vaikuttavuusperusteisten hankintojen sekä ennakoinnin. Budjettikuri tarkoittaa ehdotonta sitoutumista taloudellisiin raameihin sekä jatkuvaa sisäistä seuranta. Omatuotanto mahdollistaa kustannustehokkaan palvelutuotannon ilman ulkopuolisia hankintoja silloin, kun se on tarkoituksenmukaisinta. Kokeilukulttuurin avulla uusia toimintamalleja kehitetään hallitusti ja kustannustehokkaasti ennen laajempaa käyttöönottoa. Vaikuttavuusperusteisten hankintojen ja palvelujen kehittäminen varmistaa, että käytettävissä olevat resurssit kohdistuvat toimenpiteisiin, joilla on todennettavissa oleva vaikutus asiakkaan työllistymiseen. Ennakointi puolestaan mahdollistaa resurssien oikea-aikaisen kohdentamisen ja ehkäisee reaktiivisesta toiminnasta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia.

Strategian ja tietojohdamisen tulosalueella hankkeisiin varattua omarahoitusosuutta on pienennetty huomattavasti, minkä seurauksena osallistuminen kehityshankkeisiin on vähentynyt. Erillistä rahoitusta edellyttäviin projekteihin osallistutaan entistä harvemmin. Kokonaisuutena kehittämisen liikkumavara on kaventunut merkittävästi.

Viestinnän ja markkinoinnin yksikössä palveluiden kustannustason noususta huolimatta budjettia ei ole kasvatettu eikä ylitetty. Toimintaa uudistetaan periaatteella, jonka mukaan uuden ottaminen edellyttää jostain vanhasta luopumista tai henkilöstön tehtävänkuvien painotusten muuttamista. Resurssien lisäykset ovat perustuneet kokonaan toiminnallisiin muutoksiin, jotka ovat tuoneet mukanaan uusia tehtäviä – kuten markkinoinnin siirto Linnan Kehitykseltä sekä TE-liven siirtyminen työllisyysalueuudistuksen yhteydessä.

Elinvoimapalveluille ei ole asetettu suoria talouden tasapainotustoimenpiteitä. Vastualueen keskeinen rooli on kasvattaa kaupungin verotuloja uusien työpaikkojen luomisen, yritysten sijoittautumisen ja työllistymisen kautta. Tasapainottamista toteutetaan resurssien harkitulla käytöllä, erityisesti rekrytointipäätösten ja toiminnan kohdentamisen yhteydessä. Vuonna 2025 työllisyyspalveluissa saavutettiin 800 000 euron säästö suhteessa toimintaan laskettuihin valtionosuuksiin ja lisäksi toimintaan on kohdennettu 540 000 euron sopeutus vuonna 2026. Ohjelmatyön avulla resursseja pyritään kohdentamaan aiempaa tehokkaammin. Vaikuttavuusperusteisia hankintoja kehitetään TyöHämeessä sekä Linnan Kehityksen ja hyvinvointialueen yhteistyönä.

Kuva 9: Hämeen kylmänkukka menestyy niukoissa olosuhteissa tarkasti sopeutuen – myös talouden tasapaino vaatii kestävyttä, harkittuja valintoja ja perusteltuja sopeutustoimia.

Arviointi – Kaupungin talous toteutui arviointivuonna ennakoitua paremmin erityisesti sijoitustoiminnan poikkeuksellisten myyntivoittojen ansiosta. Myös toimintakatteen budjetoitua parempi toteuma ja varsin maltillinen kasvu edellisvuoteen nähden edesauttoivat hyvää tulosta.

Hämeenlinnan verotulot kääntyivät arviointivuonna laskuun ensimmäistä kertaa useaan vuoteen. Verotulokehitys oli koko maan tasoa heikompaa. Valtionosuudet kasvoivat, mutta kasvua selitti lähes yksinomaan TE-palveluiden järjestämistä vastuun siirtyminen valtiolta kunnille. Vertailukelpoisesti valtionosuudet laskivat noin 6,3 milj. euroa. Lasten ja nuorten määrän ennustettu väheneminen tulee laskemaan valtionosuuksia arviolta noin miljoonan euron vuosivauhdilla, mikä on kaupungin talouden merkittävä rakenteellinen haaste.

Sijoitustoiminnan vuosituotto oli erinomainen ylittäen selvästi asetetun tavoitteen. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan sijoitustoiminta on talouden hoidon välttämätön osa ja on tärkeää, että kaupungin kertynyttä varallisuutta hallinnoidaan suunnitelmallisesti ja tuottavasti. Sijoitustoiminnalla on kaupungin talouden vakauden kannalta suhteellisen merkittävä rooli, sillä se tukee pitkän aikavälin rahoitusasemaa ja ehkäisee varojen reaalista arvon alenemista. Tarkastuslautakunta toteaa kuitenkin, että sijoitustoiminnan vaikutus tulokseen voi vaihdella huomattavasti suhdanteiden mukaan: hyvinä vuosina kertyy merkittäviä myyntivoittoja, kun taas heikkoina vuosina voidaan joutua kirjaamaan huomattavia arvonalentumisia. Tästä syystä sijoitustoiminnan tuottoja ei voida käyttää pysyvän taloudellisen tasapainon perustana, vaikka ne myötävaikuttavat talouden vakautteen pitkällä aikavälillä.

Verrokkikaupunkivertailussa Hämeenlinnan taloudellinen asema on useilla mittareilla kohtuullinen. Lainakanta asukasta kohden on verrokkikaupungeista toiseksi matalin. Vuosikatteessa Hämeenlinna kuuluu verrokkikaupunkien kärkikolmikkoon. Verotulot asukasta kohden ylittävät niukasti verrokkikaupunkien keskiarvon. Sen sijaan valtionosuudet asukasta kohden ovat vertailun alhaisimmat, jääden selvästi alle verrokkikaupunkien keskiarvon. Tähän vaikuttavat lukio- ja ammattikoulutuksen järjestämistapa sekä lasten ja nuorten määrän väheneminen.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet ovat edenneet vaihtelevasti eri tulosalueilla. Toteutetut toimet ovat painottuneet ensisijaisesti menokasvun hillintään ja toiminnan uudelleenjärjestelyihin pikemmin kuin laajamittaisiin rakenteellisiin muutoksiin. Kaupunginhallituksen asettama tavoite lisävelkaantumisen estämisestä vuoden 2022 tasosta näyttää jäävän saavuttamatta. Tarkastuslautakunnan mielestä lisävelkaantumisen arvioinnissa on kuitenkin syytä ottaa huomioon hyvinvointialueen kanssa tehty merkittävä kiinteistökauppa, jonka pitkän aikavälin hyödyillä velanotto on perusteltavissa.

Kokonaisuutena kaupungin taloudellinen asema on tunnusluvuilla mitattuna vakaa: kriisikuntakriteerit eivät täyty ja Hämeenlinna-rahasto tarjoaa merkittävän puskurin. Veropohjan heikkeneminen, valtionosuuksien rakenteellinen lasku ja jatkuvat investointitarpeet muodostavat kuitenkin yhdessä haasteen, joka edellyttää ennakoivaa ja pitkäjänteistä talouden hoitoa.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki jatkaa talouden tasapainottamista. Lisäksi lautakunta suosittelee, että kaupunki varautuu valtionosuuksien ennakoituun rakenteelliseen laskuun pitkäjänteisellä taloussuunnittelulla ja panostaa veropohjan vahvistamiseen esimerkiksi elinvoimatoimenpiteillä. Investointiohjelman hallinnassa on tärkeää varmistaa, että investointitaso pysyy pitkällä aikavälillä suhteessa kaupungin tulonmuodostukseen.

5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen

5.1. Strategian vaikuttavuuden arviointi

Valtuustokauden vaihtuessa kaupunkistrategia päivitettiin kesällä 2025 aloittaneen valtuuston tahdon mukaiseksi. Uusi kaupunkistrategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 6.10.2025 § 127. Arviointivuoden tavoitteet on kuitenkin asetettu ns. vanhan strategian mukaisesti, joten tarkastuslautakunnan arviointityön luonteen vuoksi tehdään lyhyt katsaus taaksepäin.

Houkutteleva Hämeenlinna -visio oli valtuuston näkemys siitä, millaiseksi Hämeenlinnan kaupunkia haluttiin edellisellä valtuustokaudella kehittää. Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan vision voidaan arvioida onnistuneen, jos vaikuttavuustavoitteissa onnistuttiin. Vaikuttavuustavoitteiksi määriteltiin valtuustokauden alussa neljä adjektiivien kuvattua tavoitetta: **kasvava, menestyvä, kestävästi rakentuva ja tunnettu**. Valtuustokauden päättyessä viime keväänä, hallitukselle esiteltiin Valtuustokauden laaja analyysi (KH 5.5.2025 § 181), jossa vaikuttavuustavoitteiden kehittymistä analysoitiin kattavasti. Edellinen tarkastuslautakunta hyödynsi kyseistä analyysia omassa arviointityössään perehtyessään vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointiin. Työn tulokset ovat luettavissa viime keväänä julkaistussa arviointikertomuksessa.

Seuraavassa tiivis yhteenveto vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta vuoden 2025 tilinpäätöksessä raportoidun perusteella.

Kasvava: Hämeenlinna saavutti väestönkasvutavoitteensa, mutta syntyvyyden lasku, ikäluokkien pienentyminen, maahanmuuttajien suuri määrä ja epävarmuus heidän tulevasta sijoittumisestaan sekä keskustan kehittämisen ja rakentamisen haasteet vaikeuttavat väestörakenteen kehitystä.

Menestyvä: Valtuustokauden aikana elinvoiman strategiset valinnat selkeytyivät ja Hämeenlinna eteni työpaikkojen määrän heikosta kehityksestä ja rakennusalan lamasta huolimatta muun muassa Postin tonttivarauksen, Moreenin eritasoliittymän rakentamisen käynnistymisen ja TyöHämeen työllisyysalueen perustamisen kaltaisissa merkittävässä elinvoimaa vahvistavissa hankkeissa.

Kestävästi rakentuva: Hämeenlinna edistyi talouden tasapainottamisessa, päästöjen vähentämisessä ja sosiaalisen kestävyys edistämässä, mutta väestön ikääntyminen, palveluverkon ylläpito ja kiihtyvä ilmastonmuutos ja luontokato lisäävät kestävyysaasteita.

Tunnettu: Hämeenlinnan tunnettuuden kehitys on myönteistä, mutta onnistuminen kytkeytyy muiden vaikuttavuustavoitteiden onnistumiseen.

5.2. Uusi kaupunkistrategia

Uuden kaupunkistrategian "Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030" johtaminen käytäntöön etenee suunnitelmallisesti. Strategian viestintä- ja osallistamissuunnitelman valmistelun lähtökohtana oli, että hyvällä ja johdonmukaisella viestinnällä lisätään ymmärrystä ja sitoutumista, tuetaan toimeenpanoa sekä rakennetaan Hämeenlinnan imagoa ja tunnettuutta. Strategiaviestintä on luonteeltaan vuorovaikutteista ja siinä huomioidaan eri sidosryhmät: henkilöstö, asukkaat, konserniyhteisöt, yhteistyökumppanit ja media. Ihmisten kautta strategia saa äänen ja merkityksen. Kasvoton organisaation viestintä koetaan helposti etäiseksi, mutta ihmisten puheenvuorot rakentavat yhteistä ymmärrystä ja sitoutumista. Ihmiset tekevät viestinnästä kiinnostavaa.

Käytännön viestintätoimenpiteisiin kuuluvat brändin mukaisen perusinformaatiopakettin sekä uudistettujen strategiasivujen rakentaminen verkkosivuille ja intranetiin. Strategiavideo julkaistiin loppuvuonna 2025, se kertoo strategiasta inhimillisellä ja visuaalisesti kiinnostavalla tavalla. Vuoden 2026 tammi–toukokuussa toteutetaan "Strategiapöytä"-niminen paneelikeskustelujen podcast- ja videosarja, jossa käsitellään strategian eri tavoitteita. Sarjaa julkaistaan Spotifyssa ja YouTubessa ja sen tarkoituksena on tuoda moniäänistä näkemystä esiin, edistää keskustelukulttuuria sekä osallistaa valtuutettuja strategian viestintään ja tavoittaa heidän kauttaan uusia yleisöjä.

Strategiaviestinnän jatkuvuus varmistetaan vuosittaisella viestintäsuunnitelmalla, jossa huolehditaan siitä, että strategian tavoitteiden mukaisia sisältöjä julkaistaan jokaisella vuosikolmanneksella sekä sisäisissä että ulkoisissa kanavissa. Strategian painopisteet huomioidaan verkkosivu-uudistuksen yhteydessä rakennettavassa mediaosiossa sekä Kotikaupunkilainen-lehden sisältösuunnittelussa. Jatkuvan sisällöntuotannon tavoitteena on tehdä näkyväksi, miten strategian toimeenpano näkyy arjessa ja missä on onnistuttu.

Strategian vieminen osaksi arjen työtä etenee viidessä vaiheessa:

Vaihe 1 – Uteliaisuuden herättely (syksy 2025): Henkilöstölle ja lähijohtajille suunnatut herättelytoimenpiteet, kuten postikortit (Arvot ja Hämeenlinnan väkeä), videotiiserit ja strategianostot lähijohtajien kohtaamisessa marraskuussa.

Vaihe 2 – Uteliaisuuden vahvistaminen (kevät 2026): Strategia tehdään näkyväksi Hämeenlinnan väen gaalassa tammikuussa 2026. Gaalan strategiakuvien hyödyntäminen viestinnässä. Laajennetun johtoryhmän, lähijohtajien ja tulosalueiden tekemisestä viestitään koko henkilöstölle, jotta johtajien työ tulee näkyväksi.

Kuva 10: Ensimmäinen Hämeenlinnan väen gaala järjestettiin tammikuussa 2026, kuva: Miika Kangasniemi.

Vaihe 3 – Strategian omaksuminen (kevät 2026): Laajennettu johtoryhmä työskentelee strategisten tavoitteiden äärellä helmikuussa. Tavoitteena on löytää konkreettiset keinot siihen, että saadaan oma tiimi mukaan toteuttamaan kaupungin arvoja ja saavuttamaan strategiset tavoitteet. Johtamisen kivijalat raikastetaan ja luodaan johtamislupaus. Uudistava ja uudistuva johtamisvalmennuskokonaisuus käynnistyy vuodenvaihteen jälkeen.

Vaihe 4 – Strategian omaksuminen (kevät 2026): Huhtikuun lähijohtajien kohtaaminen pyhitetään strategian omaksumiselle. Laajennetussa johtoryhmässä luotu keinovalikko esitellään lähijohtajille ja tiimien kanssa työskentely käynnistyy.

Vaihe 5 – Strategian vakiinnuttaminen (syksy 2026): Lähijohtajat käyvät strategian läpi tiimeissään viimeistään lokakuun loppuun mennessä. Strategia kytetään osaksi onnistumiskeskusteluissa asetettavia tavoitteita ja lähijohtajille suunnataan marraskuussa kysely, jolla arvioidaan toteutumista ja onnistumisia.

Arviointi – Uuden kaupunkistrategian ”Houkutteleva ja menestyvä kasvukaupunki 2030” johtaminen käytäntöön on käynnistynyt suunnitelmallisesti ja strategian viestintään sekä henkilöstön osallistamiseen on panostettu laajasti ja monikanavaisesti. Lautakunta pitää myönteisenä, että strategiaviestintä on rakennettu vuorovaikutteiseksi ja ihmislähtöiseksi kokonaisuudeksi, jossa strategian tavoitteita avataan konkreettisin esimerkein sekä henkilöstölle että kaupunkilaisille. Erityisesti strategiavideo, Strategiapöytä-sarja sekä systemaattinen vuosittainen viestintäsuunnittelu tukevat strategian näkyväksi tekemistä ja sitoutumisen vahvistamista.

Lautakunta korostaa, että strategiatyön näkyväksi tekeminen on keskeistä strategian vaikuttavuuden kannalta, ja arvioi, että suunnitellut viestintä- ja osallistamistoimenpiteet luovat tähän hyvät lähtökohdat. Samalla lautakunta pitää tärkeänä, että viestinnässä seurataan ja tuodaan esiin myös strategian toteutuksen tuloksia ja vaikutuksia arjessa, ei ainoastaan suunnitelmia ja toimenpiteitä. Tämä edellyttää tavoitteiden mitattavuuden varmistamista, jotta strategian toteutusta voidaan johtaa ja arvioida tietoon perustuen.

Suositus - Tarkastuslautakunta suosittelee, että strategiaviestinnässä ja -johtamisessa kiinnitetään huomiota strategian toimeenpanon tulosten ja vaikutusten näkyväksi tekemiseen sekä selkeytetään strategisten tavoitteiden seurantaa, erityisesti taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden näkökulmasta.

6. Toimialoille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

6.1. Yhteenveto valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta

Kokonaisuutena arvioiden lautakunnat, konserni- ja elinvoimapalvelut sekä konserniyhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan hyvin. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta onnistui tavoitteiden toteuttamisessa mittareiden mukaan kohtalaisesti (46 %), samoin konserni- ja elinvoimapalvelut (53 %). Kaupunkirakennelautakunnan toteuma oli hyvä (77 %) ja jätelautakunnan toteuma oli erinomainen (90 %). Konserniyhtiöt edistivät valtuuston asettamia tavoitteita kokonaisuudessaan hyvin (75 %).

Taulukko 5: Tarkastuslautakunnan arviointiasteikon mukainen arvio valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta 2025. Arviointiasteikosta on kerrottu tarkemmin arviointikertomuksen sivulla 7.

VASTUUALUE	TAVOITTEIDEN TOTEUMA %	ARVIO
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	46 %	Kohtalainen
KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	77 %	Hyvä
JÄTELAUTAKUNTA	90 %	Erinomainen
KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	53 %	Kohtalainen
KONSERNIYHTIÖT	75 %	Hyvä

Tarkastuslautakunta kuuli kevään aikana toimialajohtajien ja kaupunginjohtajan näkemyksiä arviointivuoden merkittävistä asioista.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla tehtiin useita merkittäviä palveluverkkopäätöksiä. Lyseon korttelista tehtiin investointipäätös, jonka mukaan Lyseon lukio palaa historialliselle paikalleen ja kortteliin rakennetaan liikuntatilat lukion ja yläkoulun käyttöön. Lammilla koulut yhdistettiin: uusi Lammin yhtenäiskoulu aloittaa toimintansa 1.8.2026. Idänpään päiväkodin peruskorjauksesta tehtiin päätös ja Alvettulan päiväkodin toiminta päättyi suunnitellusti. Liikuntainvestoinnit etenivät sovitusti. Museoselvitys valmistui, mutta uuden kaupunginmuseon sijainnista ei vielä saatu päätöstä. Perusopetuslain oppimisen tukea koskevat muutokset astuivat voimaan elokuussa, mikä edellytti uusien toimintamallien käyttöönottoa. Opetuksen tulosalueella aloittivat uudet avainhenkilöt: perusopetusjohtaja ja opetuspäällikkö.

Kaupunkirakennetoimialalla arviointivuosi oli aktiivinen. Kaavoituksessa valmistui useita merkittäviä asema-kaavoja ja -muutoksia ja yleiskaavatyössä käynnistyi liikennemallinnus ja Evon yleiskaavan luonnos eteni lautakuntakäsittelyyn. Infran suunnittelussa valmistuivat mm. Linnanpuiston ja Karnaalinpuiston suunnitelmat. Joukkoliikenteen linjastouudistustyö käynnistyi ja matkamäärä ylitti toista vuotta peräkkäin kaksi miljoonaa. Moreenin eritasoliittymän rakentaminen aloitettiin, samoin Sotkarannan, Linnanpuiston ja Karnaalinpuiston peruskorjaukset; Mettolan alueen infra valmistui ja Ahvenistolle rakennettiin ampumahiihtorata.

Hämeenlinnaan perustettiin 11 uutta luonnonsuojelualuetta ja HS Veden kanssa jatkettiin vesihuoltoverkkoon liittymättömien kiinteistöjen tiedotuskampanjaa. Lisäksi kaupunki osti Ykköskorttelin rakennuksineen, myi useita tarpeettomia kiinteistöjä ja toteutti energia- ja valaistuspäivityksiä useissa kohteissa.

Konserniyhteisöjen arviointivuosi oli muutosrikas. Kaupunki luopui useiden vähemmistöomisteisten yhtiöiden osakkeista eikä uusia hankittu. Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia sulautui Koulutuskuntayhtymä Tavastiaan 1.1.2026. Konserniyhteisöjen hallitusten kokoonpanot uudistettiin kuntavaalien jälkeen ja strategisten tytäryhtiöiden hallitustyöskentelyä vahvistettiin riippumattomilla puheenjohtajilla ja varapuheenjohtajilla. Hämeenlinnan Asunnot Oy:n uudiskohteet litalassa ja Keinusaaressa valmistuivat ja Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö käynnisti uudiskohteen rakentamisen Keinusaareen. Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n toimitusjohtaja vaihtui ja yhtiö toteutti poikkeuksellisen laajan investointiohjelman. Verkatehdas käynnisti omat tuotannot pitkän tauon jälkeen ja siirsi Kokous & Kongressi -toimintansa Linnan Kehitys Oy:lle, joka puolestaan siirsi Kantolan tapahtumapuiston operoinnin kaupungille. HS-Vesi toteutti laajoja verkosto- ja laitossaneerauksia. Koulutuskuntayhtymä Tavastian Parolan lukion uudisrakennus valmistui, Hämeen ammatti-instituutin (HAMI) liittämistä Tavastiaan neuvoteltiin ja Hämeen Ammattikorkeakoulun (HAMK) toiminta laajentui uusien yksiköiden ja kampushankkeiden myötä.

Arviointivuosi oli kaupungin kannalta kokonaisuutena vakaa. Tilinpäätös osoittautui merkittävästi ylijäämäiseksi ja asukasluku kasvoi haastavasta demografisesta tilanteesta huolimatta. Valtuustokauden vaihdos sujui jouhevasti. Myös kaupungin henkilöstö voi hyvin. Investoinnit liikkumiseen, liikuntaan ja tapahtumainfrastruktuuriin etenevät suunnitellusti ja valmiusjohtamisen kehittämistä on jatkettu määrätietoisesti.

Haasteita riittää silti. Julkisen talouden tila ja talouden suhdanne heijastuvat Hämeenlinnaan siinä missä muhinkin kuntiin. Lasten määrän, valtionosuuksien ja verotulojen väheneminen rasittavat taloutta. Keskustan kehittäminen ja yleinen kaupunkikehitys etenevät hitaasti. Hämeenlinnalla on edelleen merkittävät investointitarpeet, jotka edellyttävät tasapainoilla kantokyvyn ja priorisoinnin välillä.

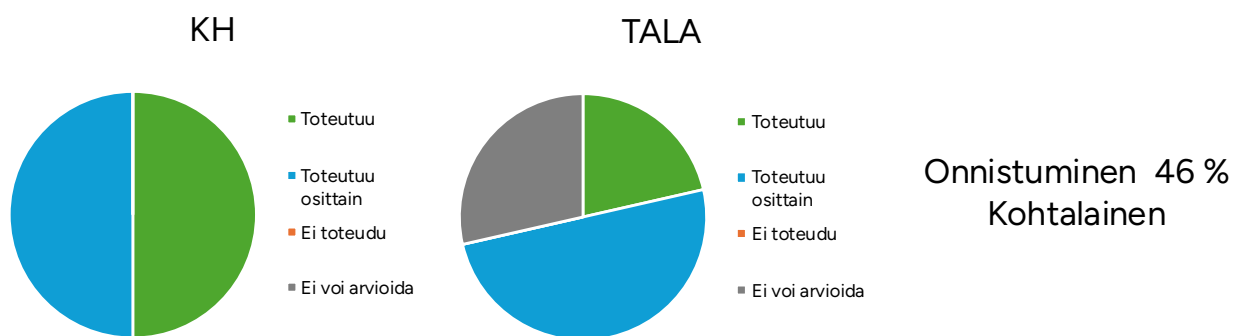
Maailmanpolitiikan heikko ennustettavuus ja nopeutuva muutos heijastuvat väistämättä myös kuntatalouteen ja -toimintaan. Geopoliittiset jännitteet, kaupan rakenteiden muutokset ja turvallisuusympäristön epävakaus vaikuttavat kansalliseen talouteen, jonka kautta ne näkyvät verotuloissa, valtionosuuksissa ja kustannuspaineissa. Kaupungilta edellytetään yhä enemmän kykyä ennakoita, sopeutua nopeasti muuttuviin olosuhteisiin sekä varautua häiriötilanteisiin. Tämä asettaa uusia vaatimuksia niin talouden suunnittelulle, päätöksenteolle kuin valmiusjohtamisellekin.

Arviointi - Yhteenvetotaulukon perusteella voidaan todeta, että valtuuston asettamia tavoitteita on arviointivuoden aikana viety hyvin eteenpäin. Onnistumisen arviointi perustuu mittareiden tuottamaan tietoon ja on kiinteästi sidoksissa asetettujen tavoitteiden sekä niiden seurantaan määriteltyjen mittareiden tarkoituksenmukaisuuteen ja laatuun. Samalla on hyvä tunnistaa, että kaupunkikonsernissa tehdään paljon arvokasta ja vaikuttavaa työtä, joka ei tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa nouse esiin.

6.2. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli viisi ja niihin liittyviä mittareita 14. SIHYn toiminnalliset tavoitteet ja tarkastuslautakunnan arviot niiden toteutumisesta on esitetty tämän arviointikertomuksen liitteessä 9.1. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 46 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin kohtalaisesti.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on alla olevassa kuvassa esitetty vertaamalla kaupunginhallituksen (KH) tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia tarkastuslautakunnan (TALA) arvioon. Piirakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan sellaisten tavoitteiden osalta, joita tarkastuslautakunnan mielestä ei voitu arvioida. Tarkastuslautakunnan arvioon vaikuttivat mittareiden vertailutietojen tai tavoitetason puuttuminen.

Kuva 11: Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Seuraavassa on tarkastuslautakunnan lyhyt yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta tilinpäätöksessä raportoitudun perusteella.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoite **lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi** eteni tarkastuslautakunnan arvion mukaan kohtalaisesti vuonna 2025 ja kehityksessä oli myös myönteisiä signaaleja. Hyvinvointia arvioitiin eri mittareilla, kuten lasten kokemalla keskusteluyhteydellä vanhempien kanssa, vanhempien fyysisen väkivallan kokemuksilla sekä perheiden taloudellista tilannetta kuvaavilla tiedoilla. Tulokset olivat kaksijakoisia: nuorten kokemus keskusteluyhteydestä parani yläkouluiässä, mutta heikkeni alakouluiässä. Lasten ja nuorten kokemus vanhempien fyysisestä väkivallasta väheni, mutta toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrästä ei ollut saatavilla tietoa, mikä heikentää kokonais kuvan arvioitavuutta. Myös varhaiskasvatuksen aloituskeskustelut, joilla varmistetaan lapsen ja perheen sujuva alku uudessa palvelussa, toteutuivat vain hieman yli puolessa tapauksista, mikä ei vastannut tavoiteltua kattavuutta.

Oppimisen tuen lainsäädäntö uudistui 1.8.2025 alkaen esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa. Uudistuksessa luovuttiin aiemmasta kolmiportaisesta tukijärjestelmästä ja tavoitteena on vahvistaa oppilaiden oikeutta saada ajoissa ja ennaltaehkäisevästi tukea osana omaa opetusryhmäänsä. Lukuvuoden 2025–2026 toteutettavan siirtymäajan aikana aiemmat tuen hallintopäätökset päivitetään vastaamaan uutta lainsäädäntöä. Hämeenlinnan esiopetuksessa uudistusta ennakoitiin jo ennen lain voimaantuloa vahvistamalla oppimisen edellytyksiä tukevia opetusjärjestelyjä esiopetusryhmien muodostamisessa sekä suunnittelemalla ryhmäkohtaisen tuen resursseja.

Tuen tarpeeseen ja oppimiseen liittyvät mittarit osoittavat kuitenkin, että tavoitteen saavuttaminen jäi osittaiseksi. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa tehostettua tai erityistä tukea saavien lasten määrälle ei ollut asetettu selkeää tavoitetasoa, mikä vaikeuttaa toteutumisen arviointia. Käytettävissä olevien tietojen perusteella tukea tarjotaan laajasti ja järjestelmä reagoi lasten tarpeisiin. Samalla tuen piirissä olevien lasten osuus oli varhaiskasvatuksessa noin 14 prosenttia ja perusopetuksessa noin 26 prosenttia, mikä kertoo huomattavasta tuen tarpeesta ja korostaa ennaltaehkäisevien tukitoimien kehittämisen tärkeyttä.

Poissaolojen seuranta ja niihin puuttuminen sekä pitkittyneiden poissaolojen toimintamallin hyödyntäminen ovat vakiintuneet osaksi koulujen toimintaa. Perusopetuksen poissaolojen 2,1 prosentin vähentyminen oli selvästi myönteinen kehityssuunta. Sen sijaan tavoite, jonka mukaan kaikkien oppilaiden tulisi saada peruskoulun päättötodistus ei tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutunut: keväällä todistusta vailla oli 13 oppilasta ja vuoden loppuun mennessä heistä kuusi oli edelleen ilman todistusta. Myönteistä kuitenkin on, että kaikki päättötodistuksen saaneet jatkoivat opintojaan toisella asteella.

Elokuussa 2025 varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen yhteisen Lukutaito-hankkeen toimeenpanoa vahvistettiin nimittämällä hankkeelle lukutaitokoordinaattori. **Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien edistämisen** tavoitteessa ensimmäiset vertailukelpoiset tulokset osoittivat, että vuonna 2012 syntyneiden luetun ymmärtämisessä ei tapahtunut merkittävää muutosta 5. ja 7. luokan välillä ja lukusujuvuus jopa heikkeni: heikosti lukevien osuus kasvoi ja erityisen taitavien väheni. Alakoulujen digilukiseulan tulosten keskiarvo pysyi ennallaan ja kehitys näkyi lähinnä ääripäiden kasvuna. Yläkouluissa lukusujuvuus säilyi tasaisena ja luetun ymmärtämisessä keskitasoisten lukijoiden osuus kasvoi. Selkeimmin tavoite toteutui 9. luokkien äidinkielen valtakunnallisessa kokeessa, jossa tulokset paranivat 64,3 pisteestä 69,4 pisteeseen. Varhaiskasvatuksessa KieliPeda-työvälineen käyttö laajeni edellisvuodesta, mutta ei vielä kattanut kaikkia yksiköitä. Sen sijaan varhaiskasvatuksen tekemien kirjastolainojen kasvu vahvasti positiivista kehitystä lukemiseen innostamisessa ja kielitaidon varhaisessa tukemisessa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantaminen oli yksi asetetuista tavoitteista. Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien osuus suhteessa toimien määrään oli hyvällä tasolla 93,38 %, mutta erityisopettajien matalampi 74,47 %:n kelpoisuusaste osoittaa, että erityisosaamisen saatavuudessa on haasteita. Henkilöstön pysyvyyden seurantaan kuuluvaa mittaria 'henkilöstön luottamus lähijohtajiin' ei ollut mukana työhyvinvointikyselyssä, minkä vuoksi sen toteutumista ei voitu arvioida. Varhaiskasvatuksen työhyvinvointikyselyn kokonaiskeskiarvo oli kuitenkin 4,1 (asteikolla 1–5), mikä kertoo henkilöstön yleisen tyytyväisyyden olevan hyvällä tasolla.

Liikkumisen lisäämisen tavoitetta arvioidaan mittareilla, jotka kattavat sekä aikuisten että lasten ja nuorten fyysisen aktiivisuuden. Aikuisten osalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) kyselyssä tarkastellaan päivittäisen kevyen hyötyliikunnan määrää sekä hengästyttävää liikuntaa, jota tulisi esiintyä vähintään kolmesti viikossa. Lasten ja nuorten liikkumisen osalta käytetään fyysisen toimintakyvyn valtakunnallista mittaus- ja palautejärjestelmää (MOVE), joka kuvaa fyysistä toimintakykyä 5. ja 8. luokan oppilailla. Lisäksi kouluterveyskyselyssä seurataan, kuinka moni perusopetusikäinen ja toisen asteen opiskelija liikkuu vähintään tunnin päivässä. Palvelujärjestelmän näkökulmasta tarkastellaan myös liikuntaneuvonnan käyntimääriä suhteessa asetettuun vuosittaiseen tavoitteeseen. Varhaiskasvatuksessa liikkumisen arviointi perustuu kehittävän palvelun tuottamaan tietoon liikkumattomien lasten osuudesta.

Tulosten perusteella liikkumisen lisäämisen tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Aikuisten HYTE-kyselyssä kehitys on kaksijakoista: kevyt hyötyliikunta on hienoisessa laskussa, mutta hengästyttävää liikuntaa

harrastavien määrä on kasvanut, erityisesti nuorilla aikuisilla ja vastikään eläköityneillä. Fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä (MOVE) osoittaa, että perusopetuksen oppilaiden fyysinen toimintakyky on lähes valtakunnan tasolla, alakoululaisten tulosten ollessa vahvempia kuin yläkoululaisten. Kouluterveyskyselyssä liikkuminen on lisääntynyt kaikilla ikäryhmillä ja liikuntaneuvonnan käyntimäärät ylittivät tavoitteen. Varhaiskasvatuksessa liikkumattomien lasten osuus vastaa koko maan tasoa sijoittuen valtakunnallista keskiarvoa hieman paremmaksi.

Kuva 12: Nuoret pelaamassa koripalloa Hämeensaarella kesällä 2025.

Monipuolisen kulttuurituotannon mittareiksi on asetettu asiakaskokemus ja kulttuurikentän toimijoiden määrä. Kulttuurilaitosten asiakaskyselyissä tarkastellaan kävijäkokemuksia ja arvioidaan mm. asioinnin sujuvuutta sekä kävijöiden kiinnostuksen kohteita. Lisäksi seurataan, kuinka moni yhdistys järjestää yleisölle avoimia kulttuuritapahtumia kaupungissa, mikä kuvaa kolmannen sektorin roolia kulttuuritarjonnan monipuolista-jana. Ars Häme ry:n kautta tarkastellaan myös hämeenlinnalaisten ammattitaiteilijoiden määrää.

Tulosten perusteella kulttuuritoiminta näyttäytyy aktiivisena ja asiakaskokemukset ovat myönteisiä, mutta tavoitteiden arviointia rajoittaa asetettujen tavoitetasojen puuttuminen. Asiakaskyselyissä Palanderin talon kävijöistä merkittävä osa oli ensikertalaisia ja kiinnostus paikallishistoriaan korostui. Taidemuseo sai erityisen hyvät arviot asiakaspalvelusta ja asioinnin sujuvuudesta. Kaupungissa toimii 39 yhdistystä, jotka järjestävät yleisölle avoimia kulttuuritapahtumia ja Ars Häme ry:n kautta tunnustettuja ammattitaiteilijoita on 40.

Arviointi – Kokonaisuutena arvioiden lautakunnan asettamat tavoitteet olivat monipuolisia ja työ eteni useilta osin oikeaan suuntaan. Arviointi edellyttää kuitenkin jatkossa nykyistä tarkempaa tavoiteasetantaa, jotta seurannan perusteella voidaan aidosti ohjata palvelujen kehittämistä ja resurssien kohdentamista. Erityisesti on tarpeen keskittyä rajattuun määrään keskeisiä tavoitteita, joihin kaupungin omilla toimenpiteillä voidaan vaikuttaa ja joiden toteutumista on mahdollista seurata ja todentaa vuositasolla.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkossa keskitytään muutama selkeään ja vaikuttavaan avaintavoitteeseen, joihin kaupungin omilla toimilla voidaan konkreettisesti vaikuttaa. Tavoitteille tulee asettaa selkeät ja mitattavat tavoitetasot sekä varmistaa, että niitä voidaan seurata ja arvioida vuosittain. Tämä edellyttää toimivia mittareita ja vertailutietoja, joiden avulla voidaan todentaa myös kaupungin toimenpiteiden vaikutus tavoitteiden toteutumiseen.

Lisäksi tavoitteiden tulee olla riittävän kunnianhimoisia ja toimia aidosti osana toiminnan suunnittelua, johtamista ja ohjausta. On tärkeää, että henkilöstö kokee tavoitteet ymmärrettäviksi ja sellaisiksi, joihin he voivat omalla työllään vaikuttaa.

6.2.1. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan (SIHY) menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella.

Talous toteutui muutettua talousarviota parempana, vaikka toimintamenot ylittivät määrärahat lähes 0,7 milj. eurolla, johon kaupunginvaltuusto myönsi ylitysoikeuden 23.3.2026. Lautakunnan toimintamenot olivat 143 milj. euroa ja toimintatulot 8 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti tulojen 2,5 milj. euron ylitystä. Toimintakate oli -135,051 milj. euroa eli lähes 1,9 milj. euroa budjetoitua parempi, vaikka menopuolella koettiin lievää ylitystä. Hyvä tulos selittyy ennen kaikkea perusopetuksen kuntienvälisen laskutuksen odotettua paremmalla kertymällä. Toimintamenojen kasvu liittyi palvelutarpeeseen erityisesti varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa.

Taulukko 6: SIHYn toimintakateen toteumavertailu. TA=talousarvio, MTA=muutettu talousarvio, TP=tilinpäätös

1 000 €	TA 2025	TA-MUUTOS	MTA	TP 2025	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
YHTEINEN HALLINTO JA PALVELUOHJAUS	-784	350	-434	-404	30	-7 %
VARHAISKASVATUSPALVELUT	-40 981	-28	-41 009	-40 026	983	-2 %
OPETUS-, NUORISO- JA LASTENKULTTUURIPALVELUT	-77 065	-377	-77 442	-75 934	1 508	-2 %
KULTTUURI, LIIKUNTA JA HYVINVOINTI	-18 049	-	-18 049	-18 687	-638	4 %
SIHY TOIMINTAKATE	-136 879	-55	-136 934	-135 051	1 883	-1 %

Varhaiskasvatuksen toimintamenot olivat 41,9 milj. euroa ja toimintatuotot 1,9 milj. euroa, jolloin toimintakateeksi muodostui -40 miljoonaa euroa. Marraskuussa tehty talousarviomuutos lisäsi tuloja ja henkilöstömenoja 248 000 eurolla hanketoiminnan vuoksi ja lisäksi vuokramenoihin myönnettiin 28 000 euron lisäys.

Opetus, nuoriso ja lastenkulttuurin toimintamenot olivat 81,4 milj. euroa ja toimintatuotot 5,5 milj. euroa, jolloin toimintakate oli –75,9 milj. euroa. Vuoden aikana tehty talousarviomuutos kasvatti sekä tuloja että menoja 840 000 eurolla erilaisten hankkeiden toteuttamiseksi. Lisäksi vuokramenoihin haettiin 27 000 euron lisäys ja opetuksen tuen lainsäädäntömuutokseen varattu 350 000 euroa siirrettiin tulosalueelle.

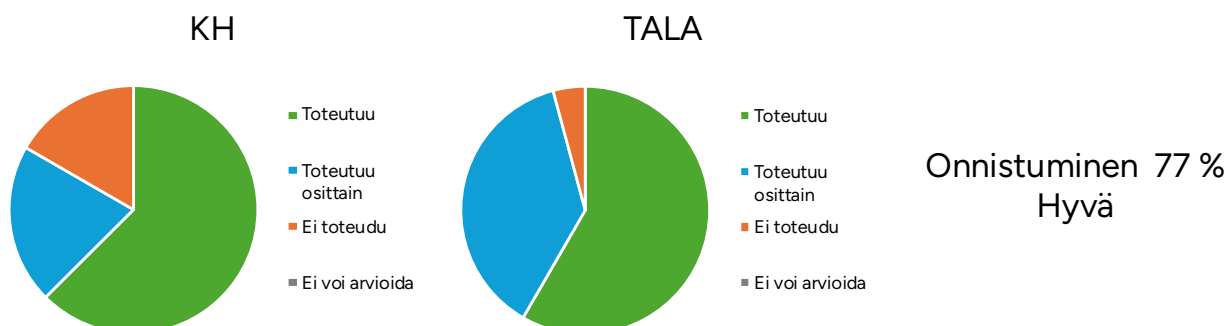
Kulttuurin, liikunnan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintamenot olivat 19,3 milj. euroa ja toimintatuotot 0,6 milj. euroa, jolloin toimintakate oli -18,7 milj. euroa. Vuoden aikana tehty talousarviomuutos lisäsi sekä tuottoja että menoja erityisesti hanketoiminnan laajenemisen vuoksi. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion, mikä selittyi ennen kaikkea näyttelyavustusten kertymällä sekä ennakoitua suuremmilla pääsymaksutuloilla.

Arviointi – Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan talous toteutui kokonaisuutena muutettua talousarviota parempana. Vaikka toimintamenot ylittivät määrärahat noin 0,7 milj. eurolla ja ylitykseen haettiin valtuustolta ylitysoikeus, toimintatuotot ylittivät talousarvion selvästi, mikä paransi kokonaisuutta. Toimintakate oli lähes 1,9 milj. euroa budjetoitua parempi. Myönteinen tulos selittyy erityisesti perusopetuksen kuntienvälisen laskutuksen odotettua paremmalla kertymällä. Toimintamenojen kasvu liittyi pääosin palvelutarpeen lisääntymiseen varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa.

6.3. Kaupunkirakennelautakunta

Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkirakennelautakunnan (KAURA) toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli 9 ja niihin liittyviä mittareita 24. KAURAn toiminnalliset tavoitteet ja tarkastuslautakunnan arviot niiden toteutumisesta on esitetty tämän arviointikertomuksen liitteessä 9.2. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 77 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on alla olevassa kuvassa esitetty vertaamalla kaupunginhallituksen (KH) tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia tarkastuslautakunnan (TALA) arvioon. Piirakkakaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan sellaisten tavoitteiden osalta, jotka ovat tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutuneet osittain.

Kuva 13: Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Seuraavassa on tarkastuslautakunnan lyhyt yhteenveto tavoitteiden toteutumisesta tilinpäätöksessä raportoidun perusteella.

Kaupunkirakennelautakunnan **virkestysalueita sekä aktiivista liikumista koskevat tavoitteet** toteutuivat hyvin ja asukkaiden hyvinvointia tukevalla tavalla. Leikkipaikkojen uudistaminen ja poistaminen eteni ohjelman mukaisesti ja useiden alueiden uudet leikkipaikkasuunnitelmat valmistuivat samoin kuin kahdeksan poistettavan leikkipaikan maisemointisuunnitelmat. Lisäksi liikuntapaikkainvestoinnit toteutuivat investointiohjelman mukaisesti, mikä näkyi mm. Hauhon jääkiekkokaukalon hankintana, Ahveniston ampumahiihtopaikan valmistamisena, Pullerin tekonurmen siirtämisenä Konnarille sekä Ahveniston kiipeilypuiston rakenteiden siirtymisenä kaupungin omistukseen. Myös Linnanpuiston investointi käynnistyi suunnitellusti ja etenee vuonna 2026.

Kaupunkirakenteen palveluja johdettiin tuloksellisesti tiedolla, mikä näkyi siinä, että useat toiminnan laatua ja sujuvuutta kuvaavat mittarit saavutettiin tai ylitettiin. Kiinteistönhoidon ulkopuolinen auditointi parani edellisvuodesta ja tuotti 3,6 pistettä tavoitetason ollessa 3,57. Myös siivous- ja ateriapalvelujen laadunvalvonnassa Compass Groupin siivouspalvelut saavuttivat 29 pistettä tavoitetasona olleen 24 pisteen sijaan ja ateriapalvelut ylsivät 114 pisteeseen tavoitetason ollessa 104. Viranomaisprosessien sujuvuutta kuvaavat mittarit toteutuivat pääosin hyvin, sillä 91 % rakennusluvista käsiteltiin alle 90 vuorokaudessa (tavoitetaso 90 %) ja suunnittelutarveratkaisujen sekä poikkeamislupien nettokäsittelyaika jäi keskimäärin vain 29,8 vuorokauteen, mikä on kolmen kuukauden tavoitetasoa selvästi parempi.

Kaivulupien käsittelyä koskeva mittari toteutui osittain, sillä 65 % kaivuluvista käsiteltiin alle 21 vuorokauden tavoiteajassa. Sen sijaan vastaanottotarkastuksissa merkittävä osa luvista jäi käsittelemättä, minkä vuoksi asetettu tavoite ei toteutunut. Ympäristö- ja maa-aineslupien käsittelyajat puolestaan toteutuivat osittain, sillä tavoitteena oli käsitellä hakemukset viiden kuukauden nettokäsittelyajassa ja seitsemän kuukauden bruttokäsittelyajassa. Ympäristölupien neljän kuukauden nettokäsittelyaika alitti tavoitteen, mutta bruttokäsittelyaika 7,5 kuukautta ylittyi. Maa-aineslupien bruttokäsittelyajat olivat keskimäärin 4 kk ja nettokäsittelyajat 3,5 kk, joten käsittelyajat alittivat molemmat tavoiterajat selvästi.

Pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimusten keskimääräinen käsittelyaika oli 21 vuorokautta tavoitellun 20 vuorokauden sijaan. Käsittelyä hidasti mm. oikaisuvaatimusten suuri määrä. Elintarvikelain mukaisten hakemusten käsittely sen sijaan onnistui selvästi tavoitetasoa paremmin, sillä ne käsiteltiin keskimäärin 12 vuorokaudessa tavoitteen ollessa kaksi kuukautta. Sen sijaan muiden terveystarkastuksen hakemusten ja ilmoitusten käsittelyaika venyi 50 vuorokauteen ja ylitti yhden kuukauden tavoitteen. Käsittelyaikojen pidentyminen johtui erityisesti taksamuutoksen viivästyisestä, mikä hidasti tupakkalain mukaisten ilmoitusten käsittelyä ja nosti siten kokonaiskäsittelyaikoja.

Kaavoituksen osalta tavoite viiden merkittävän kaavan valmistumisesta saavutettiin. Vuoden aikana valmistui yhteensä 15 kaavaa, joista viisi määriteltiin merkittäviksi. Myös palautteiden käsittelyssä ja verkkosivujen vierailijoiden määrän tavoitteissa onnistuttiin hyvin. Kaupunkirakenteen palautejärjestelmän kautta tullessiin palautteisiin vastattiin keskimäärin viidessä vuorokaudessa, mikä alittaa selvästi 14 vuorokauden tavoitetason. Rakentamisen lupien sivuilla vieraili yli 23 000 käyttäjää, mikä tarkoittaa yli 500 kävijän lisäystä edellisvuoteen verrattuna. Tiloihin kohdistuvien palvelupyynnöiden vasteajoissa tavoite saavutettiin osittain, sillä hoito- ja huoltotehtävistä 88 % sekä kiinteistöhuollon palvelupyynnöistä 87 % tehtiin ajallaan. Tavoitetason mukaan tehtävät olisi tullut kuitata viikoittain.

Lautakunnan tavoitteena oli rakentaa **taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä sekä ennakoitu palveluverkko yhteistyössä** Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa. Tavoitetta edistettiin laatimalla suunnitelma hyvinvointialueelta vapautuville kiinteistöille sekä toteuttamalla kiinteistöjärjestelyjä, mm. pitäjien paloasemakiinteistöt myytiin hyvinvointialueelle. Lisäksi tavoitteena oli, että **pitkän aikavälin suunnitelmat ohjaavat**

kaupunkirakenteen toimintaa. Hämeenlinnan kaupungin luonnon monimuotoisuusohjelma (LUMO-ohjelma) tähtää luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja luontokadon pysäyttämiseen kaupungin alueella. Ohjelma valmistui suunnitellusti ja kaupunginvaltuusto hyväksyi sen 8.12.2025 toimintakaudelle 2025–2035. Sen sijaan maapoliittisen ohjelman valmistelu eteni, mutta viivästyi ja jatkuu vuonna 2026, minkä vuoksi tavoite toteutui tältä osin tarkastuslautakunnan arvion mukaan vain osittain.

Kuva 14: Hattelmalan harjun metsäpolku kutsuu kulkemaan läpi rehevän ja monipuolisen luonnon, jossa valo, puut ja aluskasvillisuus muodostavat hiiltä sitovan ja ekologisesti tärkeän kokonaisuuden.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman edistämistä seurattiin kolmella mittarilla, joista kaksi toteutui suunnitellusti. Lämmitystapojen muutos fossiilisista uusiutuviin energiamuotoihin eteni, kun Miemalan koulun maakaasujärjestelmä korvattiin vesi-ilmalämpöpumpulla ja LED-ulkovalaistuksen nopeutettu vaihtoprojekti eteni. Kolmas mittari toteutui osittain, sillä vaikka hiilineutraaliuden perusurakartoitus saatiin valmiiksi, sitä seuraava toimenpideohjelman päivitys siirrettiin vuodelle 2026.

Lautakunnan tavoitteena oli vahvistaa **asuinalueiden elinvoimaa** valmistamalla vuoden aikana 50 tonttia eri kaavahankkeissa sekä luovuttamalla 20 AO-tonttia ja 2 AK-tonttia. Tavoitetta edistettiin valmistamalla yhteensä 61 tonttia, joista 53 sijaitsi kaupungin mailla. Kaavahankkeiden etenemisessä oli vaihtelua, sillä Poltinahon ja Mettolan kaavat toteutuivat suunnitellusti, mutta Miemalan ja Vanajantie 7:n kaavat viivästyivät. Myös Linna Golfiin kaava odottaa hakijan maankäyttösopimuksen käsittelyä. Tonttien luovutus jäi tavoitteesta, sillä vuoden aikana luovutettiin 15 AO-tonttia ja yksi AK-tontti.

Yritysmuutoksen ja elinvoiman edistämiseksi tavoitteena oli saada vuoden aikana valmiiksi kaksi yritysalueiden kaavaa. Näistä toteutui vain alkuvuodesta valmistunut Moreenin alueen kaavamuuotos, toista kaavaa

ei saatu päätökseen. Tavoitteena oli myös varmistaa Moreenin eritasoliittymän rakentamisen eteneminen suunnitellussa aikataulussa ja tämä toteutui odotetusti.

Matkailun ja tapahtumien kehittämisen tavoitteet toteutuivat, sillä sekä katulupaehdot että tapahtumataksa päivitettiin ja tapahtumataksa tuli voimaan 1.1.2026.

Arviointi - Kaupunkirakennelautakunnan toiminta eteni monilta osin suunnitelmallisesti ja tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin, erityisesti virkistysalueiden, liikuntapaikkainvestointien ja palvelujen laadun osalta. Leikki- paikkojen uudistaminen eteni suunnitellusti ja liikuntapaikkahankkeet valmistuivat tavoitteiden mukaisesti. Palvelujen laadussa saavutettiin hyviä tuloksia, sillä kiinteistönhoidon auditoinnin tulokset paranivat ja siivous- sekä ateriapalvelujen laadunvalvonnassa ylitettiin tavoitetasot. Myös kaavoituksen merkittävät hankkeet etenivät suunnitelmien mukaan ja palautteisiin vastattiin ajallaan. Tarkastuslautakunnan mielestä kaupunkirakennetoimialan tavoitteet ovat pääosin tarkoituksenmukaisia, sillä ne kuvaavat keskeistä toimintaa ja ohjaavat sitä.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupunkirakennetoimialalla jatketaan tiedolla johtamisen systemaattista hyödyntämistä ja sen edelleen kehittämistä. Hyviä käytäntöjä tulee laajentaa erityisesti niihin toimintoihin, joissa tiedolla johtamisen rakenteet ovat vielä kehittymässä, jotta toiminnan ohjaus, arviointi ja seuranta yhdenmukaistuvat ja vahvistuvat koko toimialan tasolla.

6.3.1. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kaupunkirakennelautakunnan (KAURA) menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat valtuustoon nähden sitovia eriä (bruttositovuus). Toimintakertomuksessa on esitetty talousarvion sitovuuden toteutuminen vaaditulla tarkkuudella.

KAURAn talous toteutui kokonaisuutena muutettua talousarviota paremmin. Toteutuneet toimintamenot olivat yhteensä 63,8 milj. euroa ja toimintatuotot 67,7 milj. euroa. Menot alittivat talousarvion 3,2 milj. eurolla ja tuotot toteutuivat 1,0 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Lautakunnan talousarvioon tehtiin talousarviomuutoksia erityisesti joukkoliikenteen liikennöintisopimusten kilpailutusten sekä maa- ja kiinteistötoiminnan tuloarvioiden tarkentumisen vuoksi. Toimintatuottojen talousarviota korotettiin (KV 28.4.2025 § 166) 0,1 milj. eurolla joukkoliikenteen kilpailutuksen sekä Janakkalan ja Hattulan maksuosuuksien arvioidun nousun vuoksi. Toimintatuottoja vähennettiin (KV 10.11.2025 § 148) yhteensä 3,2 milj. euroa maa-alueiden luovutusvoittojen, kehityskorvausten ja vuokraustoiminnan toteutuneiden muutosten perusteella. Toimintakulujen talousarviota korotettiin 28.4.2025 § 166 joukkoliikenteen kilpailutuksen vuoksi 0,8 milj. eurolla.

Taulukko 7: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu. TA=talousarvio, MTA=muutettu talousarvio, TP=tilinpäätös

1 000 €	TA 2025	TA-MUUTOS	MTA	TP 2025	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNKIRAKENELAUTAKUNTA JA HALLINTO	-1 335	-	-1 335	-1 001	334	-25 %
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	-371	-2 202	-2 573	-1 595	978	-38 %
INFRA	-13 324	-	-13 324	-13 918	-594	4 %
VIRANOMAISPALVELUT	-664	-	-664	-54	610	-92 %

1 000 €	TA 2025	TA-MUUTOS	MTA	TP 2025	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
TILAPALVELUT	19 814	-1 624	18 190	21 263	3 073	17 %
KAURA TOIMINTAKATE	4 120	-3 826	294	4 695	4 401	1497 %

Maankäytön suunnittelun toimintamenot olivat yhteensä 12,1 milj. euroa ja toimintatuotot 10,5 milj. euroa, jolloin toimintakatteeksi muodostui –1,6 milj. euroa. Toimintatuottojen toteuma jäi 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota pienemmäksi, mikä johtui erityisesti maa- ja vesialueiden luovutusvoittojen sekä maankäytön kehityskorvausten ennakoitua heikommasta kertymästä.

Toimintamenot alittuivat noin 1,1 milj. eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Alitus selittyy pääosin henkilöstökulujen jäämisellä talousarviota pienemmiksi henkilöstön vaihtuvuuden ja rekrytointiprosessien vuoksi sekä sillä, että joukkoliikenteeseen varattua talousarviomuutosta ei kilpailutuksen lopullisten vaikutusten selvittämistä tarvittu täysimääräisesti.

Infra-tulosalueen toimintamenot olivat vuonna 2025 yhteensä 18,9 milj. euroa, toimintatuotot 4,4 milj. euroa ja valmistus omaan käyttöön 0,5 milj. euroa, jolloin toimintakatteeksi muodostui –13,9 milj. euroa. Toiminnan määrärahoissa syntyi säästöä mm. vähälumisen talven ja työn uudelleenjärjestelyn ansiosta.

Toimintatuotot ylittivät talousarvion 0,4 milj. eurolla, mikä johtui erityisesti ennakoitua suuremmista puunmyyntituotoista sekä ELY-keskuksen maksamasta korvauksesta kertakäyttöisten muovituotteiden keräys- ja siivouskustannuksista. Toimintakulut ylittivät talousarvion, mutta valmistus omaan käyttöön huomioiden ylitys oli noin 1,0 milj. euroa. Menoylitys aiheutui pääosin pilaantuneiden maiden puhdistuksiin tehdyistä 2,1 milj. euron pakollisista varauksista. Ilman näitä varauksia infran määrärahoista olisi jäänyt käyttämättä noin 0,9 milj. euroa.

Viranomaispalveluiden talousarvio toteutui hyvin, sillä toimintatuotot ylittivät ennakoitua 0,6 milj. eurolla pääosin kaduilla ja yleisillä alueilla tehtävistä töistä sekä infran lupatoiminnan tuotoista. Infran lupatoiminta siirtyi toiminnallisesti infran tulosalueelle 1.9.2025 alkaen, mutta talouden seuranta jatkettiin viranomaispalveluissa vuoden loppuun saakka. Vuodesta 2026 alkaen lupatoiminta on kokonaisuudessaan osa infran tulosaluetta.

Tilapalvelujen toimintakate oli 21,3 milj. euroa. Talousarvio toteutui kokonaisuutena hyvin toimintatuottojen ylittäessä muutetun talousarvion 0,2 milj. eurolla. Toimintamenot puolestaan alittuivat selvästi, noin 2,8 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön -erä huomioiden. Menojen alittuminen johtui erityisesti palveluiden ostojen toteutumisesta talousarviota pienempinä, painottuen ICT- ja puhtaanapitokuluihin, sekä talousarviota pienemmistä ulkoisista vastike- ja vuokratuloista. Vuoden aikana rakennuksiin kohdistuvia arvonlennuksia ja kertaluonteisia lisäpoistoja tehtiin yhteensä 2,0 milj. eurolla.

Arviointi - Kaupunkirakennelautakunnan talous toteutui kokonaisuutena muutettua talousarviota paremmin. Toimintamenojen alitus ja toimintatuottojen ylitys paransivat kokonaisuutta, jolloin toimintakate oli selvästi talousarviota parempi. Talouden toteutumiseen vaikuttivat myönteisesti erityisesti tilapalvelujen vahva tulos sekä viranomaispalvelujen tuottojen kasvu, vaikka maa- ja kiinteistötoiminnan tulojen jääminen arvioitua pienemmiksi ja infran kertaluonteiset pakolliset varaukset heikensivät osaltaan yksittäisten tulosalueiden tulosta.

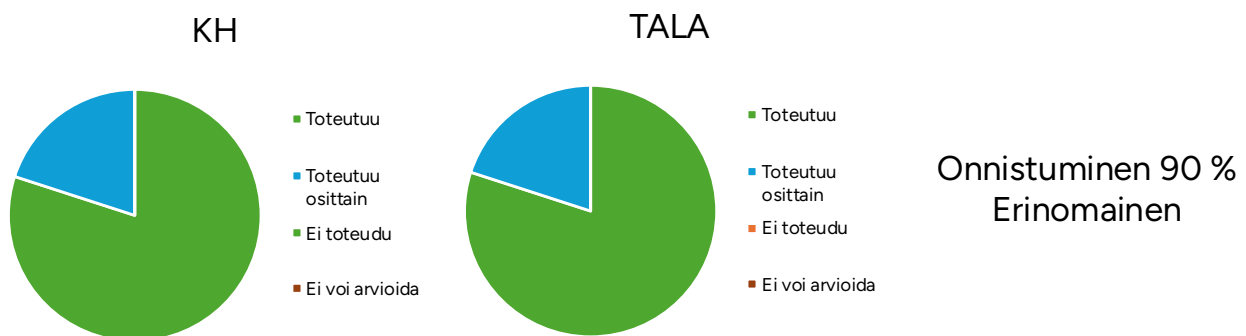
6.4. Yhteinen jätelautakunta

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n 13 osakaskunnan yhteinen jätehuoltoviranomainen. Jätelautakunnan toimialueen kunnat ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Lautakunnan vastuukunta on Hämeenlinna.

Jätehuoltoviranomaisen keskeiset tehtävät ovat jätehuoltomääräysten ja jätetaksan hyväksyminen, jätemaksuista päättäminen ja niitä koskevien asioiden käsittely, jätteenkuljetusjärjestelmästä päättäminen sekä jätelain 143 §:n mukaisen kuljetus- ja biojäterekisterin ylläpito.

Jätelautakunnalla oli yhteensä kolme kaupunginvaltuuston asettamaa tavoitetta ja niihin liittyviä mittareita viisi. Jätelautakunnan toiminnalliset tavoitteet ja tarkastuslautakunnan arviot niiden toteutumisesta on esitetty tämän arviointikertomuksen liitteessä 9.3. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 90 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin erinomaisesti.

Lautakunnan sitovien tavoitteiden toteutumista on alla olevassa kuvassa esitetty vertaamalla kaupunginhallituksen (KH) tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia tarkastuslautakunnan (TALA) arvioon. Piirakkakaavioiden värijakaumat osoittavat, että toteutumaa koskevat arviot ovat keskenään yhteneväiset.

Kuva 15: Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen

Jätelautakunnan sitovat tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena erinomaisesti. **Jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille** lähetettiin 823 kehoituskirjettä, mikä ylitti selvästi 500 kirjeen tavoitteen. Kehotuskirjeistä 440 koski sekajätteen kuljetuksen järjestämistä ja 383 lietesäiliön tyhjentämistä. Sekajätettä koskevan kehoituskirjeen saaneista 54 prosenttia liittyi jätehuoltoon annetussa määräajassa, eikä valvojan viranomaisen jatkotoimenpiteitä tarvittu. Lietesäiliöiden osalta tavoitteiden arviointia vaikeuttivat puutteelliset lähtötiedot, minkä vuoksi liittymisprosenttia ei voitu määrittää. Kirjeitä kohdistui myös kiinteistöille, joilla ei ole lietesäiliötä.

Sekajätteen määrän vähenemisen ja lajittelun lisäämisen tavoite onnistui hyvin. Sekajäteastian tyhjennysvälin yli neljään viikkoon pidentäneiden asuinkiinteistöjen määrä kasvoi vuoden aikana noin 600:lla ja oli vuoden lopussa 12 754.

Jätehuoltoviranomaisen sujuvan asiakaspalvelun tavoite toteutui, sillä hakemukset ja ilmoitukset käsiteltiin asetetuissa määräajoissa. Jätelautakunta vastaanotti vuoden aikana 777 hakemusta (vuonna 2024: 743). Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 29 päivää tavoitteen ollessa 1,5 kuukautta. Myös asukkaiden tekemät kompostointi-ilmoitukset sekä muut ilmoitukset käsiteltiin tavoitteiden (1 kk) mukaisissa määräajoissa.

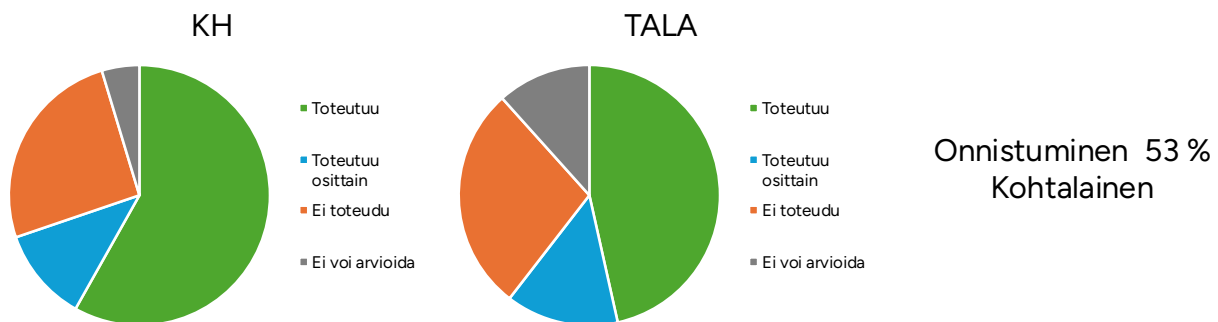
6.5. Konserni- ja elinvoimapalvelut

Konserni- ja elinvoimapalvelut ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Vastuualueen tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernipalvelujen tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta.

Konserni- ja elinvoimapalveluihin kuuluvat kokonaisuudet ovat:

- kaupunginvaltuusto ja hallitus
- kaupunginjohto
- talous, hankinnat ja omistajaohjaus
- henkilöstö- ja hallintopalvelut
- strategia ja tietojohdampalvelut
- keskusvaalilautakunta
- tarkastuspalvelut (tarkastuslautakunta ja sisäinen tarkastus)
- elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Kaupunginvaltuusto hyväksyi konserni- ja elinvoimapalvelujen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet talousarviossa. Konsernipalvelujen sitovien tavoitteiden toteutumista on alla olevassa kuvassa esitetty vertaamalla kaupunginhallituksen (KH) tilinpäätöksessä raportoituja tuloksia tarkastuslautakunnan (TALA) arvioon. Piirakkaavioiden toteutumista kuvaavat värijakaumat poikkeavat toisistaan kuuden tavoitteen osalta. Näiden tavoitteiden tarkastuslautakunta arvioi jääneen toteutumatta, toteutuneen vain osittain tai olevan sellaisia, joiden toteutumista ei ollut käytettävissä olevien tietojen perusteella mahdollista arvioida. Arviointiin vaikuttivat erityisesti mittareiden vertailutietojen tai selkeästi määritellyn tavoitetason puuttuminen.

Kuva 16: Konserni- ja elinvoimapalvelujen tavoitteiden toteutuminen

Seuraavassa on tarkastuslautakunnan lyhyt yhteenveto konsernipalvelujen vastuualueiden sekä erikseen elinvoima- ja työllisyyspalvelujen vastuualueiden tavoitteiden toteutumisesta tilinpäätöksessä raportoidun perusteella.

6.5.1. Konsernipalvelut

Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli talous, hankinnat ja omistajaohjaukselle kaksi, henkilöstö- ja hallintopalveluille neljä ja strategia ja tietojohdampalveluille viisi ja niihin liittyviä mittareita 18. Konsernipalvelujen toiminnalliset tavoitteet ja tarkastuslautakunnan arviot niiden toteutumisesta on esitetty tämän

arviointikertomuksen liitteessä 9.4. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 69 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin hyvin.

6.5.1.1. Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Talousohjelmat vastaavat kaupungin talouden ohjauksen koordinoinnista ja seurannasta, tukevat toimintayksiköitä talouden ohjauksessa sekä edistävät tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittämistä. Kaupungin taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta on kerrottu tarkemmin kappaleessa 4.

Talousohjelmissa varmistettiin kaupungin talouden ohjauksen, seurannan ja raportoinnin sujuvuutta sekä tuettiin toimintayksiköitä talouden suunnittelussa ja tuottavuuden kehittämisessä. Omistajaohjauksessa konserniyhteisöjen tavoitteiden valmistelu ja seuranta etenivät suunnitellusti ja konsernirakenteen uudistamista saatiin johdonmukaisesti vietyä eteenpäin. Hankintatoimessa **TE-palveluiden hankinnat integroitiin onnistuneesti osaksi kaupungin kokonaisuutta**. Talousohjelmojen toiminta kehittyi suunnitelmallisesti ja **ulkopuolisten palveluiden käyttöä kyettiin vähentämään hallitusti**.

6.5.1.2. Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalvelut tukevat kaupungin johtoa, esihenkilöitä ja toimialoja henkilöstöasioissa sekä tarjoavat tukea myös konserniyhtiöiden johdolle.

Kuva 17: Leimattu äänestyslippu kuvastaa kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Henkilöstö- ja hallintopalvelujen tavoitteena oli **alue- ja kuntavaalien onnistunut toteutus**, jota mitattiin ennakkoäänestyksen kasvulla ja ääntenlaskennan valmistumisella. Ennakkoäänestyksen osuus kasvoi hieman (0,2 %-yksikköä) edellisiin kuntavaaleihin verrattuna, mutta jäi (0,8 %-yksikköä) alle vuoden 2024 EU- ja presidentinvaalien tason, minkä vuoksi tarkastuslautakunta arvioi tavoitteen toteutuneen osittain.

Ääntenlaskenta valmistui pääosin aikataulussa, vaikka yksittäisissä vaalilautakunnissa ilmeni haasteita vaalipäivän ääntenlaskennassa.

Toisena tavoitteena oli, että **sähköinen arkistointi muodostuu osaksi kaikkia kaupungin toimintaprosesseja**. Verkkolevyille (N-asema) tallennettua aineistoa käytiin läpi, uusi verkkolevy otettiin käyttöön ja koko organisaatio ohjeistettiin sen käyttöön. Asianhallintajärjestelmän osalta luotiin käytäntö aineiston siirtämiseksi sähköiseen arkistoon ja valtaosa hyvinvointialueelle siirtyneen toiminnan aineistosta saatiin siirrettyä. Muun toiminnan osalta käytännöt ovat vielä osin keskeneräisiä, minkä vuoksi tavoitteen katsotaan toteutuneen osittain.

Osaamisen kehittämisen ja perehdyttämisen tavoitteet toteutuivat suunnitellusti. Sähköiset onnistumiskeskustelut otettiin käyttöön Solveon Talentti -järjestelmässä, sisäisten koulutusten hallinnointi keskitettiin henkilöstöpalveluihin ja tulevaisuuden osaamistarpeet määriteltiin laajennetussa johtoryhmässä. Perehdyttämisen onnistuminen näkyi saadussa palautteessa, sillä perehdytyskyselyn keskiarvo 3,83 ylitti asetetun vähimmäistavoitteen (3,5).

Henkilöstön hyvinvoinnin tilanne

Henkilöstön työhyvinvointia mitataan vuosittain Hämeenlinnan väen työhyvinvointikyselyllä, jonka tulosten pohjalta työyhteisöt käyvät läpi onnistumiset ja kehittämiskohteet sekä sopivat toimenpiteistä. Vuoden 2025 kyselyn kokonaiskeskiarvo oli 4,1 asteikolla 1–5 ja vastausprosentti nousi 64 prosenttiin – kahdeksan prosenttiyksikköä edellisvuotta enemmän. Lähes kaikki vastanneista kokevat työnsä merkitykselliseksi (97 %) ja olonsa turvallisiksi (95,7 %) ja 92,5 prosenttia suosittelisi kaupunkia työpaikkana. Kehittämiskohteiksi nousivat kannustavan palautteen antaminen, tavoitteiden saavuttamiseksi toimiminen sekä erilaisuuden kokeminen voimavaraksi.

Tarkastuslautakuntaan arviointivuoden aikana kutsutuilta esittelijöiltä kysyttiin henkilöstön hyvinvoinnin tilanteesta. Kuultujen esitysten perusteella kaupungin henkilöstön työhyvinvoinnin kokonaiskuva on pääosin hyvä. Työhyvinvointia seurataan laajasti kyselyin ja keskusteluin ja useilla vastuualueilla kyselyiden keskiarvot olivat hyvällä tai erittäin hyvällä tasolla. Samanaikaisesti esiin nousi kuormitustekijöitä, kuten työn paine, muutostilanteet, työn sirpaleisuus sekä joillakin aloilla kiire ja ennakoinaton työmäärä. Työhyvinvointia tukevin tekijöinä korostuivat yhteisöllisyys, hyvä esihenkilötyö, osaamisen hyödyntäminen sekä aktiivinen hyvinvoinnin kehittämistyö eri yksiköissä.

6.5.1.3. Strategia- ja tietojohdampalvelut

Strategia- ja tietojohdampalvelut vastaa kaupungin strategian ja tietojohdamisen tuottamisesta ja seurannasta sekä digitalisaation, tietohallinnon, hankekoordinaation, kaupunkiviestinnän ja -markkinoinnin, osallisuustyön ja kaupunkineuvonnan palveluista.

Tietoon perustuvaa johtamista ja päätöksentekoa koskeva tavoite toteutui osittain. Tiedolla johtamisen järjestelmä Exreportin kuukausittainen käyttäjämäärä oli koko vuoden ajan, heinäkuuta lukuun ottamatta, keskimäärin 151 käyttäjää, mikä ylitti asetetun vähintään 120 käyttäjän tavoitetasoa. Sen sijaan käyttäjäkyselyn suositteluindeksi jäi tasolle 35,8, kun tavoitteena oli vähintään 50.

Kaupunkistrategian päivittämistä koskeva tavoite saavutettiin valtuuston hyväksytyä uusi kaupunkistrategia asetetussa aikataulussa 6.10.2025. **Digitalisaation tukemista** koskevaa tavoitetta arvioitiin toimialojen lähijohtajille kohdistetulla kyselyllä. Kyselyyn vastanneet 30 lähijohtajaa arvioivat saadun tuen keskimäärin tasolle 3,5 (tavoitetaso: 3,8). **Digitallyökalujen tunnettavuutta** koskevan tavoitteen osalta lähijohtajien arviot jäivät keskimäärin tasolle 2,3, kun tavoitetasona oli 3,0.

Vaikuttavan viestinnän ja markkinoinnin tavoitteiden saavuttamisessa kehitys on ollut osin myönteistä ja osin haasteellista. Sosiaalisen median kanavien seuraajamäärät ovat kasvaneet kaikissa keskeisissä kanavissa, ja osallistumisten määrää on seurattu säännöllisesti. Kaupungin Facebook-sivulla oli 11 057 seuraajaa, Instagramissa 5 100 ja LinkedInissä 5 136 seuraajaa. Sen sijaan verkkosivujen matkailuosion (Visit Hämeenlinna) kävijämäärien 272 980 kehitys jäi tavoitteesta, sillä yksilöllisiä sivukatseluja oli 4,3 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna.

Verkkosivujen uudistamista ja tekoälyn hyödyntämistä edistettiin suunnitelman mukaisesti toteuttamalla uusien verkkosivujen konseptointi ja kilpailutus. Markkinointia on toteutettu pitkän aikavälin suunnittelun pohjalta ja uusi brändi otettiin käyttöön alkuvuodesta. Strategisen tason markkinointisuunnitelman ensimmäinen versio laadittiin ja markkinoinnin suunnitelmallisuutta on jalkautettu kaupungin eri yksiköihin osana brändiuudistusta. Brändin käyttöönotto sekä markkinoinnin pitkäjänteinen kehittäminen jatkuvat vuonna 2026 uuden kaupunkistrategian pohjalta.

6.5.2. Elinvoimapalvelut

Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita oli elinvoima- ja työllisyyspalveluille kolme, TyöHämeelle yksi ja niihin liittyviä mittareita 25. Elinvoimapalvelujen toiminnalliset tavoitteet ja tarkastuslautakunnan arviot niiden toteutumisesta on esitetty tämän arviointikertomuksen liitteessä 9.4. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan niistä toteutui 42 % eli tavoitteiden saavuttamisessa onnistuttiin välttävästi.

6.5.2.1. Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Elinvoimapalvelut edistävät kaupungin elinkeino- ja työllisyyskehitystä sekä vahvistavat vetovoimaa ja kestävä kasvua. Tehtäviin kuuluvat työllisyyspalvelut, elinkeinopolitiikka ja -edunvalvonta, kotoutumisen edistäminen, asumisen, korkeakoulu-, tapahtuma- ja matkailukokonaisuuksien kehittäminen sekä elinvoimaan liittyvä yhteistyö ja osallisuus.

Vuonna 2025 painopiste oli työllisyyspalveluiden siirtymisessä kaupungille, keskeisten elinvoimaohjelmien toimeenpanossa sekä uuden, poikkihallinnollisen elinvoimanäkökulman vahvistamisessa kaupungin strategiassa.

Vaikuttava elinvoimapolitiikka ja osaaminen tavoitteen toteutumista arvioitiin elinkeinoyhtiön tulosten, elinkeinot ja osaaminen -ohjelman toimeenpanon, koulutuksen houkuttavuuden sekä uusyritystoiminnan perusteella. Linnan Kehitys Oy vastasi hyvin kaupungin omistajapoliittisiin tavoitteisiin ja toimi taloudellisesti tehokkaasti. Yhtiö sijoittui toiseksi parhaaksi elinkeinoyhtiöksi suurten kaupunkien sarjassa, asiakastytyväisyys säilyi erinomaisella tasolla (NPS 92) ja EK-kuntaranking-sijoitus parani. Uusien yritysten sijoittumistavoite ylitetiin, mutta matkailutulot laskivat ja uusien työpaikkojen tavoitetta ei saavutettu haastavan suhdannetilanteen vuoksi. Elinkeinot ja osaaminen -ohjelman toimenpiteet toteutuivat suunnitellusti ja yhteistyö työllisyyspalveluiden ja oppilaitosten kanssa vahvistui. Myös Hämeen Uusyrityskeskukselle asetetut tavoitteet saavutettiin, vuonna 2025 perustettiin 110 uutta yritystä.

Toisen asteen ja ammattikorkeakoulun houkuttavuuden osalta tavoite ei toteutunut. Opetushallituksen tietojen perusteella ensisijaisten hakijoiden määrä HAMKiin laski noin kymmenen prosenttia ja kaikkien hakijoiden määrä noin 18 prosenttia. Myös paikan vastaanottaneiden määrä väheni. Kehitystä selittää erityisesti muiden kuin kotimaisia kieliä puhuvien hakijoiden merkittävä väheneminen. Toisen asteen koulutuksessa kiinnostus säilyi kuitenkin suhteellisen tasaisena. Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumista Kanta-Hämeen koskevan tavoitteen toteutumista ei voitu arvioida, koska käytettävissä ei ollut ajantasaista mittaritietoa.

Taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut tavoitteen toteutumista arvioitiin työllistymisen kehittymisen, työnantajayhteistyön, elinvoimavaikutusten sekä kaupungin työllisyyspalveluiden yhteistyön toimivuuden perusteella. Keskeisenä taloudellisena mittarina seurattiin kaupungin työttömyyskorvausten kuntaosuutta, jonka tavoitteena oli jäädä alle 9,5 miljoonan euron. Vuonna 2025 kuntaosuus oli 9,7 miljoonaa euroa, mikä ylitti tavoitetason ja kasvoi merkittävästi edellisvuodesta (2024: 6,2 milj. euroa). Tulos selittyy työttömyysturvan rahoitusmallin muutoksella, heikolla suhdannetilanteella sekä työttömyysjaksojen pidentymisellä.

Kaupunki tarjosi työllistymismahdollisuuksia heikommassa työmarkkina-asemassa oleville ja kansainvälisille työnhakijoille. Kesätyöpaikkatavoite toteutui osittain, sillä kaupungin yksiköissä oli 89 kesätyöpaikkaa sekä lisäksi harjoittelupaikkoja. Työkokeilupaikkojen tavoite ei toteutunut, kun paikkoja kertyi 45 tavoitellun sadan sijaan. Työelämään tutustumisjakson (TET) osalta tavoite ylitettiin, sillä kaupungin yksiköissä tarjottiin 130 TET-paikkaa perusopetuksen ja toisen asteen oppilaille.

TyöHämeen työllisyysalue käynnisti toimintansa haastavassa työllisyystilanteessa. Työnhakijoiden määrä on kasvanut, työttömyysjaksot ovat pidentyneet, avoimien työpaikkojen määrä vähentynyt ja työttömyysturvan rahoitusmalli muuttunut. Näissä olosuhteissa TyöHämeelle asetetuista tavoitteista toteutui alle puolet, minkä vuoksi tarkastuslautakunta katsoi kyseisen mittarin jääneen toteutumatta. Sen sijaan työllisyyspalveluiden mittareiden päivittäminen ja tarkentaminen elokuussa 2025 vastaamaan uudistunutta toimintaympäristöä ja valtakunnallisia tavoitteita toteutui suunnitellusti.

Hyvät väestösuhteet ja kestävä kotoutuminen tavoitteen mukaisesti Hämeenlinnaa kehitettiin houkuttelevaksi asuin- ja työpaikaksi kansainvälisille ihmisille. Tavoitteen toteutumista arvioitiin palveluiden saavutettavuuden, kansainvälisten asiakkaiden tavoitettavuuden, kotoutumisen prosessimittareiden sekä osallisuutta tukevien toimintamallien perusteella.

Palveluiden saavutettavuus parani selvästi matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan käyntimäärien kasvessa vuosittain. Vuonna 2025 käyntejä kirjattiin 2 698 (v. 2024: 2 138 ja v. 2023: 2 050). Kansainvälisten asiakkaiden tavoitettavuus kehittyi myönteisesti ja erityisesti kansainväliset opiskelijat sekä ukrainalaiset pako-laiset löysivät palvelut aiempaa paremmin. Tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen perusteella **palvelutarpeen arviointien ja kotoutumissuunnitelmien määrät** olivat kansainvälisten muuttajien määrään nähden tavoitteiden mukaisia. Näiden tietojen pohjalta on muodostettu lähtötaso jatkoseurantaa ja kehittämistyötä varten. Tavoitetason sekä riittävien tarkentavien tietojen puuttuessa tarkastuslautakunta katsoo kuitenkin, ettei asian toteutumista voida tässä vaiheessa arvioida.

Kaupunki on toteuttanut Euroopan neuvoston Intercultural Cities (ICC) -hankkeen kehittämis ehdotuksia ja kansainvälisyyttä edistäviä toimenpiteitä, kuten yhdenvertaisuussuunnitelman ja kotoutumisen edistämisen ohjelman, keskustelu ja osallistamisfoorumeita sekä kansainvälisille opiskelijoille ja asukkaille kohdistettuja vastaanotto- ja viestintätoimia. **ICC tulosten seurannalle eikä foorumitoiminnalle** ole kuitenkaan asetettu etukäteen määriteltyjä tavoitetasoja, joiden perusteella toteutumista ja vaikuttavuutta voitaisiin arvioida. Vaikka ”Työstä elinvoimaa” ja ”Miten opin suomen kieltä” -foorumeihin osallistuneiden määrä (90 henkilöä) on elinvoimapalvelujen mukaan merkittävä ja toimintaa on pidetty onnistuneena, tarkastuslautakunta toteaa, ettei arviointi ole mahdollista ilman asetettuja tavoitetasoja.

TyöHäme

TyöHämeen tavoitteena on tuottaa taloudellisesti kestävä ja vaikuttavat työllisyyspalvelut, jotka tukevat sekä työnhakijoiden että työnantajien tarpeita. Toiminnan keskeisenä päämääränä on nopeuttaa työllistymistä, edistää työnantajien menestymistä alueella ja vahvistaa työllisyyden kautta alueen elinvoimaa. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että TyöHämeen henkilöstö on motivoitunutta ja osaavaa. Työllisyysjohtaja vieraili joulukuun kokouksessa kertomassa tarkastuslautakunnalle työllisyysalueen ensimmäisestä toimintavuodesta. TyöHämeen toiminnan arvioinnista on oma kappaleensa jäljempänä (8.3.), jossa myös tavoitteiden toteutumista on kuvattu.

6.5.3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintakate oli -36,2 milj. euroa ja se alittui talousarvioon nähden 6,7 milj. euroa. Tulotavoite ylittyi 1,0 milj. eurolla ja menot alittuivat 5,7 milj. eurolla.

Taulukko 8: KOPAn toimintakatteen toteumavertailu. TA=talousarvio, MTA=muutettu talousarvio, TP=tilinpäätös

1 000 €	TA 2025	TA-MUUTOS	MTA	TP 2025	POIKKEAMA	POIKKEAMA %
KAUPUNGINVALTUUSTO JA HALLITUS	-3 132	-	-3 132	-2 835	-297	-9 %
KAUPUNGINJOHTO	-764	-	-764	-619	-145	-19 %
TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAOHJAUS	-3 150	-	-3 150	-2 603	-547	-17 %
HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALVELUT	-8 563	-	-8 563	-7 882	-681	-8 %
STRATEGIA JA TIETOJOH-TAMISPALVELUT	-3 081	-	-3 081	-2 524	-557	-18 %
KESKUSVAALILAUTA-KUNTA	-125	-	-125	-206	81	65 %
TARKASTUSLAUTAKUNTA	-256	-	-256	-239	-17	-7 %
ELINVOIMA- JA TYÖLLISYYPALVELUT	-23 895	-	-23 895	-19 315	-4 580	-19 %
KOPA TOIMINTAKATE	-42 965	-	-42 965	-36 224	6 741	-16 %

Konserni- ja elinvoimapalvelujen talous toteutui talousarviota paremmin toimintatuottojen ylityksen ja toimintamenojen alituksen seurauksena. Toimintatuottojen ylitystä selittivät erityisesti kansainvälisiin asukkaisiin liittyneet arvioitua suuremmat laskennalliset korvaukset kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden osalta. Toimintamenojen alitukset painottuivat työllisyyden edistämisen palveluihin, erityisesti asiantuntija- ja asiakaspalveluiden ostoihin, mikä johtui osin kotoutumispalvelujen uudistamisesta ja palvelujen tuottamisesta omana toimintana.

Arviointi –Konserni- ja elinvoimapalvelujen tavoitteiden toteuma oli kohtalainen. Vastuualueiden tulokset vaihtelivat, mikä heijastuu kokonaisarvioon. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että henkilöstön työhyvinvointi on kehittynyt suotuisasti: vastausprosentti nousi merkittävästi ja kyselyn kokonaiskeskiarvo 4,1 kertoo vahvasta työtyytyväisyydestä.

Konsernipalvelujen toteuma oli hyvä: talous-, hankinta- ja omistajaohjaustoiminta kehittyi suunnitelmallisesti ja ulkopuolisten palveluiden käyttöä kyettiin vähentämään, henkilöstö- ja hallintopalvelut tukivat aktiivisesti johdon ja toimialojen toimintaa. Uusi kaupunkistrategia hyväksyttiin tavoiteaikataulussa. Strategia- ja tietojohdantopalveluissa tunnistettiin myös kehittämistarpeita: digityökalujen tunnettuus ja toimialojen saama digitalisaatiotuki jäivät asetetuista tavoitteista.

Elinvoima- ja työllisyyspalvelujen toteuma jäi välttäväksi. Elinkeinomittareissa saavutettiin osittain hyviä tuloksia — uusien yritysten sijoittumistavoite ylitettiin ja Linnan Kehitys Oy menestyi hyvin elinkeino-yhtiövertailussa — mutta matkailutulot laskivat, uusien työpaikkojen tavoite jäi saavuttamatta ja korkeakoulujen houkuttavuus heikkeni. TyöHäme aloitti toimintansa poikkeuksellisen haastavassa suhdanneympäristössä, mikä heijastui heikentyneinä tuloksina. Kotoutumisen ja hyvien väestösuhteiden tavoitteiden osalta toteutumista ei voitu kaikilta osin luotettavasti arvioida, koska mittareille ei ollut etukäteen määritelty selkeitä tavoitetasoja.

Konserni- ja elinvoimapalvelujen talous toteutui talousarviota parempana: toimintatuotot ylittivät budjetoidun tason ja toimintamenot jäivät selvästi alle arvioidun.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että elinvoima- ja työllisyyspalvelujen tavoitemittaristoa kehitetään niin, että tavoitetasot määritellään selkeästi etukäteen ja mittaritieto on ajantasaista ja vertailukelpoista. Erityisesti kotoutumisen ja kansainvälistymisen tavoitteiden seurantaan tulee luoda selkeät, mitattavat kriteerit, jotta toteutumista voidaan arvioida luotettavasti. Tavoitteiden ja mittareiden tulee olla sellaisia, joihin kaupungin tekemillä toimilla voidaan vaikuttaa.

Lisäksi tarkastuslautakunta esittää, että digitalisaatiotuen saavutettavuutta ja digityökalujen tunnettuutta parannetaan toimialoilla, jotta tietojohdantamisen hyödyt konkretisoituvat laajemmin koko organisaatiossa.

7. Strategisille tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunnan arviointi ulottuu kuntalain 121.2 §:n perusteella kunnan oman toiminnan lisäksi myös tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen ja tytäryhtiöiden toiminnan tuloksellisuuden arviointiin.

Kaupungin keskeisimmille tytäryhtiöille asetetaan vuosittain valtuustoon nähden sitovat tavoitteet, jotka perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet ovat yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohtina.

Tarkastuslautakunta arvioi strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumista ottaen huomioon tilinpäätöksessä raportoidut toiminnallisten tavoitteiden toteutumiset.

Taulukko 9: Tarkastuslautakunnan arvio strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta.

YHTIÖ	TAVOITTEIDEN TOTEUMA %	ARVIO
HÄMEENLINNAN ASUNNOT OY	50	Kohtalainen
HÄMEENLINNAN LIIKUNTAHALLIT OY	88	Hyvä
HÄMEENLINNAN PYSÄKÖINTI OY	100	Erinomainen
HÄMEENLINNAN SEUDUN VESI OY	70	Hyvä
LINNAN KEHITYS OY	86	Hyvä
LINNAN KIIINTEISTÖKEHITYS OY	80	Hyvä
VERKATEHDAS OY	50	Kohtalainen

Kokonaisuutena arvioiden strategiset tytäryhtiöt onnistuivat valtuuston asettamien vuositavoitteiden saavuttamisessa hyvin. Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arviointi ei anna kokonaiskuvaa yhtiön liiketoiminnan onnistumisesta, vaan se kertoo, kuinka hyvin yhtiö on edennyt omistajaohjauksella tavoiteltuun suuntaan. Yhteisöjen vuosikatsauksessa raportoidaan kattavasti omistajapolitiittisten linjausten sekä toiminnan ja talouden toteutumisesta yhteisökohtaisesti, mahdollistaen kokonaiskuvan saamisen.

Vuositavoitteissa asetettiin taloudellisia tavoitteita kaikille yhtiöille. Nettotulokseen, liikevoiton tai liikevaihdon kehittymiseen liittyvissä tavoitteissa onnistui neljä yhtiötä seitsemästä. Hämeenlinnan Asunnot raportoi vahvasti negatiivisesta nettotuloksesta (-1,5 milj. euroa) ja Verkatehdas negatiivisesta nettotuloksesta sekä kulu- ja liikevaihdon suhteen heikkenemisestä. Hämeenlinnan Liikuntahallit saavutti taloudellisen tavoitteen osittain: Jäähalli Oy:n tulos parani ja pysyi positiivisena, mutta Liikuntahallit Oy:n tulos ei yltänyt positiiviseksi ja Palloiluhalli Oy:n tulos painui negatiiviseksi. Muita kokonaan toteutumatta jääneitä toiminnallisia tavoitteita yhtiöillä oli tarkastuslautakunnan arvion mukaan ainoastaan yksi. HS-Veden työllisyystoimiin osallistumisen tavoite jäi jälleen saavuttamatta – sopivia henkilöitä ei nykyisessä turvallisuustilanteessa ollut tarjolla sopiviin tehtäviin.

Työllistämistoimiin osallistuminen asetettiin tavoitteeksi kaikille strategisille tytäryhtiöille ja vesiyhtiötä lukuun ottamatta kaikki raportoivat aktiivisesta osallistumisesta. Hämeenlinnan Asunnot palkkasi kesätyöntekijän kolmeksi kuukaudeksi sekä elokuusta alkaen yhden henkilön asiakaspalveluun. Hämeenlinnan Liikuntahalleilla oli tilikauden aikana kaksi henkilöä työkokeilussa, ja yhtiö teki työllistämisyhteistyötä Koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa. Hämeenlinnan Pysäköinti ja Linnan Kiinteistökehitys palkkasivat yhdessä kolme nuorta kaupungin kesätyöseteleillä. Linnan Kehitys palkkasi HAMK:sta valmistuneen kansainvälisen opiskelijan puolen vuoden työsuhteeseen. Verkatehdas-konserni tarjosi työharjoittelupaikan yhdelle henkilölle.

Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 sekä muut päästövähennyksiin tähtäävät tavoitteet toteutuivat yhtiöiden raportoinnin mukaan pääosin. Hämeenlinnan Asunnoilla sähkönkulutus kasvoi öljylämpökohteista maalämpöön siirtymisen seurauksena, mutta kaukolämmön kulutus laski; vedenkulutus sen sijaan kasvoi hieman edellisvuoteen verrattuna. Hämeenlinnan Liikuntahallit on huomionnut hiilineutraaliustavoitteet liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Konkreettisenä esimerkkinä on tekojääradan jäädyttämisestä

syntyvän lauhdelämmön hyödyntäminen lämmitettävän tekonurmen lämmityksessä: jäädytyslaitteisto on yhdistetty tekonurmen lämmitysjärjestelmään siten, että jäädytyksestä syntyvä hukkalämpö ohjataan tekonurmen alle. Lisäksi tekonurmen alle on kesällä 2025 uusittu lämmitystekniikka, joka reagoi aiempaa nopeammin ja lämpenee vähemmällä energialla kuin aiempi järjestelmä. Hämeenlinnan Pysäköinti lisäsi sähköautojen laatuspisteitä Kaivoparkkiin ja Keinuparkkiin sekä perus- että hidaslataukseen. Linnan Kehitys sai Ekokompassi-ympäristösertifikaatin syksyllä ja on järjestänyt vastuullisuuskoulutuksia yrityksille; koulutuksiin liittyvän tavoitteen toteutumista ei kuitenkaan tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan voida arvioida, sillä mittarille ei ollut asetettu tavoitetasoa. Linnan Kiinteistökehitys investoi kiinteistöjen talotekniikan automaatioon ja älyteknologiaan energiankulutuksen vähentämiseksi sekä sai Ekokompassi-ympäristösertifikaatin toukokuussa. Verkatehdas jatkoi Ekokompassi-sertifikaatin mukaisen toiminnan kehittämistä muun muassa parantamalla jätteen lajittelua, hallitsemalla tilakohtaista energiankulutusta tapahtumakalenterin mukaisesti sekä tukemalla työntekijöiden työmatkapyöräilyä. Teatteri aloitti sertifikaatin hakemiseen valmistautumisen. HS-Vesi on mukana Loimua Oy:n jäteveden hukkalämpöä hyödyntävän lämpöpumppulaitoksen rakentamisessa Paroisten jätevedenpuhdistamolle.

Tarkemmat tiedot yhtiöiden tavoitteiden toteutumisen arvioinnista on luettavissa arviointikertomuksen liitteestä 9.6.

Arviointi - Strategisten tytäryhtiöiden vuositavoitteiden toteutuminen antaa yhden näkökulman omistajaohjauksen vaikuttavuuden arviointiin. Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiöt onnistuivat kokonaisuutena hyvin, mutta tavoitteiden toteutuminen on yhtiöittäin epätasaista. Hämeenlinnan Asunnoilla ja Verkatehtaalla taloudelliset tavoitteet jäivät saavuttamatta ja näiden yhtiöiden tilanne edellyttää tarkastuslautakunnan mielestä omistajaohjauksen tiivistä seurantaa. Lisäksi lautakunta toteaa, että osalle tavoitteista ei ollut asetettu mitattavia tavoitetasoja, mikä vaikeuttaa niiden toteutumisen arviointia.

Suositus - Tarkastuslautakunta suosittelee, että omistajaohjaus kiinnittää erityistä huomiota taloudellisesti heikoimmin suoriutuvien yhtiöiden tilanteen kehittymiseen ja tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi. Vuositavoitteiden asettamisen yhteydessä tulee varmistaa, että kaikille tavoitteille määritellään selkeät ja mitattavat tavoitetasot, jotta niiden toteutumista voidaan luotettavasti arvioida.

HS-Veden toistuva haaste työllistämistavoitteen saavuttamisessa antaa aihetta harkita, onko tavoite muotoiltu yhtiön toimintaympäristöön soveltuvalla tavalla, vai tulisiko sitä tarkistaa vastaamaan paremmin yhtiön todellisia mahdollisuuksia osallistua työllistämistoimiin.

8. Työohjelman mukaiset arviointikohteet

Uusi tarkastuslautakunta hyväksyi syksyn ensimmäisessä kokouksessaan koko valtuustokauden kattavan arviointisuunnitelman. Sen pohjalta laadittiin työohjelma syksyn 2025 ja kevään 2026 kokouksiin. Tässä kappaleessa perehdytään työohjelman mukaisiin arviointikohteisiin.

Tarkastuslautakunta lähetti kutsumilleen asiantuntijoille ennakkokysymykset kokouskäsittelyn valmistelua varten. Kysymykset koskivat toiminnan vaikuttavuuden mittaamista ja seurantaan, talouden tasapainottamistoimenpiteitä, kaupunkilaisten osallistamista palveluiden kehittämisessä, henkilöstön työhyvinvoinnin tilannetta sekä tulosalueiden ja strategisten tytäryhteisöjen tulevaisuuden näkymiä. Seuraavissa kappaleissa vedetään yhteen tarkastuslautakunnalle esitellyt asiat, sekä lautakunnan arvio niiden perusteella.

8.1. Strategiset tytäryhteisöt

Tarkastuslautakunta kutsui arviointivuoden aikana kokouksiinsa työohjelman mukaisesti kolmen strategiseksi määritellyn tytäryhteisön edustajat. Kokouksiin osallistuvat Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n toimitusjohtaja, Hämeenlinnan Asunnot Oy:n toimitusjohtaja sekä Hämeenlinnan Seudun Opiskelija-asuntosäätiön toiminnanjohtaja. Yhteisöille lähetetyt ennakkokysymykset poikkesivat hiukan yllä mainituista. Yhteisöiltä kysyttiin talouden tasapainottamistoimenpiteiden sijaan arviota omistajapoliittisten linjausten³ toteutumisesta arviointivuoden aikana.

8.1.1. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (HS-Vesi) on vuonna 2001 perustettu vesihuoltolaitos, joka vastaa talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien puhdistamisesta Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan alueilla. Hämeenlinnan kaupunki omistaa yhtiöstä enemmistön, 76,6 %.

HS-Veden vesihuoltomaksuilla katettavia ydintehtäviä ovat talousveden hankinta, käsittely ja jakelu sekä jätevesien viemärinti ja puhdistus. Lisäksi yhtiö tarjoaa erillisiä palveluja, kuten hulevesien viemärintiä, lietteiden vastaanottoa ja sammuusveden toimittamista, jotka eivät sisälly vesihuoltomaksuihin.

HS-Vesi työllistää noin 65 vakituista työntekijää sekä kesä- ja opinnäytetyöntekijöitä. Yhtiön liikevaihto on noin 27 miljoonaa euroa ja vuosittaiset investoinnit vuosina 2026–2035 ovat keskimäärin 12,5 miljoonaa euroa. HS-Vedellä on noin 19 700 kiinteistöliittymää ja laaja verkosto vesijohtoja, jätevesiviemäreitä ja hulevesiviemäreitä. Toimintaan kuuluu lisäksi kolme jätevedenpuhdistamo, yli 300 jätevesipumppaamo, 12 vedenottamo sekä kuusi vesisäiliötä.

Vesihuoltolaitostoimintaa ohjaa vesihuoltolaki, joka määrittelee vastuut kunnalle, vesihuoltolaitokselle ja kiinteistön omistajille. Kunta vahvistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen, jolla kiinteistön omistajalla on liittymisvelvollisuus ja vesihuoltolaitoksella huolehtimisvelvollisuus. Vesihuollon maksut perustuvat lakiin ja niiden tulee pitkällä aikavälillä kattaa investoinnit, korjaukset ja muut kustannukset. Vesihuoltolaki velvoittaa lisäksi yhtiön varautumaan häiriötilanteisiin ajantasaisen varautumissuunnitelman avulla. Yhtiön toimintaan liittyy myös muu lainsäädäntö, kuten talousveden laatua säätelevä terveydensuojelulaki, puhdistamoiden ympäristölupia koskeva ympäristönsuojelulaki sekä vedenottoa ja vesistöjen säännöstelyä ohjaava vesilaki.

³ Omistajapoliittisilla linjauksilla konsernijohto ohjaa yhteisöjä pidemmän aikavälin tavoitteiden suuntaan.

Valtuusto asetti HS-Vedelle viisi tavoitetta, joista kolme toteutui kokonaan, yksi osittain ja yksi jäi saavuttamatta. **Yhtiö toimi kannattavasti**, tulos toteutui budjetoitua paremmin, mihin vaikuttivat erityisesti veden myynnin kasvu ja poistojen määrän pieneneminen. **Vedenhankinnan turvaamiseen tähtäävät kehittämistoimet** etenivät: kriittisen jätevesiverkoston selvilläoloaste nousi ja investointiohjelmaa noudatettiin kokonaisvolyymien osalta, vaikka kohteet vuoden aikana hieman muuttuivat tarpeiden mukaan. Yhtiö investoi yhteensä 10,7 milj. euroa verkostosaneerauksiin ja laitosinvestointeihin. Verkostoinvestointien merkittävimmät kohteet olivat Ahveniston vedenottamon syöttöjohto ja Eteläkadun saneeraus Hämeenlinnassa sekä verkostosaneeraushankkeet Akaassa ja Hattulassa. Laitosinvestoinneista merkittävimpiä olivat Sairion jätevesipumppaamon ja Viittakiven vedenottamon saneeraus. **Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen** edistämiseksi HS-Vesi oli vahvasti mukana Loimua Oy:n jäteveden hukkalämpöä hyödyntävän lämpöpumppulaitoksen rakentamisessa ja selvittää Loimuan kanssa biokaasun hyödyntämismahdollisuuksia rakennettavassa laitoksessa. Lisäksi Paroisille on suunnitteilla aurinkosähkökenttä nykyiselle kompostointikentälle.

Kuva 18: Kaivinkone Sairion jätevesipumppaamon saneeraustöissä helmikuussa 2025, kuva: Sami Kyrölahti/ HS-Vesi.

Jätevedenpuhdistamojen ympäristöluvan mukaisten lupaehtojen saavuttamista koskeva tavoite toteutui tarkastuslautakunnan arvion mukaan osittain. Paroisilla ja Lammilla lupaehdot saavutettiin, mutta Akaan puhdistamolla typen puhdistustehon neljännesvuosikeskiarvot eivät toisella ja neljännellä vuosineljänneksellä täyttyneet. Lisäksi fosforin puhdistusreduktio ja lähtevän veden pitoisuus jäivät toisella vuosineljänneksellä hieman asetetuista vaatimuksista. Haasteita selittää osaltaan Akaan viemäriverkostoalueen huonokuntoinen putkisto, joka aiheuttaa ajoittain runsaita vuotovesiä puhdistamolle ja heikentää puhdistustulosta. Lisäksi Akaan puhdistamoa ei ole alun perin suunniteltu typenpoistolaitokseksi, mutta laitosta kehitetään jatkuvasti typenpoiston tehostamiseksi.

Työllistämistoimiin osallistumisen tavoite jäi kokonaan saavuttamatta. Yhtiö raportoi, että sopivia henkilöitä sopiviin tehtäviin ei nykyisessä turvallisuustilanteessa ollut tarjolla. HS-Vesi onnistui valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan hyvin. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.6.

Omistajapoliittisten linjausten osalta HS-Vesi raportoi pääosin myönteisestä kehityksestä. Talousvesi täytti kaikki sille asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset vuonna 2025. Vesihuollon toimintavarmuutta on vahvistettu noudattamalla investoinneissa pitkän tähtäimen suunnitelman mukaista tasoa ja panostamalla verkostosaneerauksiin tutkitun ja dokumentoidun kuntotiedon pohjalta. Alajärven vedenoton muutoslupahakemus jätettiin aluehallintovirastoon ja yhtiön kyber- sekä fyysistä turvallisuutta on parannettu rekrytoimalla valmius- ja turvallisuusasiantuntija loppuvuodesta. Vesihuoltoverkosto on kattavasti dokumentoitu verkkotietojärjestelmään, jota hyödynnetään saneerauskohteiden valinnassa. Yhtiön perimät vesihuoltomaksut alittivat Suomen Vesilaitosyhdistyksen vertailuhinnat sekä omakoti- että kerrostaloissa vuonna 2025. Yhtiö on huolehtinut kaikista taloudellisista velvoitteistaan ja selvinnyt niistä omalla tulorahoituksellaan. Hiilineutraalisuustavoitteen edistäminen on kirjattu myös omistajapoliittiseksi linjaukseksi. Sen toteutumisesta kerrottiin edellisessä kappaleessa vuositavoitteiden yhteydessä. Omistajapoliittisista linjauksista ja niiden toteutumisesta voi lukea tarkemmin Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksesta 2025, joka käsiteltiin kaupunginhallituksen kokouksessa huhtikuussa (KH 7.4.2026 § 114).

HS-Vesi seuraa toimintansa vaikuttavuutta useilla mittareilla, jotka kohdistuvat yhtiön viiteen strategiseen tavoitteeseen: asiakastyytyväisyyden parantamiseen, motivoituneeseen henkilöstöön, talousveden laadun ja jakelun toimintavarmuuteen, tiedolla johtamiseen sekä jäteveden ympäristövaikutusten vähentämiseen. Vaikuttavuutta mitataan muun muassa asiakastyytyväisyyskyselyjen tuloksia, verkostojen selvilläolo- ja kunnossapitoasteita sekä ympäristökuormitusta kuvaavia mittareita seuraamalla. Useimpien mittareiden kehitys on ollut myönteistä, mutta esim. viemäriverkoston selvilläoloaste sekä vesijohto- ja viemäriverkostojen kunnossapitoasteet edellyttävät vielä kehittämistä. Selvilläoloasteella tarkoitetaan sitä osuutta verkostosta, jonka kunto ja ominaisuudet ovat yhtiön tiedossa; kunnossapitoasteella puolestaan kuvataan sitä, kuinka suuri osa verkostosta on säädetyn kunnossapito-ohjelman piirissä. Molempien tunnuslukujen kehittäminen on tärkeää verkoston pitkäjänteisen hallinnan ja häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi.

Valtakunnallisia benchmarking-järjestelmiä hyödynnetään toiminnan vertailussa: Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ylläpitämä, pakollinen VEETI-järjestelmä⁴ on käytössä mutta vielä puutteellinen ja Suomen Vesilaitosyhdistyksen vapaaehtoinen VENLA-järjestelmä⁵ ei toistaiseksi tarjoa kattavaa vertailutietoa. Molempien järjestelmien kehittäminen on tunnistettu tarpeelliseksi.

Arviointivuoden aikana yhtiö osallisti asiakkaita palvelujen kehittämisessä asiakastyytyväisyyskyselyn avulla. Tulosten perusteella asiakkaat toivoivat erityisesti lisää tiedotusta hinnanmuodostuksen perusteista sekä etäluettavien vesimittareiden käyttöönottoa. HS-Veden hallitus on päättänyt aloittaa etäluettavien vesimittareiden asentamisen kaikille asiakkaille vuonna 2026; tavoiteaika asennusten valmistumiselle on 7–8 vuotta. Etäluettavien vesimittareiden käyttöönotto parantaa tulevaisuudessa myös myynnin ennustettavuutta.

Henkilöstön työhyvinvointi on yhtiön raportoinnin mukaan hyvällä tasolla. Henkilöstökysely toteutetaan vuosittain eri painotuksin: vuonna 2023 tehtiin työhyvinvointikysely ja vuonna 2024 tasapuolisuus- ja yhdenvertaisuuskysely.

⁴ VEETI on Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä vesihuollon tietojärjestelmä, johon kerätään tietoja vedenhankinnasta ja viemäroinnistä vuodesta 2016 alkaen.

⁵ VENLA on vapaaehtoinen, web-pohjainen benchmarking- ja vertailujärjestelmä, joka on tarkoitettu Vesilaitosyhdistyksen jäsenille vesihuoltolaitosten toiminnan kehittämisen tueksi (vesihuoltolaitosten tunnuslukujärjestelmä).

Yhtiön tulevaisuuden näkymiin liittyy useita riskejä ja haasteita. Keskeisiä painopisteitä ovat viemäriverkoston kunnossapito ja saneeraus sekä vedenhankintaan liittyvät kysymykset. Asiakkaiden odotukset tiedottamisen, sähköisten palveluiden ja toimintavarmuuden suhteen kasvavat. Samaan aikaan lainsäädäntö ja viranomaisvaatimukset kiristyvät. Ilmastonmuutos tuo uusia riskejä toimintaympäristöön ja henkilöstön rekrytointi on haastavaa erityisesti perinteisen tekniikan osaajien osalta. Yleinen turvallisuustilanne edellyttää jatkuvia panostuksia kyberturvallisuuden ja fyysisen turvallisuuden kehittämiseen.

Arviointi – HS-Vesi on kriittinen infrastruktuuryhtiö, jonka toiminnan laatu ja luotettavuus vaikuttavat suoraan asukkaiden arkeen ja alueen elinvoimaan. Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiö suoriutui arviointivuonna valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden saavuttamisessa kokonaisuutena hyvin.

Taloudellinen tulos, vedenhankinnan kehittämistoimet ja hiilineutraalisuustavoitteen edistäminen onnistuivat tavoitteiden mukaisesti. Akaan jätevedenpuhdistamon osalta ympäristölupaehdot eivät kaikilta osin täyttyneet, mikä on tärkeää ottaa huomioon jatkotoimenpiteissä. Työllistämistavoite jäi jälleen saavuttamatta. Tulevaisuuden haasteista erityisesti viemäriverkoston selvilläoloasteen kehittäminen, rekrytoinnin vaikeutuminen ja turvallisuusympäristön muutokset edellyttävät yhtiöltä ennakoivaa otetta.

Tarkastuslautakunta piti valmius- ja turvallisuusasiantuntijan rekrytointia erittäin tärkeänä yhtiön toiminnan ja riskienhallinnan kannalta. Lautakunta pohti myös asetettujen tavoitteiden tarkoituksenmukaisuutta. Maksujen keskimääräistä edullisuutta koskevan tavoitteen arvioitiin olevan haasteellinen mittari, sillä laitosten rakenteelliset erot – kuten verkoston laajuus ja liittymämäärä – vaikeuttavat merkittävästi vertailukelpoisuutta. Omaisuudenhallinnan kehittämistä pidettiin sen sijaan tarkoituksenmukaisena tavoitteena yhtiön merkittävän omaisuusmassan vuoksi. Työllistämistoimiin liittyvän tavoitteen tarpeellisuutta tarkasteltiin jo edellisessä strategiassa tytäryhtiötä käsittelevässä kappaleessa.

Suositus - Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että omistajaohjaus seuraa Akaan jätevedenpuhdistamon ympäristölupaehtojen täyttymistä ja varmistaa, että yhtiö raportoi tilanteen kehittymisestä ja korjaavista toimenpiteistä omistajille. Lisäksi lautakunta katsoo, että maksujen keskimääräistä edullisuutta koskevan tavoitteen tarkoituksenmukaisuus tulisi arvioida uudelleen, sillä laitosten rakenteelliset erot heikentävät vertailukelpoisuutta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan on tärkeää, että omistajaohjaus kiinnittää huomiota siihen, että yhtiö kohdentaa riittävät resurssit viemäriverkoston selvilläoloasteen sekä vesijohto- ja viemäriverkostojen kunnossapitoasteen kehittämiseen, mikä on keskeistä toimintavarmuuden turvaamiseksi pitkällä aikavälillä.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että omistajaohjaus kiinnittää jatkossakin huomiota yhtiön riittävään varautumiseen kriittisen infrastruktuurin suojaamiseksi muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

8.1.2. Hämeenlinnan Asunnot Oy

Hämeenlinnan Asunnot Oy on kaupungin kokonaan omistama yhtiö ja yksi Hämeenlinnan merkittävimmistä vuokranantajista. Yhtiö omistaa, ylläpitää ja vuokraa asuntoja omakustannusperiaatteella eikä tavoittele liike-taloudellista voittoa. Hämeenlinnan Asunnot Oy:n konserniin kuuluvat Linnan Isännöinti Oy ja As Oy Hämeenlinnan Keinukatu 1. Vuoden lopussa yhtiöllä oli 2 138 huoneistoa ja 3 141 asukasta.

Valtuusto asetti Hämeenlinnan Asunnoille neljä tavoitetta, joista tarkastuslautakunnan arvion mukaan yksi toteutui kokonaan, kaksi osittain ja yksi jäi kokonaan saavuttamatta.

Kiinteistökannan tervehdyttämistä koskeva taloudellinen tavoite ei toteutunut. Nettotulos jäi vahvasti negatiiviseksi ja kannattamattomien kiinteistöjen määrä kasvoi edellisvuodesta. Vaikka korjausten ja investointien raportoidaan toteutuneen suunnitellusti, ei tavoite tarkastuslautakunnan arvion mukaan täytynyt. Epäonnistumista selittää osaltaan tyhjäkäytön huomattava kasvu, jonka merkitys talouden kannalta oli suuri. Sen lisäksi lähes viikoittain ilmaantuneet yllättävät korjaustarpeet ja vesivuodot sekä yhden kohteen myyntiprosessin viivästyminen kiinteistörekisteritietojen korjaamisen vuoksi vaikuttivat toteumaan.

Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoite toteutui osittain. Kaukolämmön kulutus laski, mutta vedenkulutus kasvoi hieman. Sähkönkulutuksen kasvu selittyy öljylämpökohteista maalämpöön siirtymisellä, mikä on pidemmällä aikavälillä myönteinen kehityssuunta. Myös **pääomitusmahdollisuuksien selvittämistä koskeva tavoite** toteutui osittain. Yhtiö on teettänyt laajan selvityksen taloudellisesta tilanteestaan ja sen vaikutuksista tuleville vuosille. Selvityksessä on tarkasteltu eri skenaarioita pääomitusten osalta. Konkreettisia toimenpide-esityksiä ei saatu valmiiksi arviointivuoden aikana, mutta selvitystyö loi hyvän pohjan jatkovalmistelua varten ja työtä on jatkettu keväällä 2026.

Työllistämistavoite toteutui. Yhtiö palkkasi kesätyöntekijän kolmeksi kuukaudeksi sekä elokuusta alkaen yhden työntekijän asiakaspalveluun. Hämeenlinnan Asunnot onnistui valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan kohtalaisesti. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.6.

Omistajapoliittisten linjausten toteutuminen oli arviointivuonna vaihtelevaa. Yhtiö on toiminut oman tulorahoituksensa puitteissa ilman kaupungin avustusta ja selvinnyt taloudellisista velvoitteistaan sekä lainanlyhennyksistä ajallaan. Omaisuuden arvon ylläpito on kuitenkin osoittautunut haasteelliseksi. Vanha kiinteistökantra ja suuri korjausvelka vaikeuttavat suunnitelmallista kunnossapitoa, kun yllättäviä ja ennakoimattomia vikoja ilmaantuu lähes viikoittain. Kannattamattomista kohteista pyritään luopumaan.

Yhtiö ei ole korottanut vuokria kahteen vuoteen, mikä on rasittanut taloutta kustannusten noustessa. Sen lisäksi tyhjäkäyttö lähes kaksinkertaistui edellisvuoteen verrattuna ja vuodenvaihteessa yli 300 huoneistoa oli tyhjillään. Haasteet liittyvät asuntojen sijaintiin, kokoon, esteettömyyden puutteisiin ja kuntoon, jotka heikentävät kilpailukykyä markkinoilla.

Asumisturvallisuuden ja asukasosallistumisen osalta asukastoimikuntayhteistyö on säännöllistä ja asukastytyväisyyskyselyitä hyödynnetään toiminnan kehittämässä. Aukkaiden osallistumisaktiivisuus on kuitenkin edelleen vähäistä. Energiatehokkuuden parantamisessa on edistytty kehittämällä taloteknisiä järjestelmiä ja etävalvomoita, joiden avulla poikkeamiin pystytään reagoimaan nopeammin. Öljylämmityksestä luopuminen tukee hiilineutraalisuustavoitetta, mutta vanha kiinteistökantra tuo haasteita investointien suunnitteluun. Yhteistyö muiden kaupungin asuntovuokraajien kanssa jatkuu säännöllisenä ja kaupunkirakennesuunnittelun kanssa ollaan yhteydessä tarpeen mukaan.

Arviointivuonna yhtiö sai valmiiksi kaksi uudiskohdetta: 13 huoneiston rivitalon littälaan ja 39 asunnon kerrostalon Keinusaareen.

Yhtiö seuraa toimintansa vaikuttavuutta omien näkyvyysmittareiden sekä jatkuvien asukastytyväisyyskyselyjen avulla. Asukkaita osallistetaan palvelujen kehittämiseen pääosin palautekanavien kautta, joista keskeisimpänä toimivat säännölliset asukastytyväisyyskyselyt.

Henkilöstön työhyvinvointi on vuosittaisten työtytyväisyysmittausten perusteella kokonaisuudessaan hyvä. Työntekijöiden jaksamista seurataan jatkuvasti kehityskeskusteluiden avulla, mikä mahdollistaa varhaisen reagoinnin mahdollisiin haasteisiin. Etätö on mahdollista yhteisesti sovittujen ohjeistusten mukaisesti.

Tulevaisuuden suurin haaste on kiinteistökannan ikä, kunto, sijainti ja esteettömyyden puutteet. Tarjottava tuote ei vastaa nykymarkkinan odotuksia. Yllättävät korjaustarpeet, kuten putkivuodot, haittaavat korjausten suunnitelmallisuutta ja pitkäjänteistä kiinteistönpitoa. Vanheneva asuntokanta ja kasvava tyhjäkäyttö ovat kaupunkikonsernin suurimpia yksittäisiä haasteita, joihin on löydettävä kestäviä ratkaisuja.

Arviointi - Hämeenlinnan Asunnot Oy on kaupungin vuokramarkkinoiden kannalta merkittävä toimija, jolla on tärkeä rooli asuntojen saatavuuden ja kaupungin elinvoimaisuuden turvaamisessa. Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiön taloudellinen tilanne on vakava ja edellyttää omistajalta aktiivisia toimenpiteitä.

Yhtiön taloudelliset haasteet ovat monitasoisia. Vieraan pääoman osuus on suuri ja omavaraisuusaste heikko. Vuokrataso on lähellä yksityisiä markkinoita, mutta asuntokannan kunto ei vastaa markkinaodotuksia, mikä on johtanut tyhjäkäytön voimakkaaseen kasvuun. Nykyinen edullisuustavoite on johtanut haasteisiin, kun pääomakustannukset kasvavat ja asuntokantaa ei pystytä riittävästi uudistamaan.

Asuntokantarakenteessa on epätasapainoa: kaksioissa on hukkaneliöitä, kun taas perheasunnoista on pulaa erityisesti keskustassa. Noin 70 % asukkaista on yksinasuvia, mikä korostaa pienten asuntojen tarvetta. Esteettömyyden puutteet ja hissittömyys ovat merkittäviä haasteita vanhoissa kohteissa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että asunnot soveltuvat kaikille käyttäjäryhmille. Öljylämmityksestä luopuminen ja siirtyminen maalämpöön on myönteinen kehityssuunta hiilineutraalisuustavoitteiden kannalta.

Suositus - Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että omistajaohjaus yhdessä yhtiön kanssa vie pääomituslivityksen konkreettisiin toimenpide-esityksiin ja arvioi yhtiön pitkän aikavälin toimintaedellytykset kokonaisuutena. Kohtuuhintaisuustavoitteen ja yhtiön taloudellisen kestävyuden välinen jännite on ratkaistava, jotta yhtiö voi säilyttää kilpailukyönsä ja roolinsa vuokramarkkinoilla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan omistajaohjauksen on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että se ohjaa yhtiötä asuntokannan kehittämiseen esteettömyyden, tarpeiden mukaisen asuntokoon ja kunnan osalta.

8.1.3. Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiö

Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiö (HOPS) on perustettu vuonna 1987. Säätiön tarkoituksena on kaikkien Hämeenlinnan kaupungissa ja sen lähialueilla toimivien oppilaitosten opiskelijoiden asunto-olojen ja asunnonsaantimahdollisuuksien parantaminen. Yhteisön toimialana on rakennuttaa ja hankkia vuokra-asuntoja ja vuokrata niitä sosiaalisin perustein tavoitteenaan asukkaiden hyvät ja turvalliset asuinolot kohtuullisin kustannuksin. Säätiö toimii yleishyödyllisesti eikä tuota taloudellista etua osallisille. Asuntokanta koostuu 415 asunnosta ja 686 vuodepaikasta, joista suurin osa sijaitsee Visamäessä, Lehmusrinteellä, Kampus-kaarteessa ja Riihimäellä.

Hämeenlinnan kaupungilla on kaksi strategiseksi määriteltyä säätiötä: Hämeenlinnan seudun Opiskelija-asuntosäätiö sekä Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö. Valtuusto ei aseta säätiöille vuosittaisia tavoitteita. Niiden pitkän aikavälin toimintaa ohjataan omistajapoliittisilla linjauksilla, kuten muidenkin kaupungin yhteisöjen. Tarkastuslautakunta seuraa linjausten toteutumista osana arviointityötään.

Säätiön toiminnanjohtaja kertoi omistajapoliittisten linjausten toteutumisesta tarkastuslautakunnalle marraskuussa ja virallinen kannanotto raportoitiin huhtikuussa julkaistussa Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksessa. Toteuma oli raportoinnin mukaan pääosin myönteistä. Säätiö on jatkanut kohtuuhintaisten asuntojen vuokraamista opiskelijoille ja erityisesti aloittavien sekä kansainvälisten opiskelijoiden asunnonsaanti on turvattu hyvin. Yhteistyö muiden asumisen toimijoiden, kuten Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön, Hämeenlinnan Asuntojen, Nuorisoasuntoliiton ja Suomen opiskelija-asuntojen kanssa on jatkunut tiiviinä. Kaupungin kanssa on käyty säännöllistä vuoropuhelua, mutta asiantuntemuksen tuominen kaupungin käyttöön on toteutunut säätiön oman arvion mukaan kohtalaisesti.

Säätiö on pystynyt toimimaan oman tulorahoituksensa puitteissa ja hoitamaan taloudelliset velvoitteensa ajallaan, vaikka taloudellinen tilanne on ollut haasteellinen. Omaisuuden ylläpito ja asuntokannan kehittäminen on toteutunut kohtuullisesti; keskustakampukseen liittyvän päätöksenteon viivästyminen hidastaa kuitenkin kiinteistökannan kehittämistä, ja säätiö toivoo asiaan pikaista ratkaisua. Hiilineutraalisuustavoitteen osalta säätiö raportoi pyrkivänsä tekemään oman osuutensa.

Säätiö seuraa toimintansa vaikuttavuutta käyttöasteella, taloudellisilla tunnusluvulla, asukasvaihtuvuudella sekä asukaskyselyillä. Käyttöaste on arviointivuoden aikana pysynyt korkeana 90 %, joskin se on laskenut hie-man viime vuosina (2024: 92 %, 2023: 94 %). Taloutta seurataan kuukausittain ja raportoidaan hallitukselle. ARA-säännösten mukaiset asukasvalinnat raportoidaan kaupungille ja omistajaohjauksen kanssa käydään vuosittaiset keskustelut. Talouden hallinta perustuu kohtuullisiin vuokriin, keskimäärin 15,70 €/m²/kk, kustannusten seurannan tehostamiseen sekä tarvittaessa kohteiden myyntiin. Säätiö on viime vuosina luopunut kannattamattomista kohteista ja toteuttanut tervehdyttämistoimia taloutensa vakauttamiseksi.

Säätiö osallistaa opiskelijoita palvelujen kehittämisessä asukaskyselyjen, asukasilojen ja asukastoimikuntatoiminnan avulla. Yhteistyö Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan (HAMKO) kanssa on keskeistä ja digitaalinen One4all-viestintäkanava palvelee monipuolisessa asukasviestinnässä: tiedottamisessa, asukkaiden keskinäisessä viestinnässä sekä pesutupien ja saunojen varaamisessa.

Vanheneva asuntokanta ja tilojen tyhjäkäyttö ovat kaupunkikonsernin suurimpia yksittäisiä haasteita, joiden vaikutukset näkyvät myös säätiön toiminnassa. Tulevaisuuden merkittävin kysymys liittyy keskustakampushankkeeseen: Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) kampuksen mahdollinen siirtyminen keskustaan viitoittaa vahvasti säätiön tulevaisuuden näkymiä ja asuntokysyntää. Säätiö raportoi suuresta korjausvelasta ja

kasvavista ylläpitokustannuksista, jotka yhdistettynä aleneviin käyttöasteisiin asettavat merkittävän haasteen erityisesti vuoden 2026 talouteen. Uusien asuntojen rakentaminen keskustaan edellyttää valtion tukia tai kumppanuuksia.

Arviointi - Opiskelija-asuntosäätiöllä on tärkeä rooli opiskelijoiden asuntotarjonnan turvaamisessa. Tarkastuslautakunta toteaa, että säätiön taloudellinen tilanne on huolestuttava: toiminta on kokonaan vieraalla pääomalla rahoitettu, korjausvelan määrästä ei ole tarkkaa arviota, käyttöasteet ovat laskussa ja vuokratappiot kasvussa. Kiinteistöjen ylläpitokustannusten nousu heikentää talouden tasapainoa entisestään.

Toimintaympäristö on muutoksessa. Asumiseen liittyvät haasteet ja asumisneuvonnan tarpeen selvä kasvu tuovat lisähaasteita säätiön arkeen. HAMKin mahdollinen kampusmuutto luo merkittävää epävarmuutta asuntokäytönsyntään ja saattaa aiheuttaa vaikeasti ennakoitavia alaskirjauksia, joita ARAVA-rajoitukset voivat edelleen monimutkaistaa. Pitkän tähtäimen suunnitelman päivitys on käynnissä, mikä on myönteistä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki säilyttää aktiivisen yhteydenpidon säätiöön ja seuraa tilannetta tiiviisti.

Suositus - Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki arvioi opiskelija-asuntosäätiön aseman osana asuntopoliittikkansa kokonaisuutta ja varmistaa, että omistajapoliittiset tavoitteet tukevat kestävästä pitkän aikavälin linjaa. Säätiön investointeja ja riskienhallintaa tulee arvioida huolellisesti taloustilanteen valossa, ja mahdolliseen HAMKin kampusmuuttoon liittyviin taloudellisiin vaikutuksiin on varauduttava ennakoivasti.

Kaupungin tulee varmistaa riittävän asiantunteva edustus ja valvonta säätiössä sekä ylläpitää aktiivista vuoropuhelua sen johtamisen tueksi. Lisäksi tarkastuslautakunnan mielestä kaupungin on syytä arvioida, miten asumiseen liittyvien palveluiden järjestäminen vaikuttaa kustannuksiin ja hallinnan tehokkuuteen osana laajempaa asuntopoliittista kokonaisuutta.

8.2. Kaupungin tulos- ja vastualueet

Tarkastuslautakunta kutsui arviointivuoden aikana kokouksiinsa työohjelman mukaisesti tulos- ja vastuualueiden edustajia. Kokouksiin osallistuivat perusopetusjohtaja, lasten ja nuorten kulttuuripalvelupäällikkö, liikunta- ja hyvinvointipäällikkö, yhdyskuntajohtaja, kiinteistöjohtaja, viestintä- ja markkinointipäällikkö sekä henkilö- ja valmiusjohtaja. Seuraavassa esitetään yhteenvedot kokouksissa esitellyistä aiheista. Strategiajohtajan, elinvoimajohtajan ja talousjohtajan esittämät asiakokonaisuudet on huomioitu arviointikertomuksen aikaisemmissa kappaleissa.

8.2.1. Perusopetus

Hämeenlinnassa perusopetus on osa opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalvelujen tulosaluetta. Perusopetus on yleissivistävää koulutusta ja sen keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisinä ja yhteiskunnan jäseninä, tarjota tarpeelliset tiedot ja taidot sekä luoda kaikille oppilaille yhdenvertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin. Toimintaa ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus sekä valtakunnalliset ja paikalliset opetussuunnitelman perusteet.

Valtuuston asettamat perusopetusta koskevat tavoitteet ja mittarit vuodelle 2025 liittyivät erityisen ja tehostetun tuen palveluihin, oppilaiden poissaoloihin, perusopetuksen päättötodistuksen saaneisiin ja toisen asteen koulutukseen siirtyneisiin sekä lukutaidon ja äidinkielen taitojen kehitykseen. Perusopetusjohtajan mukaan kouluissa on pystytty kohtuullisesti vastaamaan oppilaiden erilaisiin haasteisiin. Peruskoulun päättötodistus on jäänyt saamatta kuudelta oppilaalta, mitä perusopetuksessa pidetään oppilaiden erityisten opetusjärjestelyiden lisääntymiseen suhteutettuna hyvänä tuloksena. Huolta herättävänä ilmiönä perusopetusjohtaja nostaa esiin lukutaidon eriytymisen, johon tulee vastata pitkäjänteisillä pedagogisilla ratkaisuilla.

Kaupunkilaisia osallistetaan toiminnan kehittämiseen mm. keräämällä seurantatietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä pyytämällä palautetta ja kehittämistoiveita (esim. perusopetuksen asiakaskysely, HIL harrastustoivekysely). Perusopetuksen toiminnan vaikuttavuutta mitataan ja seurataan kansallisten tutkimustulosten perusteella, kuten valtakunnallisten kokeiden, digilukuseulan sekä kouluterveyskyselyn avulla. Arvioinnissa hyödynnetään myös kokemuksiin ja palautteeseen perustuvaa tietoa, joka on toiminnan kehittämisen kannalta merkityksellistä, mutta sen muuttaminen numeeriseksi tai vertailukelpoiseksi mittareiksi on haasteellista ja edellyttää huolellista tulkintaa, jotta tieto ei yksinkertaistu liikaa tai vääristy. Arvioinnissa on tärkeää tarkastella, kuinka luotettavasti havaituista ilmiöistä voidaan tehdä syy–seuraussuhteita koskevia johtopäätöksiä sekä miten laadullinen tieto on muunnettavissa mitattavaksi.

Talouden näkökulmasta perusopetusta ovat viime vuosina haastaneet rakenteelliset muutokset. Oppilasmäärän vähenemisestä huolimatta perusopetuksen tilatarpeet ovat kasvaneet erityisesti pienryhmien lisääntymisen vuoksi. Pienryhmiä on lisätty useana lukuvuonna peräkkäin ja tämä kehitys on lisännyt kustannus- ja tilapaineita sekä kaventanut perusopetuksen taloudellista liikkumavaraa. Samanaikaisesti opetushenkilöstön ja rehtoreiden työn kuormittavuutta ovat lisänneet työn sirpaleisuus, hallinnollisten tehtävien kasvu sekä oppilaiden käyttäytymiseen liittyvät ongelmat.

Perusopetuksessa tulevaisuuteen liittyviä haasteita ovat väestökehitys, kuntien eriytyminen ja segregaaation uhka, jotka asettavat paineita sivistyksellisen yhdenvertaisuuden turvaamiselle. Hyvinvointipedagogiikan vahvistaminen sekä yhteistyön kehittäminen hyvinvointialueen kanssa nousevat perusopetusjohtajan mukaan keskeisiksi kehittämistarpeiksi, sillä vaikka tahtotila yhteistyöhön on olemassa, rakenteiden yhteensovittaminen on osoittautunut vaikeaksi.

Tarkastuslautakunta kysyi perusopetusjohtajalta digitaalisten oppimiskäytösten ja oppikirjojen roolista opetuksessa. Perusopetusjohtajan mukaan digitaaliset ja painetut oppimateriaalit täydentävät toisiaan, eikä niitä nähdä toisiaan poissulkevinä. Esimerkiksi kielen opetuksen monipuolisuus edellyttää sekä digitaalisia että perinteisiä materiaaleja. Lisäksi oppimateriaalihankinnoissa on tärkeää arvioida työkirjojen käyttöastetta suhteessa niiden hankintakustannuksiin sekä huomioida vihkotyöskentely osana opetuksen monipuolisia työskentelytapoja.

Kuva 19: Digitaaliset oppimateriaalit ovat olleet käytössä jo pitkään, kuva vuodelta 2020.

Puhelinten käytön osalta perusopetusjohtaja totesi syksyllä 2025, ettei oppituntien aikainen käyttö ole muodostunut ongelmaksi, mutta tilannetta arvioidaan uudelleen myöhemmin. Keväällä 2026 päätettiin laajentaa puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttökieltoa yläkouluihin 1.8.2026 alkaen. Kielto koskee koko koulupäivää, mukaan lukien oppitunnit, välitunnit, siirtymätilanteet ja ruokailun. Päätöksen tavoitteena on edistää työrauhaa, oppimista, oppilaiden hyvinvointia sekä yhdenmukaisia ja yhdenvertaisia käytäntöjä perusopetuksessa.

Syksyllä tarkastuslautakunnassa keskusteltiin uimaopetuksen lisäämisen edellytyksistä. Mahdollisuuksia arvioidtiin yritysyritystyön, hankerahoituksen ja oman rahoituksen kautta. Keskeisiksi kustannustekijöiksi tunnistettiin uimaopettajien palkkakulut ja oppilaiden kuljetukset. Lisäksi uimahallin kapasiteetin riittävyden todettiin edellyttävän tarkempaa selvitystä. Keväällä 2026 Hämeenlinnassa käynnistyi uimaopetuksen vahvistamiseen tähtäävä hanke, jolle on myönnetty opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusta 47 200 euroa. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 59 000 euroa ja se toteutetaan yhteistyössä Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa. Hankkeen tavoitteena on luoda pohja laadukkaalle ja yhdenvertaiselle uimaopetuksen toimintamallille sekä tuottaa tietoa uimaopetuksen jatkokehittämisen kustannuksista.

Arviointi - Tarkastuslautakunnan arvion mukaan valtuuston perusopetukselle asettamat keskeiset tavoitteet – oppimisen tuen toteutuminen, koulupoissaolojen vähentäminen, perusopetuksen loppuunsaattaminen, jatko-opintoihin sijoittuminen sekä luku- ja kielitaidon kehittyminen – ovat olleet opetustoiminnan kehittämistä tarkoituksenmukaisesti ohjaavia. Opetuksen rakenteita on pyritty järjestämään pedagogisesti kestäväällä tavalla, voimassa olevan lainsäädännön ja sääntelyn puitteissa, vaikka toimintaympäristön muutokset ja rakenteelliset reunaehdot rajoittavat mahdollisuuksia joustavien ratkaisujen laajempaan hyödyntämiseen.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota siihen, että oppilasmäärien laskusta huolimatta oppilaiden tuen tarpeiden moninaistuminen ja erityisjärjestelyjen yleistyminen ovat lisänneet koulutilojen tarvetta ja vaikeuttaneet resurssien tehokasta kohdentamista. Lautakunta katsoo, että tämä kehitys edellyttää ennakointia, tilankäytön tarkastelua sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden yhteensovittamista.

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että syksyllä esiin nousseisiin kysymyksiin on saatu keväällä 2026 konkreettisia ratkaisuja, erityisesti puhelinten ja mobiililaitteiden käyttöä koskevissa linjauksissa sekä uimaopetuksen kehittämisessä.

Suositus - Tarkastuslautakunta suosittelee, että Hämeenlinnan perusopetuksessa vahvistetaan ennakoivaa suunnittelua oppilaiden tuen tarpeiden kasvaessa, kiinnittäen erityistä huomiota lukutaidon eriytymiseen, tuen järjestämisen vaikuttavuuteen sekä taloudelliseen kestävyYTEEN. Lisäksi lautakunta korostaa henkilöstön työhyvinvoinnin tukemista sekä arviointi- ja seurantakäytäntöjen kehittämistä.

8.2.2. Kouluruokailu

Kouluruokailu on olennainen osa oppilaiden hyvinvointia ja koulupäivän kokonaisuutta. Perusopetuslain (628/1998) yleisissä perusteissa korostetaan, että opetuksen tulee tukea oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Lisäksi opetussuunnitelman perusteissa ruokailu nähdään kasvatuksellisena ja ohjattuna oppimisympäristönä, jonka tulee olla kiireetön, hyvinvointia edistävä ja sosiaalisia taitoja tukeva. Myös valtakunnallinen kouluruokailusuositus korostaa oikea-aikaista ja rauhallista ruokailua sekä ruokailuhetken viihtyisyyttä.

Perusopetuksen lyhyet ruokailutauot nousivat puheenaiheeksi syksyllä 2025, kun osa hämeenlinnaisten koulujen oppilaista ja heidän vanhemmistaan ilmaisi huolensa siitä, että oppilaille varattua ruokailuaikaa jää usein vain 15–20 minuuttia. Tarkastuslautakunta esitti perusopetusjohtajalle kysymyksen siitä, miten kouluruokailun arki voitaisiin järjestää niin, että se vastaa sekä kaupungin strategiaan että lasten ja heidän perheidensä odotuksiin.

Perusopetusjohtajan mukaan Hämeenlinnassa kouluruokailun järjestämistä ohjaavat perusopetuslaki ja -asetus, opettajien virka- ja työehtosopimus, valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet sekä kaupungin oma opetussuunnitelma. Lainsäädäntö ei määritä ruokailuun käytettävää aikaa, vaan em. lakien, asetusten sekä virka- ja työehtosopimusten viitekehyksessä koulut päättävät omasta koulupäivän rakenteesta oppituntien, välituntien ja ruokailun suunnittelussa.

Hämeenlinnassa toimii monipuolinen ja eri kokoisista yksiköistä koostuva kouluverkko, jossa oppilasmäärät vaihtelevat noin 30 oppilaan kyläkouluista lähes 800 oppilaan kouluihin. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan kouluruokailun rytmittämiseen vaikuttavat muun muassa oppilaiden ikärakenne, opetusryhmien määrä sekä ruokailutilojen ja linjastojen kapasiteetti. Yleisimmin ruokailu ajoittuu klo 10.30–12.30 välille

ja se liitetään usein välituntiin, mikä lisää oppilaiden yksilöllistä joustavuutta ruokailuun käytettävään aikaan. Suurissa kouluissa ruokailu toteutetaan non stop -periaatteella, jolloin osa alakoulun ryhmistä ruokailee myös kesken oppituntien.

Hämeenlinnan kouluilla pyritään varmistamaan ruokailuajan riittävyys järjestämällä ruokailu porrastetusti, jolloin jokaiselle oppilaalle varataan keskimäärin noin 20 minuuttia ruokailuun. Ruokailun sujuvuutta seurataan säännöllisesti yhteistyössä ruokapalveluiden kanssa ja kouluruokakäytäntöjä kehitetään arvioinnin ja tarvittavien uudelleenjärjestelyjen avulla. Oppilaita osallistetaan suunnitteluun ja palautteen antamiseen ja uuden lukuvuoden alussa tarkastellaan mahdollisia rytmitykseen tai kapasiteettiin liittyviä haasteita, joita korjataan mahdollisuuksien mukaan. Palautteet huomioidaan opetuksen järjestämistä ohjaavien normien puitteissa.

Kouluterveyskyselyn kouluruokailukokemukset 2023–2025

Kouluterveyskyselyn tuloksissa Hämeenlinnan kouluruokailun osalta erottuu selkeästi ruoan maun ja laadun jääminen valtakunnallisista tuloksista jälkeen vuosina 2023 ja 2025. Erot ovat suurimpia yläkouluikäisillä, etenkin tytöillä, joilla laatu- ja makuarviot ovat jopa 14–16 prosenttiyksikköä alhaisempia kuin koko maassa vuonna 2023. Vaikka vuonna 2025 erot hieman kaventuivat, ne pysyivät edelleen selvästi negatiivisina.

Päivittäisen koululounaan syömisen yleisyys on Hämeenlinnassa selvästi alemmalla tasolla kuin koko maassa, erityisesti 8.–9.-luokilla. Vuonna 2023 ero oli -10 prosenttiyksikköä ja vuonna 2025 edelleen -8 prosenttiyksikköä. Kyselyn perusteella osa oppilaista joko jättää koululounaan kokonaan väliin tai syö siitä vain osan, mikä voi liittyä mahdollisesti ruoan makuun, ruokailuympäristöön tai ruokailun sujuvuuteen.

Toisaalta Hämeenlinna saa joissain indikaattoreissa tuloksia, jotka ovat vähintään koko maan tasoa tai hieman parempia, mm. ruokailuun varattu aika yläkoulussa nousee hieman koko maan keskiarvon yläpuolelle. Lisäksi hämeenlinnalaisten oppilaiden kokemus koululounaan tarjoiluajankohdan sopivuudesta on hyvin lähellä valtakunnallista tasoa.

Arviointi – Hämeenlinnassa kouluterveyskyselyn tulokset vuosilta 2023–2025 osoittavat, että kouluruokailun kokemukset ovat kokonaisuutena lähellä valtakunnallista tasoa, mutta ikäluokkien välillä on huomattavia eroja mm. yläkoululaisten suhtautuessa kouluruokaan alakoululaisia kriittisemmin.

Oppilaiden kokemusten mukaan Hämeenlinnan kouluruokailu toimii monelta osin hyvin ja ruokailun ajoituksen osalta kaupunki sijoittuu lähelle valtakunnallista tasoa. Merkittävimmät kehittämiskohteet liittyvät ruoan makuun ja laatuun sekä yläkouluikäisten vähäisempään koululounaan syömiseen. Näihin kohdistuvat toimet tukevat sekä oppilaiden hyvinvointia että opetussuunnitelman tavoitteita ja ne ovat keskeisiä perheiden huolenaiheisiin vastaamisessa.

Suositus – Kouluruokailua tulee tarkastella mahdollisuuksien mukaan kokonaisuutena, jotta ruokailu toteutuu oikea-aikaisena, riittävän pitkänä, ohjattuna ja oppilaan hyvinvointia tukevana.

Tarkastuslautakunta suosittelee varmistamaan kaikille oppilaille rauhallisen ja aidosti käytettävissä olevan ruokailuajan sekä kiinnittämään huomiota ruoan makuun ja laatuun, jotka erityisesti yläkoulun oppilaiden kokemusten mukaan jäävät valtakunnallisesta tasosta. Lisäksi lautakunta katsoo, että koululounaan säännöllistä syömistä voidaan tukea vahvistamalla oppilaiden osallistumista ruokalistaan ja ruokailukäytäntöjen suunnitteluun ja näin edistää sitä, että kouluruokailu vastaa paremmin opetussuunnitelman tavoitteita sekä oppilaiden ja perheiden odotuksia.

8.2.3. Lasten ja nuorten kulttuuripalvelut

Lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa tuotetaan monipuolisia taide- ja kulttuuripalveluja hämeenlinnalaisille lapsille, nuorille ja perheille. Toiminta perustuu ammatilliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen, jossa painottuvat saavutettavuus, yhdenvertaisuus, osallisuus ja kestävän kehityksen periaatteet. Palvelukokonaisuuteen kuuluvat Kulttuurikeskus ARX ja Aimokoulu. Henkilöstöä on yhteensä noin 30 henkilöä ja se koostuu vakituisista ja määräaikaisista taidekasvattajista, kulttuurituottajista, opettajista ja ohjaajista.

Kuva 20: Lasten puutarha kutsuu lapset tutkimaan, leikkimään ja luomaan.

ARX on vuonna 2003 perustettu lasten ja nuorten kulttuurikeskus, jonka toiminnassa painottuu kulttuurikasvatuskulma. ARX tarjoaa näyttelyitä, perhetapahtumia, festivaaleja (Hippalot, Valoilmiö), sekä HIL-taideharrastuksia ja nuorisokulttuuritoimintaa. Lisäksi ARX toimii asiantuntijana koulutuksissa ja osallisuuden kehittämisessä sekä tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa kulttuuripolkujen kautta.

Vuodesta 1986 lähtien toiminut Aimokoulu on visuaalisten taiteiden koulu, joka tarjoaa taiteen perusopetusta (kuvataide, käsityöperustainen taide, mediataide) yli 400 oppilaalle vuosittain. Opetus on pitkäjänteistä ja perustuu laajan oppimäärän opetussuunnitelmiin.

Lasten ja nuorten kulttuuripalvelujen toiminta on vuonna 2025 vastannut hyvin valtuuston asettamiin tavoitteisiin, erityisesti lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin sekä yhteisöllisyyden edistämisen osalta. Toiminnan vahvuuksia ovat monitaiteisuus, kehittynyt tapahtumatyönto ja kulttuurinen saavutettavuus. Haasteina nähdään kuitenkin tilojen rajallisuus ja esteellisyys sekä rahoituksen epävarmuus, jota valtiontalouden sopeuttamistoimet heijastavat myös paikalliseen toimintaan.

Toiminnan vaikuttavuutta seurataan osallistujamäärien sekä asiakas- ja kävijäpalutteen avulla. Saatua tietoa hyödynnetään toiminnan jatkuvassa kehittämisessä. ARX ja Aimokoulu raportoivat toiminnastaan valtakunnallisille alan liitoille ja palautetta kerätään sekä aikuisilta että lapsilta lapsille soveltuvin menetelmin, mukaan lukien osallistavat kyselyt ja tilaisuudet.

Kaupunkilaisia, erityisesti lapsia ja nuoria, osallistetaan aktiivisesti palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen kyselyiden, työpajojen sekä erilaisten yhteistoiminnallisten projektien kautta. Osallisuus näkyy konkreettisesti tapahtumissa, festivaaleilla, julkisissa teoksissa ja kaupunkitilaan sijoittuvissa kokonaisuuksissa ja se vahvistaa lasten ja nuorten asemaa kulttuurin tekijöinä ja kokijoina. Hyvänä esimerkkinä osallistavasta toimintatavasta toimii Valoilmiö-kaupunkifestivaali, joka on vakiinnuttanut asemansa Hämeenlinnan kulttuuritarjonnassa yhteisöllisenä ja osallistavana valotaidetapahtumana. Festivaalin malli, jossa lapset ja nuoret ovat mukana koko prosessissa ideoinnista toteutukseen, sai valtakunnallista tunnustusta Vuoden lastenkulttuuriteko 2025 -palkinnon myötä. Osallisuuden järjestäminen on lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa merkittävä, mutta myös kuormittava tehtävä. Vaikka osallistavat prosessit tuottavat huomattavaa lisäarvoa, niiden kustannuksia ei aina tiedosteta riittävästi. Esimerkiksi Valoilmiö-tapahtumassa kustannuksia kertyy erityisesti pitkäkestoisista prosesseista.

Arviointi – Tarkastuslautakunta toteaa, että lasten ja nuorten kulttuuripalvelut tekevät vaikuttavaa työtä 1,2 milj. euron budjetilla. Toiminnan kattavuus on hyvällä tasolla ja tavoitteiden asetannassa on huomioitu koko ikäluokka. Lisäksi vuoden lastenkulttuuriteko 2025 -palkinto osoittaa ARXin pitkäjänteisen ja osallistavan työn tuloksellisuuden ja vahvistaa Hämeenlinnan asemaa lasten ja nuorten kulttuuritoiminnan kehittäjänä myös kansallisella tasolla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota Hämeenlinnan kaupungin imagon ja kulttuuripalveluiden näkyvyyden hyödyntämiseen kaupungin kokonaisedun edistämiseksi. Lautakunnan arvion mukaan lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa on merkittävää potentiaalia, jota voitaisiin nykyistä laajemmin kytkeä erityisesti matkailun edistämiseen ja kaupungin vetovoiman vahvistamiseen. Tämän potentiaalin hyödyntämistä rajoittavat kuitenkin käytettävissä olevat resurssit, jotka asettavat selkeät reunaehdot toiminnan laajentamiselle.

Lisäksi tarkastuslautakunta tarkasteli yhteistyön mahdollisuuksia ja taiteen rahoituksen erityispiirteitä. Arvioinnissa nousi esiin yritysyhteistyön kehittämisen mahdollisuudet tilanteessa, jossa toiminta nojaa pääosin julkiseen rahoitukseen. Taiteen ja kulttuuritoiminnan luonne asettaa kuitenkin rajoitteita vastikkeellisille rahoitusmalleille, mikä osaltaan kaventaa yritysyhteistyön toteuttamistapoja.

8.2.4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) kuuluu Hämeenlinnan kaupungin sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialaan. Toimintaa toteutetaan HYTE-tiimissä sekä liikuntapalveluissa, joista jälkimmäinen nojaa laajaan sopimusyhteistyöhön Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n kanssa. Toiminnan painopisteitä ovat muun muassa ehkäisevä päihdetyö, lapsiystävällinen kunta -toiminta, yhdenvertaisuus, esteettömyys, osallisuus, vapaaehtois-toiminta ja järjestöavustukset.

Valtuuston asettamat HYTE tavoitteet ovat painottuneet lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin sekä liikumisen edistämiseen. Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman perheiden hyvinvointia koskevissa mittareissa on nähtävissä positiivisia muutoksia erityisesti turvallisuuden osalta, sillä lasten ja nuorten kokemukset vanhempien fyysisestä väkivallasta ovat vähentyneet. Keskusteluuyhteys vanhempien kanssa on vahvistunut yläkouluikäisillä, mutta heikentynyt alakouluikäisten osalta, mikä osoittaa kehityksen vaihtelevan ikäryhmittäin. Liikkumiseen liittyvissä tavoitteissa kehitys on kokonaisuutena myönteistä: aikuisten HYTE kyselyn mukaan hengästyttävää liikuntaa harrastavien osuus on kasvanut, lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on valtakunnallisen mittaus- ja palautejärjestelmän (MOVE) perusteella lähes valtakunnallisella tasolla ja kouluterveyskyselyn mukaan vähintään tunnin päivässä liikkuvien osuus on kasvanut kaikissa ikäryhmissä. Lisäksi liikunta-neuvonnan osalta asetettu tavoitetaso ylittyi.

Kuva 21: Luistinradat eri puolilla kaupunkia ovat talvisin aktiivisessa käytössä kaikenikäisten kaupunkilaisten iloksi.

Kaupunkilaisia osallistetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen monipuolisin keinoin, kuten kyselyiden, tapahtumien, neuvostotoiminnan ja osallistuvan budjetoinnin kautta. Erityisesti nuorisovaltuuston sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen rooli tuo päätöksentekoon eri ikä- ja väestöryhmien näkökulmia. Matalan kynnyksen kohtaamispaikat täydentävät palvelukokonaisuutta tarjoamalla tukea ja osallisuutta arjessa. Toiminnan

vaikuttavuutta seurataan monipuolisesti eri indikaattoreiden avulla ja kokonaisuutta jäsenetään Stiglitzin mallin kautta. Kaupungissa laaditaan vuosittain hyvinvointiraportti sekä kerran valtuustokaudessa hyvinvointikertomus.

Toimintaympäristöön liittyviä haasteita ovat muun muassa yhteiskunnallinen eriytyminen, liikkumattomuus ja ikääntyvän väestön kasvu. Myös kolmannen sektorin toimintaedellytykset vaativat huomiota ja erilaisten suunnitelmien sekä ohjelmien runsaus vaikeuttaa kokonaisuuden hallintaa.

Arviointi - Tarkastuslautakunta nostaa esiin huolen liikkumattomuudesta ja siitä, miten kaupunki voisi madallata kynnyksiä lähteä liikkeelle. Hyvinvoinnin ja liikkumisen edistämässä keskeisiksi haasteiksi nousevat edelleen liikkumattomuus, esteettömyyden ja saavutettavuuden puutteet sekä toiminnan käytännön saavutettavuus eri väestöryhmille. Vaikka kaupungissa on tarjolla monipuolisia liikuntatiloja ja hyvinvointia tukevaa toimintaa, osallistumisen kynnys on monille korkea erityisesti sosiaalisten tekijöiden, toimintakyvyn rajoitteiden, liikkumisympäristön esteiden tai tiedottamisen riittämättömyyden vuoksi. Esteettömyys toteutuu osassa kohteita hyvin, mutta arkiympäristön ongelmat, kuten talvikunnossapito ja joukkoliikenteen yhteydet, heikentävät yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia. Lisäksi liikuntatilojen käyttöasteessa korostuvat ajalliset rajoitteet; liikuntatiloja on käytettävissä erityisesti päiväsaikaan, mutta kaikilla ei ole mahdollisuutta osallistua toimintaan näinä ajankohtina. Tilojen laajempaa avoimuutta rajoittavat myös vastuukysymykset, jotka vaikuttavat käyttömahdollisuuksien kehittämiseen.

Tarkastuslautakunta pitää vapaaehtoistyötä merkittävänä voimavarana liikuntapaikkojen käytön ja yhteisöllisyyden edistämässä, mm. Käikälän ja Töpinän jääkiekkokentät toimivat erinomaisena esimerkkinä hyvin hoidetusta kentästä. Hyvä ylläpito mahdollistaa kenttien aktiivisen käytön ja pidentää luistelukautta. Tarkastuslautakunnan mielestä kaupungin tuki vapaaehtoistoiminnan edellytyksille vahvistaa osallistumista ja lisää liikuntapaikkojen käyttöä.

8.2.4.1. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on jaettu, yhteinen vastuu asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, alueen elinvoiman rakentamisesta sekä alueen taloudellisesta kestävydestä. Yhteistyö keskittyy erityisesti asukas- ja asiakaslähtöisten palveluiden toteuttamiseen, mikä edellyttää yhteisiä tavoitteita, sovittuja menettelytapoja sekä toimivaa tiedonkulkua. Yhteistyön alueita on esimerkiksi sivistys- ja hyvinvointipalvelujen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdyspinoilla, kuten oppilas- ja opiskeluhuollossa, nuorisopalveluissa, kulttuurissa ja liikunnassa. Toimivaa yhteistyötä tarvitaan myös esimerkiksi varautumisen ja turvallisuuden toimialalla, työllisyyden hoidossa sekä maahanmuutossa ja kotoutumisessa.

Tarkastuslautakunta kysyi arviointivuoden aikana kuulemiltaan esittelijöiltä, minkälaisia kokemuksia heillä oli yhteistyön sujuvuudesta hyvinvointialueen kanssa. Kokemukset vaihtelivat riippuen yksikön työn luonteesta.

Hämeenlinnan kaupungin ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö on vuonna 2025 vahvistunut rakenteellisesti ja sisällöllisesti. Strategia- ja tietojohdantapalvelut tukevat keskeisellä tavalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelman toteuttamista ja arviointia. Työ muodostaa konkreettisen linkin kaupungin ja hyvinvointialueen väliselle yhteistyölle ja se on yhteinen rajapinta, jonka kautta varmistetaan, että kaupungin ja hyvinvointialueen toimenpiteet ovat linjassa ja tukevat asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä. Myös yhteiset kampanjat, kriisiviestinnän kehittäminen ja valmiusharjoittelu ovat vahvistaneet yhteisiä toimintamalleja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueellinen yhteistyö konkretisoituu yhteisessä HYTE-työryhmässä sekä yhteisessä asiakastietojärjestelmässä, jotka tukevat tiedon jakamista ja yhteistä tilannekuvaa.

Indikaattorityön perustana hyödynnetään Stiglitzin mallia, joka toimii mittariston yhteisenä viitekehyksenä kaupungille ja hyvinvointialueelle. Liikunta- ja elintapaneuvontaan on rakennettu yhteistä toimintamallia, mikä tukee ennaltaehkäisevän työn vaikuttavuutta. Hyvinvointialueen edustaja osallistuu kaupungin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmään ja Hämeenlinnan hyvinvointisuunnitelmassa on huomioitu hyvinvointialueen suunnitelman sisällöllisiä linjauksia.

Perusopetuksen ja opiskeluhuollon osalta yhteistyö on edennyt haasteellisemmassa ympäristössä. Opiskeluhuollon palveluissa esiintyi puutteita syksyyn saakka, mutta loppuvuodesta palvelut saatiin mitoitettua lakisääteisten vaatimusten mukaisesti. Yhteistyötä ovat vaikeuttaneet tiedottamisen ongelmat ja henkilöstön suuri vaihtuvuus, jotka ovat vaikeuttaneet rakenteiden yhteensovittamista ja hidastaneet yhteisen toimintakulttuurin kehittymistä. Tähän haastekokonaisuuteen vastaamiseksi on tunnistettu tarve kehittää yhteisövaikuttavuuden viitekehystä ja jaettava johtamista. Yhteistyö on kehittymässä oikeaan suuntaan, mutta edellyttää vielä määrätietoista ja pitkäjänteistä vahvistamista.

Lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on ollut toistaiseksi vähäistä. Myönteistä on, että ennen hyvinvointialueuudistusta käynnistetty Vauvapaketti-yhteistyö neuvoloiden kanssa on jatkunut katkeamattomana. Kulttuurihyvinvointiverkoston aktivoituminen luo lupaavat edellytykset yhteistyön laajentamiselle tulevina vuosina.

Kaupunkirakennetoimialaan kuuluvan infra-tulosalueen ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö on ollut määrällisesti rajallista, mutta niissä asiakokonaisuuksissa, joissa yhteistyötä on tehty, se on ollut sujuvaa. Tilapalvelujen osalta yhteistyö on edennyt konkreettisesti: uusi vuokrasopimusmalli valmistui ja sopimuksia allekirjoitettiin loppuvuodesta 2025, paloasemien kaupat toteutettiin syksyllä ja neuvotteluja käytiin myös muista kiinteistöjärjestelyistä. Neuvottelut käytiin kauttaaltaan rakentavassa ja ratkaisuhakuisessa hengessä.

Elinvoimapalveluissa yhteistyö on pääosin toimivaa, erityisesti työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteistoiminnassa sekä terveyspalveluiden aiempaa vahvemmassa osallistumisessa. Hämeenlinnan seudulla on kuitenkin edelleen kehittämistarpeita työkykypalveluissa verrattuna Forssan ja Riihimäen seutuihin. Kuntouttavan työtoiminnan alasajo ennen korvaavan lainsäädännön voimaantuloa sekä sosiaalisen kuntoutuksen riittämättömyys muodostavat konkreettisia riskejä ja vastuurajojen epäselvyys korostaa tarvetta jatkuvaan vuoropuheluun ja jaettuun tilannekuvaan.

TyöHämeen ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen välinen yhteistyö työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteistoimintamallissa (TYM) nousee selkeänä onnistumisena. Yhteistyö toteutuu TYM-mallin kautta käytännönläheisesti ja tavoitteellisesti. Verkoston keskeisenä tavoitteena on asiakkaan työllistyminen tai vaihtoehtoisesti hänen tilanteeseensa soveltuvan, työllistymistä edistävän ratkaisun löytyminen. Monialainen palvelutarpeen arviointi toteutetaan laadukkaasti ja tehokkaasti, mikä mahdollistaa oikea-aikaiset ja tarkoituksenmukaiset toimenpiteet.

Työkykypainotteisissa palveluissa (TYKY) tavoitteena on ohjata asiakkaat oikealle etuudelle – sairauspäivärahalle, kuntoutusrahalle tai eläkkeelle sekä tukea täsmätyökykyisten työllistymistä. Uusina palveluina on kehitetty yhteistyössä OmaHämeen kanssa TYKY-päivystys sekä Verkostopiste-tapahtumat, joita on järjestetty kaksi ja joihin on osallistunut yhteensä noin 80 henkilöä. Verkostopisteissä ovat olleet mukana OmaHäme, Coronaria, Kiipula, Kela, Hämeenlinnan kaupungin liikuntahallit, talous- ja velkaneuvonta sekä TyöHäme. Asiakasmäärät ja myönteiset palvelusiirtymät ovat lisääntyneet ja uudet yhteiset palvelut ovat saaneet erittäin myönteistä asiakaspalautetta.

Arviointi – Hämeenlinnan kaupungin ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö on arviointivuonna vahvistunut rakenteellisesti ja kehittynyt myönteisesti useilla osa-alueilla. Yhteinen HYTE-työryhmä, jaettu asiakastietojärjestelmä sekä TyöHämeen monialainen yhteistoimintamalli ovat konkreettisia esimerkkejä toimivasta yhteistyöstä. Tilapalvelujen neuvottelut etenivät rakentavassa hengessä ja johtivat konkreettisiin sopimuksiin. Opiskeluhollossa ilmenneet palvelupuutteet korjattiin loppuvuodesta lakisääteiselle tasolle, mutta tiedonkulun ongelmat ja henkilöstön vaihtuvuus ovat hidastaneet yhteisten toimintamallien vakiintumista. Lasten ja nuorten kulttuuripalveluissa yhteistyö on toistaiseksi ollut vähäistä, vaikka kulttuurihyvinvointiverkoston aktivoituminen luo lupaavia edellytyksiä yhteistyön laajentamiselle.

Elinvoimapalveluissa on kuitenkin tunnistettu selkeitä kehittämistarpeita: Hämeenlinnan seudun työkykypalvelut ovat jääneet jälkeen vertailualueisiin nähden, kuntouttavan työtoiminnan alasajo ennen korvaavan lainsäädännön voimaantuloa sekä sosiaalisen kuntoutuksen riittämättömyys muodostavat konkreettisia riskejä asukkaille. Vastuunajajien epäselvyyteen tulee vastata aktiivisella vuoropuhelulla ja jaetulla tilannekuvalla.

Tarkastuslautakunnan mielestä HYTE-yhteistyön merkitystä on tarpeen nostaa entistä vahvemmin esiin osana kaupungin strategiatyötä: kunnan keskeinen tehtävä on edistää asukkaiden hyvinvointia ja sen toteuttaminen edellyttää tiivistä ja tavoitteellista yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Ennaltaehkäisevien palvelujen vaikuttavuuden arviointi edellyttää myös yhteisesti sovittuja mittareita, joilla voidaan seurata toimenpiteiden pitkäaikaisia vaikutuksia.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee, että HYTE-yhteistyön merkitystä vahvistetaan osana kaupungin strategiatyötä ja että ennaltaehkäisevien palvelujen vaikuttavuuden arviointiin kehitetään selkeät, yhteiset mittarit kaupungin ja hyvinvointialueen kesken. Lisäksi tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupunki seuraa aktiivisesti kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen kehitystä sekä varmistaa vastuunajajien selkeyden kaupungin ja hyvinvointialueen välillä, jotta asukkaat eivät jää palvelujen ulkopuolelle. Erityisesti työttömyyden hoidossa ja työllisyyspalveluissa toimiva yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on keskeistä kaupungin sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden kannalta.

8.2.5. Infra

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjauksesta, yleisten alueiden kunnossapidosta, ulkovalaistuksesta, hulevesien hallinnasta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Vastuualueisiin kuuluvat muun muassa kadut ja muut yleiset alueet, rakennetut puistot ja leikkipaikat, ulkoliikunta-alueet, taajama- ja talousmetsäalueet, venerannat, ulkoilureitit sekä vuokrattavat virkistyskohteet. Investointihankkeet toteutetaan pääosin ulkopuolisella urakoinnilla. Kunnossapitotöistä puolet tehdään ulkopuolisena urakointina ja puolet omajohtoisena työnä.

Tulosalueella on 85 vakituista työntekijää. Lisäksi vuosittain palkataan 15–20 kausityöntekijää ja noin 12 kesätyöntekijää sekä otetaan noin 5 työharjoittelijaa. Tulosalue tukee työllisyyden hoitoa kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilupaiikkojen ja palkkatukityöllistämisen kautta. Lisäksi Infralla on yhteistyösopimus Rikosseuraamuslaitoksen kanssa vankityön teettämisestä.

Infran toiminnan kulut ovat noin 18 miljoonaa euroa vuodessa ja tuotot noin 4 miljoonaa euroa. Tuotot koostuvat pääasiassa puunmyynnistä, hulevesilaskutuksesta ja lupamaksuista. Kunnossapitokuluihin kirjataan varsinaisten kunnossapitotehtävien lisäksi myös alueiden ylläpitoon liittyviä kuluja, kuten maantietunnelista, väestönsuojista, rautatieyhteydestä, kameravalvonnasta ja satunnaisista toimenpiteistä aiheutuvia kuluja. Infran

investointitaso on tavallisesti noin 10 miljoonaa euroa vuodessa; vuosina 2025–2026 taso on poikkeuksellisesti noin 19 miljoonaa euroa mm. Moreenin eritasoliittymän rakentamisesta johtuen.

Valtuuston kaupunkirakennetoimialalle asettamista tavoitteista infra-tulosalueen toimintaan kohdistui kuusi ja niiden edistymisen mittareita oli yhteensä yhdeksän. Tavoitteista viisi toteutui kokonaan ja yksi osittain. Tulosalue onnistui tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan erinomaisesti. Tavoitteiden toteutumista on käsitelty kaupunkirakennelautakuntaa koskevassa kappaleessa 6.3. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.2.

Toiminnan taloudellista vaikuttavuutta seurataan tarkastelemalla palveluiden järjestämistapoja, arvioimalla kustannustehokkuutta sekä seuraamalla kaluston käyttöastetta ja rakentamisen yksikkökustannuksia. Toiminnallista vaikuttavuutta seurataan palvelutason ja laadun valvonnan (valvontakäynnit, työmaapäiväkirjat, GPS-seuranta), asukastytyväisyyskyselyjen, hanke- ja projektikohtaisen osallistamisen sekä palautteista saatavan tiedon avulla. Tulosalueella tunnistetaan tietyt puutteet palvelutasossa, mutta kunnossapitoa toteutetaan päätettyjen linjausten ja käytettävissä olevien resurssien puitteissa.

Kuva 22: Toimiva infra edellyttää tarkoituksenmukaista kunnossapitokalustoa.

Kaupunkilaisten osallistamista tulosalueen palveluiden kehittämiseen toteutetaan hanke- ja projektikohtaisesti, esimerkiksi Metsäohjelma 2023:n yhteydessä. Kun toimintaan suunnitellaan muutoksia, valmisteluvaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota tiedottamiseen ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksiin. Viime vuosina taloudellisten mahdollisuuksien niukkuus on rajoittanut palveluiden parantamista tai laajentamista. Talvi-työpyöräily ja -kävelyn olosuhteiden parantamiseen on esitetty toiveita jo pitkään ja tilanne näyttää nyt myönteisemmältä: ensi vuoden talousarvioon on esitetty ja saatu määrärahaa asian edistämiseksi.

Yleinen työilmapiiri tulosalueella on hyvä, vaikka yksittäisiä haastavia tilanteita esiintyy ajoittain. Vuoden 2024 työhyvinvointikyselyn vastausten keskiarvo oli 3,7 ja vastausprosentti 44 %. Valtaosa vastauksista oli positiivissävytteisiä. Toiminta on vakiintunutta ja sekä talous- että henkilöstöresurssit on saatu tarkoituksenmukaiselle tasolle, mikä luo vakaan pohjan tulevalle kehitykselle. Keskeiseksi haasteeksi tunnistetaan palvelutason parantamisen tarve, joka korostuu tiukentuvan kuntatalouden paineessa. Kaupunkirakennetoimialalla on lisäksi

tarve vahvistaa yhdessä tekemisen kulttuuria, mikä edellyttää aktiivista yhteistyötä ja yhteisten toimintatapojen kehittämistä.

Arviointi - Infra-tulosalue onnistui valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa erinomaisesti. Kaivulupien käsittelyajassa jäätiin tavoitteesta, minkä taustalla on merkittävältä osin valokuitu-urakoitsijoiden toiminta lupaehtojen vastaisesti. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että kaupunki tunnisti ongelman, ryhtyi tehostamaan valvontaa ja päivitti omat lupaehtokäytäntönsä arviointivuoden aikana.

Palautemäärät tulosalueella ovat suuria ja ajoittuvat erityisesti talvikunnossapidon kiireisimpään aikaan. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vikailmoitukset lasketaan palautteiden joukkoon, mikä osaltaan selittää palautemäärän suuruutta. Lautakunta katsoo, että kyse voi olla osin myös odotusten hallinnasta, johon voitaisiin vastata asukasviestintää kehittämällä.

Infra-tulosalueella on merkittävä rooli Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -ohjelman tavoitteiden edistämässä muun muassa viheralueiden hoidon, metsänhoidon ja valaistuksen kautta. Vuonna 2023 hyväksytty Metsäohjelma on onnistunut esimerkki siitä, miten taloudelliset, virkistykselliset ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvät tavoitteet voidaan sovittaa yhteen. Tarkastuslautakunta pitää kuitenkin ongelmallisena, että hiilineutraaliustavoitteiden seuranta ja raportointi on ollut puutteellista.

Suositus - Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman uudistamisen yhteydessä infra-tulosalueen rooli ja vastuut ohjelman tavoitteiden edistämässä määritellään selkeästi ja että seurantaan sekä raportointiin luodaan toimivat käytännöt. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä myös sitä, että kaupungin uuden strategian mukainen turvallisuuden edelläkävijyyssuunnitelma infra-tulosalueen suunnittelussa ja tavoitteenasettelussa esimerkiksi katuturvallisuuden, ulkovalaistuksen ja liikenneturvallisuuden näkökulmista.

8.2.6. Tilapalvelut

Tilapalvelut-tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta. Vastuualueeseen kuuluvat kaupungin kiinteistöohjelman toteuttaminen, toimitilahallinto ja vuokraus, tilojen suunnitteluttaminen ja rakennuttaminen sekä kiinteistöjen ylläpito ja kiinteistöpalveluiden järjestäminen. Kiinteistöpalveluihin lukeutuvat muun muassa siivous-, ateria-, käyttäjä- ja vartiointipalvelut. Lisäksi tulosalueen tehtäviin kuuluvat käytöstä poistuvien rakennusten kiinteistökehitys ja myynti sekä ulkoisten vuokrasopimusten hallinnointi, esimerkiksi Vanajanlinnan osalta. Tilapalvelut vuokraa toimitilat kaupungin omille hallinto- ja palveluyksiköille sekä hankkii tiloihin käyttäjien tarvitsemat palvelut. Tulosalueella on 26 vakituista työntekijää. Aktiivisessa käytössä olevia rakennuksia on yhteensä noin 250.

Valtuuston kaupunkirakennetoimialalle asettamista tavoitteista tilapalvelujen toimintaan kohdistui kolme ja niiden edistymisen mittareita oli yhteensä viisi. Mittareista neljä toteutui kokonaan ja yksi osittain. Tulosalue onnistui tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan erinomaisesti. Tavoitteiden toteutumista on käsitelty kaupunkirakennelautakuntaa koskevassa kappaleessa 6.3. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.2.

Toiminnan vaikuttavuuden mittaamista ja seuranta toteutetaan tilapalveluissa suunnitelmallisesti ja monipuolisesti. Asiakaskokemusta arvioidaan säännöllisillä kyselyillä ja seurantapalavereilla, ja palveluverkoston

tavoitteiden toteutumista seurataan systemaattisesti. Taloudellinen suunnittelu, ennakointi ja seuranta varmistavat resurssien tehokkaan käytön ja tukevat päätöksentekoa. Vuonna 2025 kokonaistyytyväisyys Hämeenlinnassa oli 3,78 KTI Kiinteistötieto Oy:n⁶ vertailuaineiston ollessa 3,80 (asteikko 1–5).

Kaupunkilaisten osallistamista tulosalueen palveluiden kehittämiseen toteutetaan säännöllisten asiakaskyselyjen, seurantalaverien sekä hankekohtaisten tarveselvitysten avulla. Asukkaat otetaan mukaan myös tilojen suunnitteluun ja yksikön julkisista tapahtumista viestitään avoimesti.

Keskeisiksi tulevaisuuden haasteiksi tunnustetaan rakentamisen ja kiinteistöylläpidon tehtävämäärän kasvu suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin. Kiinteistö- ja rakennusalan elpyessä osaaajapula kasvaa ja kustannukset nousevat, ja kiinteistöjen ylläpidon reaalikustannusten kasvu on vaikeasti ennakoitavissa. Kiinteistöalan markkinamuutos heijastuu erityisesti vanhoihin rakennuksiin, joille ei enää löydy käyttäjiä; suojellut rakennukset jäävät osaksi kiinteistömassaa ilman toiminnallista käyttöä, mikä kasvattaa ylläpitokustannuksia. Pitkäjänteisen kiinteistöstrategian ja tehokkaan kiinteistönpidon näkökulmasta vuosi- tai valtuustokausittaiset tavoitteet ovat suunnittelujänteeltään liian lyhyitä.

Arviointi – Tilapalvelut-tulosalue onnistui valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa erinomaisesti. Kiinteistönhoidon laatu sekä siivous- ja ateriapalvelut ylittivät asetetut tavoitetasot ja palveluverkon kehittämistoimenpiteet etenivät suunnitellusti. Palvelupyyntöjen vasteaikaa koskeva mittari toteutui osittain jäädessään sopimusten mukaisesta tasosta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tilojen käytön tehokkuuteen ja kustannusten hallintaan. Erityisesti vanhojen historiallisten rakennusten ylläpito on kallista ja niille on vaikea löytää tarkoituksenmukaisia käyttäjiä. Julkisen rakentajana kaupungilla on velvollisuus kunnostaa vanhoja rakennuksia, vaikka saneeraus on usein uudisrakentamista kalliimpaa. Tarkastuslautakunta katsoo, että kaupunkilaisille tulee pystyä perustelemaan tilaratkaisujen kustannukset avoimesti ja pitää viestinnän kehittämistä tässä suhteessa tarpeellisena.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee, että tilaratkaisujen kustannuksista ja niiden perusteluista viestitään kaupunkilaisille avoimesti ja ymmärrettävästi. Lisäksi lautakunta pitää tärkeänä, että kiinteistöstrategian suunnittelujänne ulotetaan riittävän pitkälle, jotta kiinteistömassaa ja ylläpitokustannuksia voidaan hallita keskeisesti ja ennakoivasti.

8.2.7. Viestintä ja markkinointi

Viestintä- ja markkinointiyksikkö on osa strategia- ja tietojohdampalveluja. Se vastaa kaupungin keskitetyn viestinnän palveluista, kaupunki- ja matkailumarkkinoinnista sekä kaupunkineuvonnan palveluista. Kaupungin viestinnällä ja markkinoinnilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kaupunki kertoo toiminnastaan, palveluistaan sekä päätöksenteosta ja sen vaikutuksista, edesauttaa asukkaiden ja muiden sidosryhmien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia sekä markkinoi kaupunkia eri kohderyhmille. Yksikön tehtävänä on tukea kaupunki-strategian toteutumista, edistää kaupungin veto-, pito- ja elinvoimaa sekä kehittää kaupungin imagoa, brändiä ja tunnettua. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että henkilöstö, päättäjät, asukkaat, yritykset ja yhteisöt

⁶ KTI Kiinteistötieto Oy on suomalainen kiinteistömarkkinoiden asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tutkimus-, informaatio- ja analyysipalveluita kiinteistöalalle. Se on puolueeton toimija, jonka tietopalvelut auttavat parantamaan kiinteistöliiketoiminnan tuottavuutta ja kilpailukykyä.

saavat laajasti ja hyvissä ajoin tietoa kaupungin toiminnasta ja päätöksistä sekä voivat halutessaan osallistua ja vaikuttaa toiminnan ja palvelujen kehittämiseen. Yksikössä on 12 vakituista työntekijää.

Kaupungin viestinnän pääkanava on verkkopalvelu hameenlinna.fi. Sitä täydentävät sosiaalisen median kanavat (Hämeenlinnan kaupunki ja Visit Hämeenlinna) sekä kolme kertaa vuodessa jakelupisteisiin jaettava Kotikaupunkilainen-lehti. Tarpeen mukaan kaupunki hyödyntää myös maksettua mainontaa, kaupallisia kanavia ja vaikuttajamarkkinointia. Henkilöstön sisäisen viestinnän pääkanavana toimii Hämeenlinnan väkeä -intranet.

Kuva 23: Kotikaupunkilainen ilmestyy kolme kertaa vuodessa tuoden ajankohtaisia asioita asukkaiden luettavaksi.

Yksikön toimintaan kohdistui yksi valtuuston asettama tavoite ja sen edistymisen mittareita oli yhteensä neljä. Mittareista kaksi toteutui kokonaan, yksi osittain ja yksi jäi toteutumatta. Viestinnän ja markkinoinnin yksikkö onnistui tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan kohtalaisesti. Tavoitteiden toteutumista on käsitelty konserni- ja elinvoimapalveluja koskevassa kappaleessa 6.4. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.4.

Toiminnan vaikuttavuutta mitataan ja seurataan kolme kertaa vuodessa neljän kuukauden välein. Seurantareportti käydään läpi sekä viestintä- ja markkinointitiimissä että kaupungin johtoryhmässä. Raportti kattaa verkkosivujen, sosiaalisen median, intranetin ja uutiskirjeen sekä videotuotannon datan lisäksi kaupunki- ja matkailumarkkinointikampanjoiden tulokset. Seurannassa tarkastellaan sekä onnistumisia että kehityskohteita, mikä tukee toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja suunnitelmallisuutta.

Kaupunkilaisia osallistetaan viestinnän kehittämiseen muun muassa asukaskyselyjen kautta, kuten asukaslehden lukijakyselyllä. Palautetta kerätään lisäksi sosiaalisen median kanavissa ja kaupungin palautejärjestelmän kautta. Kehittämisprojekteissa asukkaiden ja sidosryhmien näkemyksiä hyödynnetään osallistavilla menetelmillä; esimerkiksi verkkosivujen uudistukseen liittyen järjestetään työpaja pitäjien edustajien kanssa.

Viestintä- ja markkinointiyksikössä on vahvaa osaamista ja asiantuntemusta, mikä mahdollistaa laadukkaan tekemisen sekä tehtävien tarkoituksenmukaisen jakamisen asiantuntijoiden kesken. Tiimissä on koettu viime vuosina useita merkittäviä muutoksia: puhelinvaihteen lakkauttaminen vuonna 2023, markkinoinnin siirtyminen osaksi yksikköä vuonna 2024 sekä videotiimin liittyminen tiimiin työllisyysalueuudistuksen yhteydessä vuonna 2025. Muutosten hallinta on edellyttänyt henkilöstöltä sopeutumiskykyä ja joustavuutta.

Viime vuosien muutosten jälkeen työnkuvia, suunnitelmallisuutta ja yhteisiä työtapoja kehitetään edelleen. Tulevina vuosina keskeisiä painopisteitä ovat verkkosivukokonaisuuden uudistaminen sekä organisaation viestintäkyvykkyyden vahvistaminen. Lisäksi viestinnän ja markkinoinnin tueksi kilpailutetaan uusia yhteistyökumppaneita kevään aikana, mikä parantaa edellytyksiä entistä vaikuttavammalle ja suunnitelmallisemmalle viestinnälle ja markkinoinnille. Keskeisiksi haasteiksi tunnistetaan iso työkuorma, joka edellyttää jatkuvaa priorisointia ja osaamisvaatimusten tarkastelua muuttuvassa viestintäympäristössä. Kaupunkineuvonta toimii pienellä resursoinnilla, minkä vuoksi akuutit poissaolot vaativat joustoa ja heijastuvat helposti palvelun saatavuuteen.

Arviointi – Viestintä- ja markkinointiyksikkö onnistui valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan kohtalaisesti. Tarkastuslautakunta pitää myönteisenä, että uusi brändi otettiin käyttöön tammikuussa suunnitellusti ja verkkosivujen uudistaminen eteni kilpailutuksen ja konseptoinnin osalta aikataulussa. Myönteistä on niin ikään, että yksikkö seuraa toiminnan vaikuttavuutta säännöllisesti ja raportoi tulokset kaupungin johtoryhmälle. Tämä tukee toiminnan suunnitelmallisuutta ja läpinäkyvyyttä koko organisaatiossa. Hämeenlinnan viestintätuloksia ei tällä hetkellä systemaattisesti verrata muihin kaupunkeihin; vertailutiedon hyödyntäminen voisi jatkossa tukea tavoitteiden asettamista ja toiminnan kehittämistä edelleen.

Tarkastuslautakunta toteaa tyytyväisenä, että yksikkö on panostanut eri hallinnonalojen ja toimialojen viestintävalmiuksien vahvistamiseen ja että suhteet paikalliseen mediaan ovat toimivat. Lautakunnan mielestä on tärkeää, että kuntalaisten tietoisuutta kaupungin palveluista edistetään aktiivisesti ja että viestintäkanavavalikoimaa kehitetään eri kohderyhmät huomioiden.

Talousarvioon jäi käyttämätöntä määrärahaa, mikä johtui pääosin verkkosivujen uudistusprojektin viivästymisestä. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että loppuvuodesta ylijäävien määrärahojen hyödyntäminen osoittautui rajallisten resurssien vuoksi haastavaksi.

Suositus – Tarkastuslautakunta suosittelee, että viestinnän ja markkinoinnin vaikuttavuuden seuranta kehitetään edelleen ottamalla käyttöön systemaattinen vertailu vastaavankokoisiin kaupunkeihin, mikä tukisi tavoitteiden asettamista ja toiminnan kehittämistä. Lautakunta pitää tärkeänä myös, että määrärahojen käyttöä suunnitellaan ennakoivammin.

Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee, että viestintäkanavavalikoimaa kehitettäessä kiinnitetään erityistä huomiota eri kohderyhmien – erityisesti nuorten – tavoittamiseen tarkoituksenmukaisilla kanavilla.

8.2.8. Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Henkilöstö- ja hallintopalvelut on kaupunkiorganisaation sisäinen kumppani, jonka tehtävänä on tukea palveluja tuottavien yksiköiden lähijohtajia ja henkilöstöä menestymään omassa työssään. Vastuualue koostuu

kolmesta palvelualueesta: henkilöstöpalvelut, hallinto ja johdon tukipalvelut sekä varautuminen ja valmius. Vastuualueella työskentelee 27 henkilöä.

Kaupunkiorganisaatiossa on arviointivuoden aikana tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia. TE-palveluiden siirto kaupungille vuoden 2025 alusta on laajentanut henkilöstörakennetta ja tehtäväkenttää, ja valtakunnallinen tasopalkkajärjestelmä otettiin käyttöön 1.10.2025, mikä on vaikuttanut palkkaukseen ja henkilöstöhallintoon laajasti koko organisaatiossa. Henkilöstön saatavuus on kokonaisuutena arvioiden pääosin hyvällä tasolla, joskin erityisasiantuntijoiden ja opettajien rekrytoinnissa esiintyy osittain haasteita. Henkilöstön veto- ja pitovoiman vahvistaminen edellyttää jatkuvaa kehittämistyötä erityisesti johtamisen, tehtävien merkityksellisyuden, henkilöstön hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden sekä työnantajamielikuvan osalta.

Rekrytointitilanne kehittyi arviointivuonna myönteisesti. Avoimiin tehtäviin saatiin keskimäärin 20,6 hakemusta, haussa oli yhteensä 260 tehtävää ja hakijakokemus oli keskimäärin 4,15 asteikolla 1–5. Hakijoista 83,8 prosenttia koki saaneensa riittävästi tietoa työpaikkailmoituksesta, 83,2 prosenttia piti hakemista helppona ja 89,7 prosenttia koki rekrytointikeskustelun positiiviseksi. Kaupungilla on käytössä yli 270 erilaista tehtävänimikettä sekä anonyymi rekrytointikäytäntö, joka on muuttanut prosessia merkittävästi: hakijoiden arviointiin käytetään keskeisimpiä ansioluettelotietoja ja jatkoon etenevät valitaan niiden perusteella. Käytäntö edellyttää lähijohtajilta merkittävää toimintatapamuutosta. Opetushenkilöstön ja varhaiskasvatuksen rekrytoinnissa tiukat kelpoisuusvaatimukset rajoittavat soveltuvien hakijoiden määrää käytännössä.

Lähijohtajat vastaavat rekrytoinneista itsenäisesti HR-palveluiden ohjeiden mukaisesti; keskitettyä rekrytointiyksikköä ei ole. Rekrytointikumppanina toimii Jobilla Oy, joka vastaa rekrytointien julkaisemisesta kaupungin nimissä sekä Talentadore-rekrytointijärjestelmästä. Lähijohtajalla on valittavana kolme rekrytointipakettia: perusrekrytointi kaupungin verkkosivuille ja Työmarkkinatorille, alueellinen mainoskampanja Meta-mainosverkossa tai laajennetun alueen kampanja. LinkedIn-näkyvyys on keskitetty kaupungin viestintään, joka julkaisee viikoittain listauksen avoimista tehtävistä ja voi nostaa yksittäisiä ilmoituksia maksullisesti kaupungin tilille. Rekrytointikustannukset olivat vuonna 2025 yhteensä 40 650 euroa ja ne maksetaan rekrytoivien yksiköiden omista budjeteista.

Huhtikuussa 2026 on tehty vuoden kokeilusopimus Kuntarekryn kanssa, minkä myötä kaupungin työpaikat tulevat näkymään Kuntarekryn sivuilla 1.6.2026 alkaen. Sopimus rahoitetaan viestintämarkkinoinnin budjetista sekä HR:n budjetista ja kokeilujakson päätteeksi arvioidaan markkinoinnin hyöty suhteessa kustannuksiin.

Kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden 2025 lopussa 1 877 henkilöä – 92 enemmän kuin edellisvuonna. Henkilöstöstä 75,4 prosenttia työskentelee sivistys- ja hyvinvointitoimialalla, 12,5 prosenttia konserni- ja elinvoimapaikatuissa ja 12,1 prosenttia kaupunkirakenteessa; suurimmat ammattiryhmät ovat opetushenkilöstö (28,7 %), varhaiskasvatuksen ammattitehtävät (12,5 %) sekä varhaiskasvatuksen opetus- ja kasvatushenkilöstö (10 %).

Toimintaympäristön epävakaus ja turvallisuustilanteen jatkuva muutos edellyttävät kaupungilta vahvaa kokonaisturvallisuuden hallintaa. Keväällä 2025 aloittanut turvallisuuspäällikkö tukee lähijohtajia turvallisuusasioissa, ja kokonaisturvallisuus on nostettu osaksi kaupungin strategiaa. Kaupungin valmius ja varautuminen ovat hyvällä tasolla: valmiussuunnitelman yleinen osa on uudistettu ja kaupunginhallitus hyväksyi sen maaliskuussa 2026. Kaupungille on laadittu evakointisuunnitelma ja toimintakortit eri häiriötilanteita varten ovat valmisteilla. Harjoituksia järjestetään säännöllisesti valtakunnallisella, paikallisella ja toimipistekohtaisella tasolla. Keskeisiksi kehitystarpeiksi on tunnistettu varavoimainvestoinnit, kiinteistöturvallisuuden vahvistaminen, henkisen kriisinkestävyuden kehittäminen sekä alueellisen yhteistyön tiivistäminen.

Digitalisaatio ja tekoälyn yleistymisen muuttavat työtehtävien sisältöjä ja edellyttävät henkilöstön osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Kokeilukulttuuri ja jatkuva kehittäminen ovat keskeisiä välineitä muutokseen sopeutumisessa. Henkilöstöjohtamisen keskeisiä riskejä ovat osaavan henkilöstön saatavuus ja sitoutuminen, joihin vastataan kehittämällä työnantajamielikuvaa, johtamista ja henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksia.

Vuonna 2026 henkilöstöjohtamisen painopisteitä ovat henkilöstön hyvinvoinnin tukeminen, yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä nykyisten toimintamallien kehittäminen. Uuden strategian johtaminen käytäntöön työyhteisöissä on keskeinen tehtävä: laajennettu johtoryhmä on kehittänyt tähän mallin, joka otettiin lähijohtajien käyttöön huhtikuussa 2026. Strategianostaja tehdään koko strategiakauden ajan sekä organisaatiotasolla että yksittäisissä työyhteisöissä.

Arviointi – Tarkastuslautakunnan mielestä anonyymi rekryointikäytäntö on tervetullut uudistus, vaikka se edellyttää lähijohtajilta toimintatapamuutosta. Rekryointitilanne on kokonaisuudessaan hyvä ja hakijakokemus erinomainen. Kaupungin valmius- ja varautumistyö on edennyt suunnitelmallisesti ja valmiussuunnitelman uudistaminen sekä evakointisuunnitelman laadinta ovat konkreettisia askelia oikeaan suuntaan.

Lautakunta kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstön strateginen kytkentä omaan työhön ei ole kaikille selkeä, vaikka henkilökohtaiset tavoitteet tunnistetaan hyvin. Tämä on keskeinen kehittämiskohde, johon uusi tilannehuonemalli ja huhtikuussa 2026 käyttöön otettu lähijohtajien malli vastaavat. Lautakunta pitää tärkeänä, että kehittämistyötä seurataan järjestelmällisesti ja sen vaikutuksia arvioidaan esimerkiksi onnistumiskeskustelujen ja muiden johtamisen välineiden kautta.

Rekryointiviestinnän osalta lautakunta toteaa, että nykyinen malli on kustannustehokas, mutta näkyvyyden laajentamista keskeisimmässä kanavissa olisi hyvä harkita. Lautakunta katsoo, että rekryointiviestintä palvelee samalla kaupunkimarkkinointia, minkä vuoksi laajempi näkyvyys eri kanavissa on perusteltua myös tästä näkökulmasta. Kuntarekry-kokeilusopimus on myönteinen askel, jonka tuloksia on syytä seurata tarkoin. Varautumisen osalta lautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin aktiivinen yhteistyö tytäryhtiöiden kanssa on järjestelmällistä erityisesti silloin, kun kriittisiä toimintoja on sijoitettu yhtiöihin.

Suositus – Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että uuden strategian toimeenpanossa onnistutaan siten, että strategian yhteys jokaisen työntekijän omaan työhön selkeytyy. Lautakunta suosittelee, että onnistumista seurataan aktiivisesti ja havainnoista raportoidaan säännöllisesti.

Rekryointiviestinnän osalta tarkastuslautakunta esittää, että kaupunki arvioi kokonaisvaltaisesti rekryointimarkkinoinnin kanavat ja resursoinnin sekä harkitsee henkilöstön osallistamista rekryointiviestintään työnantajamielikuvan vahvistamiseksi. Rekryointi on organisaation avaintoiminto, jolla on suora yhteys sekä palvelujen laatuun että kaupungin elinvoimaan ja tämän tulisi näkyä myös siihen osoitetuissa resursseissa.

8.3. TyöHäme

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi valtiolta kunnille ja kuntien muodostamille työllisyysalueille 1.1.2025. Palvelujen tuomisella lähemmäs asiakkaita tavoitellaan työllisyyden kasvua, kun kunnat pääsevät räätelöimään palveluita kuntalaistensa ja alueen työnantajien ja yritysten tarpeisiin. Kunnilla on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa alueellisen työllisyyden ja sen myötä elinvoiman vahvistamiseen vastuuroolissaan.

Valtion rooli painottuu jatkossa työvoimapalvelujärjestelmän ohjaukseen, kehittämiseen ja valtakunnallisen toimivuuden varmistamiseen.

Uudistuksen myötä Suomeen muodostui yhteensä 45 työllisyysaluetta, jotka ovat vastuussa työvoimapalveluiden hallinnollisesta järjestämisestä. Työllisyyspalvelut ovat osa jokaisen kunnan peruspalveluja. Hämeenlinna, Forssa, Hattula, Tammela, Jokioinen, Humppila ja Ypäjä muodostavat yhteisen TyöHämeen työllisyysalueen, jossa Hämeenlinnan kaupunki toimii työvoimapalveluiden järjestämisen vastuukuntana.

Työttömyysturvan rahoitusmalli uudistui merkittävästi TE-palvelujen uudistuksen myötä. Rahoitus perustuu monikanavaiseen malliin, jossa valtio, kunnat ja työttömyyskassat jakavat kustannukset. Uudistuksessa kuntien rahoitusvastuuta laajennettiin merkittävästi kannustamaan kuntia kehittämään palveluidensa vaikuttavuutta, lyhentämään työttömyysjaksojen kestoja ja ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä. Kunnat osarahoittavat nyt työmarkkinatuen lisäksi myös peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa, ja rahoitusvastuu alkaa jo 101 maksetun päivän jälkeen, kun se aiemmin alkoi 300 päivän kohdalla. Asiakkaan ohjaaminen palveluihin ei enää katkaise kunnan rahoitusvastuuta – vastuu lakkaa vasta, kun asiakas työllistyy tai siirtyy muulle etuudelle. Rahoitusosuus⁷ kasvaa portaittain.

Myös työssäoloehtoon tuli muutoksia. Ehto täyttyy, kun henkilö on työskennellyt 12 kuukautta 28 kuukauden tarkastelujakson aikana. Ehto kertyy täysimääräisesti vähintään 930 euron kuukausiansiosta ja puolikkaina 465–929 euron ansiosta. Palkkatuetun työn osalta ehto kertyy vain erityistilanteissa ja vasta 10 kuukauden työskentelyn jälkeen, jolloin 75 prosenttia huomioidaan. Ehdon täyttyminen nolaa aiemman etuushistorian ja uusi jakso alkaa alusta.

Tarkastuslautakunta kutsui joulukuun kokoukseensa Hämeenlinnan kaupungin työllisyysjohtajan kertomaan TyöHämeen työllisyysalueen ensimmäisestä toimintavuodesta. Toiminta perustuu siihen, että palveluiden tulee johtaa asiakkaan työllistymiseen vähintään 80-prosenttisesti tai työttömyysjaksojen päättymiseen. Painopiste on ennakoivassa työllisyyden hoidossa ja palvelut mukautuvat aktiivisesti työelämän muutoksiin. Työllisyyspalvelut nähdään tärkeänä osana alueen elinvoimaa. Käytännössä tämä tarkoittaa vahvaa yritys- ja työnantajayhteistyötä. Työllistyminen edistää yhteiskuntarauhaa, yksilön elämänhallintaa ja osallisuutta.

Valtuusto asetti TyöHämeelle tavoitteeksi taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut, jonka onnistumista mittaamaan asetettiin yhdeksän mittaria. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kolme mittaria toteutui kokonaan, yksi osittain, neljä jäi toteutumatta ja yhden mittarin toteumaa ei voitu arvioida.

TyöHäme saavutti asetetut tavoitteensa työttömyyssetuuksien, toiminnan ohjauksen ja henkilöstön hyvinvoinnin näkökulmasta. **Työttömyyssetuuksien määrä** TyöHämeen kuntiin väheni, sillä etuuksia maksettiin 67,9 miljoonaa euroa, mikä on 4,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024. **Tavoitemittareiden** osalta työ eteni suunnitellusti. Mittarit päivitettiin ja tarkennettiin elokuussa 2025 ottaen huomioon asetuksella määritellyt vaatimukset, jäsenkuntien toiveet sekä valtakunnalliset työllisyyden edistämisen tavoitteet. **Henkilöstön hyvinvoinnin** osalta vuonna 2025 toteutetut kevään ja syksyn työhyvinvointikyselyt osoittivat parannusta kokonaiskeskiarvossa. Erityisen vahvana koettiin esihenkilötyö, kun taas terveyteen ja elämäntilanteeseen liittyvät tekijät tunnistettiin edelleen kehittämiskohteiksi.

TyöHämeen koko **työllisyysaluetta koskevan toimintasuunnitelman laatiminen** toteutui osittain. Toimintasuunnitelma on valmisteltu yhteistyössä jäsenkuntien kanssa, mutta työllisyysohjelmatyö jatkuu edelleen.

⁷ Rahoitusosuuden kasvu: 10 % (101–200 pv), 20 % (201–300 pv), 30 % (301–400 pv), 40 % (yli 400 pv) ja 50 % (yli 700 pv).

Suunnitelman viimeistely kytkeytyy kuntien ja TyöHämeen välisen sopimuksen uudistamiseen, jossa työllisyyspalveluiden kustannusten jakoperuste muutetaan aiheuttamisperusteiseksi.

Toimintaympäristön haasteiden vuoksi osa TyöHämeelle asetetuista mittareista jäi toteutumatta. **TyöHämeen alueen kuntien työttömyysetuismaksujen kuntaosuus** nousi 14,4, miljoonaan euroon, mikä merkitsi 6,4 miljoonan euron kasvua edellisvuoteen verrattuna ja ylitti valtion myöntämän **kustannuskompensaation** (9,4 milj. euroa). Samanaikaisesti alueen **työllisten kokonaismäärä** väheni ja **yli kolme kuukautta työttömänä** olleiden määrä kasvoi.

Aktiivisten yritysten määrää koskevan mittarin toteutumista ei voida arvioida, koska tarkasteluvuotta koskevaa ajantasaista tietoa ei ole käytettävissä. Viimeisimmät saatavilla olevat tiedot perustuvat verovuoteen 2023, jolloin TyöHämeen alueella toimi 6 474 yritystä, joiden vuotuinen liikevaihto oli vähintään 10 000 euroa.

TyöHäme onnistui valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan välttävästi. Tarkemmat tiedot tavoitteista, niille asetetuista mittareista ja tarkastuslautakunnan arvioista on luettavissa liitteestä 9.5.

TyöHämeessä on käytössä monipuolinen ja systemaattinen tuloksellisuuden seurantarjestelmä. Talousarvio ja tavoitemittarit valmistellaan yhteistyössä jäsenkuntien kanssa. TyöHämeen ohjausryhmä kokoontuu kahden viikon välein, tavoitemittareita seurataan kvartaaleittain ja raportoidaan puolivuositain. Ohjausryhmän vastuulle kuuluu myös keskeisten riskien ja riskienhallintakeinojen tunnistaminen. Lakisäätöiset yhteistoiminta- ja seurantakeskustelut – alueelliset työllisyyden edistämisen YSE-keskustelut – käydään vuosittain Kehittämisen ja hallintokeskuksen (KEHA), Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM), valtion aluehallinnon, hyvinvointialueen ja muiden työllisyysalueiden kanssa, ja niissä käydään läpi KEHA-keskuksen laatimat alueelliset asiantuntija-arviot. Kuukausikatsauksissa seurataan työllisyystilanteen kehitystä, työsuoritteiden määrää ja asiakastyytyvyyttä.

Taloudessa noudatetaan ehdotonta budjettikuria jatkuvan sisäisen seurannan avulla, ja sisäistä jälkilaskentaa kehitetään aktiivisesti. TyöHäme tekee tulosperusteisia palveluhankintoja, joiden avulla varmistetaan, että varat käytetään vaikuttavasti. Tulosperusteisuus tarkoittaa, että hankinnassa ei osteta pelkästään toimintaa tai suoritteita, vaan tavoitellaan konkreettisia vaikutuksia, kuten asiakkaan työllistymistä. Malli kannustaa palveluntuottajia kehittämään toimintaansa ja keskittymään siihen, mikä tuottaa parhaan lopputuloksen asiakkaalle. Esimerkkeinä mainittakoon tulosperusteinen työhönvalmennus ja hankintoihin sisällytetty työllistämisehto. Kaikessa kehittämisessä ja palvelumuotoilussa huomioidaan vaikuttavuus – erityisesti se, miten toimenpiteet vähentävät kuntien työttömyysetuismaksuja ja parantavat asiakaskokemusta.

Arviointivuoden aikana toteutettiin kohdennettu työllistämiskampanja kalleimpaan asiakaskohderyhmään, jonka työkyky kartoitettiin ja jolle mahdollistettiin työsuhde loppuvuodeksi. Kampanjan budjetti oli 300 000 euroa ja sen vaikuttavuutta seurataan pitkäjänteisesti.

Kesällä 2024 käynnistynyt kansainvälinen yritysneuvontapalvelu on saanut erittäin myönteisen vastaanoton. Palvelu tarjoaa neuvontaa yrityksen perustamiseen ja kehittämiseen englanniksi, turkiksi ja suomeksi, ja palvelupisteet sijaitsevat Hämeenlinnassa (Kastelli) ja Forssassa. Palvelua on saatavilla sekä walk-in-periaatteella, ajanvarauksella että jalkautuvana neuvontana. Ensimmäisten kuukausien aikana yli 40 kansainvälistä asiakasta on käynyt neuvonnassa, yrityskäyntejä on kertynyt 158 ja 75 asiakasta on aktiivisessa ohjauksessa. Palvelu on auttanut muun muassa 11 starttirahahakemuksessa ja useita kevytyrittäjiä Y-tunnuksen perustamisessa. Yhteistyö HAMKin kansainvälisten opiskelijoiden kanssa on lisännyt kiinnostusta yrittäjyyteen.

Syksyllä 2025 toteutettiin kaksi kotoutumiskoulutuksen pilottia kielen oppimisen tukemiseksi. Forssassa järjestettiin työssäoppimispaikat erityisesti kieliharjoittelun näkökulmasta Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymän kotoutumiskoulutuksessa olleille opiskelijoille ja TyöHämeen työnvälittäjät tukivat opiskelijoita työssäoppimisjakson ajan vierailamalla työpaikoilla. Noin 70 opiskelijaa suoritti työssäoppimisen. Hämeenlinnassa kaikki kotoutumiskoulutuksen opiskelijat osallistuivat työhönvalmentajien vetämään työnhaun tuen valmennukseen. Noin 100 opiskelijasta vain muutama jäi ilman harjoittelupaikkaa.

Kaupunkilaisten osallistamista TyöHämeen palveluiden kehittämiseen toteutetaan monin tavoin. Asiakaspalautetta kerätään jatkuvasti muun muassa dynaamisissa pienhankinnoissa ja työpajoissa. Palautteita jaetaan palveluntuottajille myös tuottajakohtaisesti. Palveluntuottajien kanssa käydään jatkuvaa markkinavuoropuhelua, muun muassa noin kuukauden välein järjestettävissä etäiltapäiväkahveissa. Ohjaamon Nuorten ääni -tapaamisissa nuoret pääsevät vaikuttamaan heitä koskeviin palveluihin suoraan. Kokeilukuluttuuri ja palvelupilotit – kuten HAMKin ohjauspilotti – tuottavat jatkuvasti asiakaspalautetta palveluiden kehittämiseksi. Yritysreaktori-konsepti, jonka idea "yksi ovi kaikkiin yrityksen palveluihin" on lähtöisin yrittäjiltä itseltään, on hyvä esimerkki asiakaslähtöisestä kehittämisestä. Palvelut on viety lähelle asiakkaita: jalkautuvaa palvelua toteutetaan pitäjissä, kunnissa sekä yrityksissä ja työnantajien luona. Ideoita ja yhteistyötarjouksia vastaanotetaan jatkuvasti eri sähköisiä kanavia pitkin ja aktiivinen viestintä sekä verkostoyhteistyö synnyttävät uusia yhteyksiä ja kehittämisideoita.

Paikallistuntemus ja vahva yritys yhteistyö ovat TyöHämeen keskeisiä vahvuuksia, joiden avulla tavoitellaan työnhakijoiden nopeampaa työllistymistä ja yritysten menestymistä alueella. Tulosperusteisten palvelujen kehittäminen, oman tuotannon valmennus sekä työnantaja- ja yritys yhteistyöhön panostaminen vahvistavat palvelujen vaikuttavuutta. Yritysreaktori-verkosto yhdistää elinkeinoyhtiöt, oppilaitokset ja viranomaiset, mikä parantaa työvoiman saatavuutta ja yritysten sijoittumista alueelle. Kuntien ketteryys luoda elinvoimaa ja yrityslähtöisiä ratkaisuja nähdään merkittävänä mahdollisuutena. Verkostoyhteistyötä syvennetään edelleen vuonna 2026: TyöHäme ja Linnan Kehitys järjestävät monikulttuuristen yrittäjien tapahtuman, TyöHäme ja HAMK käynnistävät PreStartup-työpajan tammikuussa ja TyöHäme järjestää yhdessä Henkilöstöala HELA⁸-toimijoiden kanssa yhteisen työpajan maaliskuussa. Lisäksi nuorten yrittäjyyden tukemista kehitetään kuntien ja 4H:n yhteistyönä.

Digitalisaatio ja tekoäly tarjoavat merkittäviä mahdollisuuksia: automatisoidut työnhakuprosessit, älykkäät osaamiskartoitukset ja tekoälypohjainen työnvälitys voivat nopeuttaa työllistymistä ja parantaa palvelujen saavutettavuutta. Monikanavainen palvelumalli yhdistää digipalvelut ja henkilökohtaisen ohjauksen, mahdollistaen joustavan tuen eri asiakasryhmille. Kansainvälinen työvoima nähdään kasvavana voimavarana: kielivalmennuksellinen tuki työpaikoilla tukee osaajapulaa ratkaisevaa maahanmuuttoa. Oppilaitosten, yritysten ja julkisen sektorin tiiviimpi yhteistyö luo nopeita polkuja koulutuksesta työhön ja jatkuva oppiminen sekä ekosysteemyö rakentavat yhteistä ennakkointikykyä.

Toimintaan kohdistuu myös merkittäviä riskejä ja haasteita. Lakiuudistukset – kuten toimeentulotukiasiakkaiden palvelutarpeita koskeva lainsäädäntö ja muut nopeasti toimeenpantavat uudistukset – muodostavat merkittävän riskin toiminnan vakaudelle. Teknologinen kiulu on tunnistettu haasteeksi: digipalvelujen painottaminen voi syrjäyttää heikossa asemassa olevia, joilla ei ole riittäviä digivalmiuksia. Automaatio ja tekoäly voivat vähentää matalan osaamistason työpaikkoja, mikä lisää pitkäaikaistyöttömyyden riskiä. Osaamisen ennakkointi

⁸ HELA = Henkilöstöala HELA ry, henkilöstöpalvelualan työnantaja- ja toimialaliitto, joka edustaa henkilöstövuokraus- ja rekrytointiyrityksiä sekä laatii mm. alan yleisiä sopimusehtoja.

edellyttää kykyä vastata nopeasti muuttuviin työelämätarpeisiin ja vaikuttavuuden osoittaminen mittarein on kasvava haaste. Hyvinvointialueen säästöt sekä kuntoutus-, päihde- ja mielenterveyspalveluiden puutteet heijastuvat suoraan työllisyyspalveluihin. Erityisinä haasteina ovat nuorten työllistymisen pitkittyminen sekä työkykyä tukevien hyvinvointipalveluiden saatavuus kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyönä.

Arviointi – TyöHäme onnistui ensimmäisenä toimintavuotenaan valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamisessa tarkastuslautakunnan arvion mukaan välttävästi. Arvioinnissa on kuitenkin syytä huomioida, että kyse on kokonaan uudesta organisaatiosta ja toimintamallista, joka käynnistyi poikkeuksellisen mittavan uudistuksen myötä. Tavoitteiden saavuttamista on osin vaikeuttanut toimintaympäristön nopea muutos sekä rahoitusmalliin liittyvä epävarmuus.

Tarkastuslautakunta näkee, että henkilöstön työhyvinvoinnin parantuminen ensimmäisen toimintavuoden aikana on merkki siitä, että organisaation rakentuminen on edennyt terveeltä pohjalta. Myös se, että TyöHämeen kuntiin maksettujen työttömyysetuuksien kokonaismäärä väheni 4,7 miljoonaa euroa edellisvuoteen verrattuna, on konkreettinen osoitus toiminnan vaikuttavuudesta.

Lautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kuntien osarahoitusvastuu kasvoi merkittävästi: kuntasuus nousi 14,4 miljoonaa euroon, mikä ylittää valtion myöntämän kustannuskompensaation lähes viidellä miljoonalla eurolla. Samanaikaisesti alueen työllisten kokonaismäärä väheni ja pitkäaikaistyöttömien määrä kasvoi. Lautakunta pitää tärkeänä, että näitä kehityssuuntia seurataan tarkoin ja että niihin vastataan riittävän nopeasti palveluita kehittämällä.

Lautakunta on tietoinen siitä, että merkittävä osa TyöHämeen asiakkuuksista on henkilöitä, joiden työllistyminen ei lähitulevaisuudessa ole realistista. Alueella on erityisen paljon yli tuhat päivää työttömänä olleita asiakkaita, mikä asettaa erityisiä vaatimuksia palveluiden räätälöinnille ja työkyvyn tukemiselle. Lautakunta katsoo, että tähän asiakasryhmään kohdistuvien palveluiden riittävyttä ja vaikuttavuutta on syytä tarkastella systemaattisesti.

Tulosperusteinen hankintamalli on lautakunnan näkemyksen mukaan kannatettava tapa varmistaa resurssien vaikuttava käyttö. Lautakunta pitää kuitenkin tärkeänä, että mallin soveltamisessa huolehditaan myös pienempien palveluntuottajien taloudellisesta kestävydestä, sillä liian kapeasti toteutettuna tulosperusteisuus voi kaventaa palvelukenttää ja heikentää kilpailua. Lautakunta nostaa esiin myös kysymyksen siitä, missä määrin pitkäaikaistyöttömien työllistymistä voitaisiin edistää nykyistä enemmän koulutuksen kautta.

Tavoitteiden asettelu osalta lautakunta toteaa, että ensimmäisen toimintavuoden mittaristo ei kaikilta osin ohjannut toimintaa aidosti tulokselliseen suuntaan eikä kaikkia mittareita voitu luotettavasti arvioida. Lautakunta pitää myönteisenä, että TyöHäme on jo uudistanut mittareitaan vuodelle 2026 paremmin vaikuttavuutta kuvaaviksi.

Suositus – Lautakunta pitää tärkeänä, että tulosperusteisten hankintojen eettisiä ja taloudellisia vaikutuksia palveluntuottajakentälle seurataan aktiivisesti ja että hankintamalleja kehitetään tavalla, joka turvaa monipuolisen ja kilpaillun palvelutarjonnan. Lautakunta suosittelee lisäksi, että TyöHäme hyödyntää systemaattisesti muiden työllisyysalueiden toimintamalleja ja KEHA-keskuksen vertailutietoa oman toimintansa kehittämisessä. Valtakunnallinen vertailu eri toimintamallien vaikuttavuudesta on lautakunnan näkemyksen mukaan tärkeä selvittää valtuustokauden edetessä ja lautakunta seuraa tätä kehitystä osana tulevaa arviointityötään.

8.4. Eettisten toimintaperiaatteiden huomioiminen

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt eettiset toimintaperiaatteet (5.2.2024 § 14), jotka ovat keskeinen osa kaupungin toimintaa ja päätöksentekoa. Kaupunki on sitoutunut edistämään yhdenvertaisuutta ja tasapuolisuutta avoimesti ja puolueettomasti. Palveluhenkisyys ja asukaslähtöisyys näkyvät toiminnassa laadukkaina palveluina, kaupunkilaisten tarpeiden huomioimisena ja neuvontapalveluina.

Tarkastuslautakunnan on hallintosäännön mukaan seurattava kaupungin eettisten ohjeiden noudattamista. Lautakunta pyysi arviointivuoden aikana kokouksiin kutsuttuja esittelijöitä kertomaan, miten eettiset toimintaperiaatteet huomioidaan toiminnassa. Saatujen vastausten perusteella eettinen toiminta valtuuston linjajama periaatteita noudattamalla koetaan tärkeäksi kautta linjan. Poikkeamia ei tarkastuslautakunnan tietoon ole arviointivuoden aikana tullut.

Arviointi - Eettisiä toimintaperiaatteita noudatetaan ja niiden huomioiminen on keskeinen osa kaupungin eri toimialojen, vastualueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa. Tarkastuslautakunnan tietoon ei ole tullut eettisten toimintaperiaatteiden vastaista toimintaa.

Kuva 24: Hämeen linna rautatiensillan suunnalta kuvattuna.

9. Liitteet

9.1. Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteumataulukot

Tavoite: Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisääminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman mittarit. Perheiden hyvinvointi (muutos positiivinen edelliseen mittaukseen verrattuna):</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa</p> <p>Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä</p>	<p>Lasten ja nuorten hyvinvoinnissa näkyy joitakin myönteisiä muutoksia.</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa on parantunut yläkouluikäisillä, mutta heikentynyt alakouluikäisillä.</p> <p>Kokemukset vanhempien fyysisestä väkivallasta ovat vähentyneet, mikä parantaa lasten ja nuorten turvallisuuden tunnetta.</p> <p>Pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrästä ei ole tietoa saatavissa.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>
<p>Varhaiskasvatuksessa toteutuneiden aloituskeskustelujen määrä suhteessa uusien aloittaneiden lasten määrään.</p>	<p>Vuonna 2025 aloittaneita lapsia oli yhteensä 278. Aloituskeskusteluja kirjattiin 160 (57,6 %).</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>
<p>Eryistä ja tehostettua tukea saavien lasten/oppilaiden prosenttiosuus kaikista lapsista/ oppilaista (varhaiskasvatus ja perusopetus erikseen)</p> <p>Perusopetuksen oppilaiden poissaolot vähentyneet vuodesta 2024</p>	<p>Eryistä ja tehostettua tukea saavia oppilaiden osuus oli perusopetuksessa 25,9 % (31.5.2025), varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa 14 %. Asetetun tavoitetaso puuttuessa toteutumista ei voida arvioida yksiselitteisesti.</p> <p>Perusopetuksen oppilaiden poissaolojen kokonaismäärä on vähentynyt 2,1 % vuodesta 2024.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>
<p>Kaikki saavat peruskoulun päättötodistuksen</p> <p>Kaikki päättötodistuksen saaneet aloittavat toisen asteen koulutuksessa.</p>	<p>Kevätlukukauden päättyessä 732 peruskoulun oppilaista sai päättötodistuksen ja 13 jäi ilman. Vuoden lopussa ilman päättötodistusta oli vielä kuusi oppivelvollisuusikäistä.</p> <p>Kaikki päättötodistuksen saaneet oppilaat ovat saaneet opiskelupaikan toiselta asteelta.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>

Tavoite: Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien edistäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>1.–9. -luokkalaisten lukutaito on lukuseulan perusteella parempi kuin vuonna 2024.</p> <p>6. ja 9. vuosiluokkien äidinkielen taidot ovat valtakunnallisten kokeiden mukaan paremmat kuin vuonna 2024.</p>	<p>Alakoulun digilukuseulan keskiarvo pysyi vuosina 2024–2025 samana, mutta ääripäiden määrä kasvoi. Seitsemännellä luokalla lukusujuvuus pysyi ennallaan ja luetun ymmärtämisessä keskitasoisten osuus kasvoi.</p> <p>Yhdeksännen luokan valtakunnallisessa kokeessa tulokset paranivat 64,3 pisteestä 69,4 pisteeseen.</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>
<p>Varhaiskasvatuksessa jokaisessa yksikössä käytetään pedagogisen toiminnan ja oppimisympäristön arvioinnissa KieliPeda -työvälinettä.</p>	<p>Kielipeda käytössä 79 % yksiköistä (2024: 75 %)</p>	<p>Toteutuu osittain</p> <p>☐</p>

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kirjaston lainamäärät varhaiskasvatuksen osalta vähintään edellisen vuoden tasolla.	Varhaiskasvatuksen kirjastolainojen määrä kasvoi hieman vuodesta 2024 vuoteen 2025, kasvu johtui erityisesti varsinainen lainojen lisääntymisestä (vs. uusintalainat).	Toteutuu

Tavoite: Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien määrä suhteessa toimien määrään.	Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien osuus on korkea (93,38 %), mutta varhaiskasvatuksen erityisopettajien kelpoisuusaste (74,47 %) jää selvästi alemmaksi.	Toteutuu osittain
Työyhteisökysely: varhaiskasvatuksen henkilöstön luottamus lähijohtajiin vähintään 4 (asteikolla 1–5).	Kaupungin työhyvinvointikyselyssä ei kysytty varhaiskasvatuksen henkilöstön luottamusta lähijohtajiin, joten toteutusta ei voida arvioida yksiselitteisesti. Hyvinvointikyselyn perusteella varhaiskasvatuksen tyytyväisyys oli 4,1.	Ei voida arvioida

Tavoite: Liikkumisen lisääminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>HYTE- kysely (aikuiset, muutos positiivinen edelliseen mittaukseen verrattuna):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kevyttä hyötyliikuntaa vähintään 1–2 h/pv • Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vähintään kolme kertaa viikossa • MOVE-testien tulokset 5. ja 8. luokalla <p>Kouluterveyskysely (muutos positiivinen edelliseen mittaukseen verrattuna):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (perusopetusikäiset, toisen asteen opiskelijat) • Liikuntaneuvonta / neuvontakerrat (tavoite 150) 	<p>Aikuisten HYTE-kyselyssä kehitys on kaksijakoista. Kevyt hyötyliikunta on hieman vähentynyt, mutta hengästyttävää liikuntaa harrastavien osuus on noussut ja erityisen aktiivisia ovat nuoret aikuiset sekä juuri eläköityneet.</p> <p>Fyysisen toimintakyvyn valtakunnallisen mittaus- ja palauttejärjestelmän (MOVE) tulokset osoittavat, että Hämeenlinnan lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on lähes valtakunnan tasolla, 5.-luokkalaisten tulosten ollessa selvästi parempia ja 8.-luokkalaisten hieman keskiarvoa heikompia. Hämeenlinnan kokonaistulos oli 36,9 % (v. 2024: 37,2 %) ja koko maan 37 % (v. 2024: 38 %).</p> <p>Kouluterveyskyselyssä liikunta on lisääntynyt kaikilla ikäryhmillä. Myös liikuntaneuvonnan tavoite on ylitetty selvästi (368 käyntiä).</p>	Toteutuu
Varhaiskasvatuksessa olevien liikkumattomien lasten osuus on Kehittävän palautteen mukaan koko maan keskiarvon tasolla.	Hämeenlinnan varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa liikkumattomien lasten osuus 21,3 % (koko Suomi: 24 %).	Toteutuu

Tavoite: Monipuolinen kulttuurituotanto

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kulttuurilaitosten asiakaskyselyt	Kulttuurilaitosten asiakaskyselyissä Palanderin talon vastauksissa korostuivat kohteessa ensimmäistä kertaa käyvät sekä kiinnostus paikallishistoriaan. Taidemuseo sai erittäin korkeat arviot asiakaspalvelusta ja asiointin sujuvuudesta. Kulttuurilaitosten asiakaskyselyt osoittavat kokonaisuutena myönteiset asiakaskokemukset, mutta koska kyselyille ei ole asetettu selkeitä tavoitteita, toteumaa ei voida arvioida suhteessa tavoitetasoon.	Ei voida arvioida ☒
Yleisölle avoimia kulttuuritapahtumia järjestävien yhdistysten määrä	Yleisölle avoimia kulttuuritapahtumia järjestävien yhdistysten lukumäärä on 39. Tavoitteelle ei ole asetettu selkeää tavoitetta, joten toteumaa ei voida arvioida.	Ei voida arvioida ☒
Ars Häme ry:n hämeenlinnalaisten ammattitaiteilijoiden määrä	ARS Häme ry:n Hämeenlinnalaisten ammattitaiteilijoiden määrä on 40. Tavoitteelle ei ole asetettu selkeää tavoitetta, joten toteumaa ei voida arvioida.	Ei voida arvioida ☒

9.2. Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteumataulukot

Tavoite: Kiinnostavat ja houkuttelevat virkistysalueet

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnanpuiston investointi käynnistyy vuonna 2025	Linnanpuiston urakka aloitettiin vuonna 2025 ja se jatkuu suunnitellusti vuonna 2026.	Toteutuu

Tavoite: Aktiiviset ja liikkuvat asukkaat

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Leikkipaikkaohjelman toteutuminen. Liikuntapaikkainvestointien toteutuminen investointiohjelman mukaisesti.	Leikkipaikkojen uudistaminen ja poistaminen eteni ohjelman mukaisesti ja useiden alueiden (Haapainoja, Sammonoja, Vesilinnunpuisto, Kisapuisto ja Rautamäenpuisto) uudet leikkipaikkasuunnitelmat valmistuivat samoin kuin kahdeksan poistettavan leikkipaikan maisemointisuunnitelmat. Liikuntapaikkainvestoinnit toteutuivat investointiohjelman mukaisesti. Hauhon jääkiekkokaukalo hankittiin, Ahveniston ampumahiihtopaikka valmistui, Pullerin tekonurmi siirrettiin Konnarille ja Ahveniston kiipeilypuiston rakenteet siirtyivät kaupungin omistukseen.	Toteutuu

Tavoite: Kaupunkirakenteen palveluja johdetaan tuloksellisesti tiedolla.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kiinteistönhoidon ulkopuolisen auditoinnin tulos (tavoitetaso 3,57 asteikolla 1–5)	Kiinteistönhoidon ulkopuolisen auditoinnin tulos keväällä 2025 oli 3,6 (kevät 2024: 3,4).	Toteutuu
Siivous- ja ateriapalveluiden laatuarvioinnit (tavoitetaso: Compass Group siivouspalvelut palveluntuottajan lupaus vuosittaisesta laadusta on 24 pistettä; ateriapalvelut palveluntuottajan lupaus vuosittaisesta laadusta on 104 pistettä)	Siivous- ja ateriapalveluiden osalta tehdään laatuarvioinnit toimintavuoden jälkeen ja sen perusteella maksetaan joko bonuksia palveluntuottajille tai sanktioita. Compass Groupin siivouspalvelut saavuttivat 29 pistettä vuonna 2024, mikä ylittää palveluntuottajan laatulupauksen. Ateriapalveluiden arvioinnin pistemäärä oli 114, kun laatulupaus on 104 pistettä eli tavoite saavutettiin.	Toteutuu
Rakennusluvista 90 % on käsitelty 90 päivässä (bruttokäsittelyaika)	Rakentamislupahakemuksista 91 % käsiteltiin 90 vuorokauden kuluessa. Vuonna 2025 siirryttiin seuraamaan rakentamislupakäsittelyä bruttokäsittelyaikana nettokäsittelyajan sijaan.	Toteutuu
Kaivuluvista 95 % on käsitelty 21 vuorokauden kuluessa (bruttokäsittelyaika)	Vuonna 2025 kaivuluvista 65 % on käsitelty alle 21 vuorokaudessa.	Toteutuu osittain
Vuoden 2025 marraskuun loppuun päätyneistä kaivuluvista 100 % on vastaanottotarkastettu	Tavoite kaivulupien 100 %:n tarkastusasteesta ei toteutunut. Marraskuun loppuun päätyneistä luvista on tarkastamatta 1184 kappaletta, joista vanhimmat ulottuvat vuoteen 2018. Vuonna 2025 haetuista ja marraskuun loppuun mennessä päätyneistä luvista tarkastamatta on lisäksi 214 kappaletta.	Ei toteudu
Maa-aines - ja ympäristölupien nettokäsittelyaika 5 kk, bruttokäsittelyaika 7 kk	Ympäristölupien nettokäsittelyaika alitti tavoitteen (4 kk), mutta bruttokäsittelyaika ylitti sen hieman (7,5 kk). Maa-aineslupien osalta sekä netto- (3,5 kk) että bruttokäsittelyaika (4 kk) alittivat tavoitteen. Yhteiskäsittelyluvista käsittelyajat ovat olleet bruttona 1 v 8 kk ja vastaavasti nettona 5,5 kk. Kyseessä oli yksi yhteiskäsittelylupahakemus, jonka täydentäminen vaati vuodenaikaan sidottua selvitystä ja tavanomaista pidemmän ajan.	Toteutuu osittain
Suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamislupien nettokäsittelyaika 3 kk	Suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamislupien nettokäsittelyaika oli keskimäärin 29,8 vuorokautta. Vuonna 2025 rakennusjärjestyksen tarvealueet poistuivat, mikä muutti lupaperustetta ja tekee tunnusluvun vertailun aiempiin vuosiin epäluotettavaksi.	Toteutuu
Pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimusten käsittelyaika 20 vrk	Pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimukset on käsitelty keskimäärin 21 vuorokaudessa.	Toteutuu osittain

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Elintarvikelain mukaisen hakemuksen käsittelyaika 2 kk ja muiden terveysvalvonnan ilmoitusten ja hakemusten käsittelyaika 1 kk (bruttokäsittelyaika, pois lukien talousvettä ja asuntoyhteisöjä tupakointikieltoja koskevat hakemukset)	Elintarvikelain mukaiset hakemukset käsiteltiin keskimäärin 12 vuorokaudessa. Muiden terveysvalvonnan ilmoitusten ja hakemusten käsittelyaika venyi keskimäärin 50 vuorokauteen. Kokonaisuika nousi, koska taksamuutos viivästy ja siitä johtuen tupakkalain mukaisten ilmoitusten käsittely viivästy.	Toteutuu osittain
Merkittäviä kaavoja valmistuu viisi.	Kaavoja valmistui yhteensä 15, joista merkittäviä kaavoja oli 5 kappaletta. Merkittävistä asemakaavahankkeista päätöksentekoon etenivät Poltinaho 2, Mettola I, Graniittikadun ympäristö, Wetterhoffin kortteli ja Nuhalan koulun alue.	Toteutuu
Palautteiden keskimääräinen käsittelyaika on 14 vrk.	Kaupunkirakenteen palautejärjestelmän kautta tulleisiin palautteisiin on vastattu keskimäärin noin 5 vuorokaudessa.	Toteutuu
Tiloihin kohdistuvien saapuneiden palvelupyyntöjen vasteaika kaikkien palvelualueiden osalta (tavoite: toteutuu sopimusten mukaisina: hoito- ja huoltotehtävät on kuitattava viikoittain, edellisen viikon tehtävät on oltava kuitattuna viimeistään seuraavan viikon maanantaina)	Tiloihin kohdistuneiden palvelupyyntöjen vasteaika kaikkien palvelualueiden osalta oli 87 %. Hoito- ja huoltotehtävistä tehtiin 88 % ajallaan ja kiinteistöhuollon palvelupyynnöistä 87 %.	Toteutuu osittain
Kaupunkirakenteen-verkkosivulla vierailijoiden määrä (Rakentamisen luvat sivujen kävijämäärä nousee)	Rakentamisen luvat sivulla on käynyt vuoden loppuun mennessä 23 164 kävijää. Tämä on 528 kävijää enemmän kuin vuonna 2024.	Toteutuu

Tavoite: Taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä ja ennakoitu palveluverkko yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
HVA palveluverkosta tyhjentyvien tilojen suunnitelma ja myynti valmistuu vuoden 2025 aikana.	Vapautuville kiinteistöille on olemassa suunnitelma ja toimenpiteitä toteutetaan.	Toteutuu

Tavoite: Pitkän aikavälin suunnitelmat ohjaavat toimintaa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Maapoliittista ohjelmaa valmistellaan vuoden 2025 aikana.	Maapoliittista ohjelmaa edistettiin ja valmistelu jatkuu edelleen vuonna 2026.	Toteutuu osittain
Lumo-ohjelma valmistuu vuoden 2025 aikana	Kaupungin valtuusto hyväksyi 8.12.2025 Luonnon monimuotoisuusohjelman vuosille 2026–2036.	Toteutuu

Tavoite: Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelman edistäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Lämmitystapojen muutokset fossiilisista polttoaineista uudistuviin energiamuotoihin näkyvät alentuneina lämmityskuluina niiden kiinteistöjen osalta, joihin muutokset on toteutettu	Kiinteistöpalveluyksikön merkittävimmistä perusparrushankkeista valmistuivat Miemalan koulun lämmitystapajärjestelmän uusiminen, jossa maakaasujärjestelmä korvattiin vesi-ilmalämpöpumpulla.	Toteutuu
Led-valaistuksen nopeutetun vaihtoprojektin vaihe 3/4 saadaan valmiiksi 2025.	Ulkovalaistuksessa jatkettiin led-tekniikkaan siirtymisen projektia, nelivuotisesta hankesuunnitelmasta on toteutettu 3/4.	Toteutuu
Hiilineutraali HML perusrakartoituksen tekeminen. Toimenpideohjelman päivitys, sisältäen ilmastonmuutoksen hillinnän ja muutokseen sopeutumisen.	Perusrakartoitus on tehty. Toimenpideohjelman päivitys siirtyy vuodelle 2026.	Toteutuu osittain

Tavoite: Elinvoimaiset asuinalueet, joissa monipuolisia asumisen ratkaisuja.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Vuoden aikana valmistuu 50 tonttia: <ul style="list-style-type: none"> Miemalan kaava Poltinahon kaava Mettolan kaava ja rakentaminen Vanajantie 7 Linna Golfin kaava Luovutetaan 20 AO-tonttia ja 2 AK-tonttia 	Tonttituotannon osalta vuosi oli kokonaisuutena onnistunut, sillä valmistuneiden tonttien määrä ylitti 50 tontin tavoitteen. Sen sijaan tonttiluovutusten tavoite jäi toteutumatta. Kaavahankkeiden etenemisessä osa toteutui suunnitellusti, mutta kaksi hanketta (Miemala ja Vanajantie 7) jäi valmistumatta ja Linna Golfin kaava odottaa ulkoisen osapuolen toimenpiteitä.	Toteutuu osittain

Tavoite: Yritysmönteinen elinvoiman edistäjä

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Yritysalueiden kaavoitus: kaksi kaavaa Moreenin eritasoliittymän investointi edistyy aikataulussaan: rakentaminen käynnistyy	Yritysalueiden kaavoituksesta valmistui tavoitelluista kahdesta vain Moreenin kaavamuutos ja toinen kaava jäi kesken. Moreenin eritasoliittymän rakentaminen eteni suunnitellusti.	Toteutuu osittain

Tavoite: Houkutteleva matkailun ja tapahtumien kaupunki

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Katulupahtojen päivitys valmistuu vuoden 2025 aikana	Katulupahtojet on päivitetty.	Toteutuu
Tapahtumataksan päivitys valmistuu vuoden 2025 aikana	Tapahtumataksa on uudistettu ja tullut voimaan 1.1.2026.	

9.3. Jätelautakunnan tavoitteiden toteumataulukot

Tavoite: Jätehuoltoon liittymättömien asuinkiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
500 lähetettyä kehotuskirjettä.	Jätehuoltoon liittymättömille asuinkiinteistöille lähetettiin 823 kehotuskirjettä, joista 440 koski sekajätteen kuljetuksen järjestämistä ja 383 lietesäiliön tyhjentämistä.	Toteutuu
Kehotuskirjeen saaneista vähintään 50 % liittyy jätehuoltoon ilman muita toimenpiteitä.	Sekajätettä koskevan kehotuskirjeen saaneista hieman yli puolet (54 %) liittyi jätehuoltoon annetussa määräajassa ilman valvovan viranomaisen toimenpiteitä. Lietesäiliöitä koskevien kirjeiden vaikutusta ei voitu arvioida puutteellisten lähtötietojen vuoksi.	Toteutuu osittain

Tavoite: Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kotikompostoidaan tai kerätään asuinkiinteistöiltä.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sekajätteen tyhjennysvälin yli 4 viikkoon pidentäneiden kiinteistöjen määrä lisääntyy.	Sekajäteastian tyhjennysvälin yli neljään viikkoon pidentäneiden asuinkiinteistöjen määrä nousi vuoden aikana noin 600:lla ja oli vuoden lopussa 12 754, mikä kertoo sekajätteen vähentämistä ja kierrätyksen lisääntymistä.	Toteutuu

Tavoite: Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hakemusten käsittelyaika enintään 1,5 kuukautta.	Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 29 päivää.	Toteutuu
Ilmoitusten käsittelyaika enintään 1 kuukautta.	Asukkaiden tekemät kompostointi-ilmoitukset sekä muut ilmoitukset käsiteltiin tavoiteajassa.	Toteutuu

9.4. Konserni- ja elinvoimapalvelujen tavoitteiden toteumataulukot

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

Tavoite: Siirretään työtehtäviä tiloimistolta omaksi työksi turvaten toimenpiteellä henkilöstön työkykyisyys ja saavuttaen samalla kaupungille taloudellista hyötyä.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Ostettujen tiloimistopalvelujen tuntimäärä alenee	Muistiotositteiden käsittely sekä ostolaskujen kierronvalvonta on siirretty omaksi työksi.	Toteutuu

Tavoite: Integroidaan TE -palveluiden hankinnat osaksi kaupungin hankintapalveluiden toimintaa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
TE-palveluiden hankinnat on integroitu osaksi kaupungin hankintatoimea	Integrointi perustuu hankinta-asiantuntijoiden sijoittumiseen hankintapalveluihin	Toteutuu

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

Tavoite: Onnistunut alue- ja kuntavaalien toteutus.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Ennakoäänestyksen suosio suurempaa kuin aikaisemmissa vaaleissa.	Vuoden 2025 vaaleissa ennakoäänestysosuus oli 58,25 %, mikä on hieman (0,2 %-yksikköä) enemmän kuin edellisissä kuntavaaleissa, mutta vähemmän (0,8 %-yksikköä) kuin vuoden 2024 EU- ja presidentinvaaleissa.	Toteutuu osittain
Vaalipäivänä ääntenlaskujen (ennakoäänät ja vaalipäivän äänet) valmistuminen aikataulussa.	Toteutui pääosin, mutta yksittäisissä vaalilautakunnissa ilmeni haasteita vaalipäivän ääntenlaskennassa.	Toteutuu

Tavoite: Sähköisen arkiston muodostaminen on osa kaikkia kaupungin toimintaprosesseja.

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Verkkolevyille (N-asema) tallennettu aineisto on käyty läpi ja niiden organisoidusta säilyttämisestä on tehty suunnitelma.	Uusi verkkolevy on otettu käyttöön ja vanha poistuu 2.5.2026. Organisaatiota on ohjeistettu uuden verkkolevyn käytöstä.	Toteutuu
Asianhallintajärjestelmään tallennetun aineiston osalta on luotu käytäntö Sähköiseen arkistoon siirtämiseksi ja ennen vuotta 2019 syntynyt aineisto on siirretty.	Aineiston siirto perustuu asian päättymisajankohtaan, ei luontipäivään. Tämän vuoksi suurin osa HVA:lle siirtyneestä aineistosta voitiin arkistoida sähköisesti; muun toiminnan osalta käytäntö on vielä avoin.	Toteutuu osittain

Tavoite: Osaamisen kehittäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sähköiset onnistumiskeskustelut on otettu käyttöön ja koulutusten hallinnointi on keskitetty.	Sähköiset onnistumiskeskustelut ovat käytössä Solveon Talentissa ja sisäisten koulutusten tallennukset toteutetaan keskitetysti henkilöstöpalveluissa.	Toteutuu
Tulevaisuuden osaamistarpeet on määritetty.	Laajennetussa johtoryhmässä on määritelty osaamisen pääteemat.	Toteutuu

Tavoite: Onnistunut perehdyttäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Uuden henkilöstön perehdytyskyselyn perehdytyskokemuksen keskiarvo vähintään 3,5	Perehdytyskyselyn keskiarvo oli 3,83.	Toteutuu

Strategia- ja tietojohdampalvelut**Tavoite: Tietoon perustuva johtaminen ja päätöksenteko**

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Exreportin kuukausittainen kävijämäärä pl. heinäkuu vähintään 120	Heinäkuuta lukuun ottamatta koko vuoden keskimääräinen käyttäjämäärä oli 151.	Toteutuu
Exreportin käyttäjäkyselyn suosittelemiseksi NPS vähintään 50	NPS oli 35,8.	Ei toteudu

Tavoite: kaupunkistrategian päivittäminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Uuden valtuuston kaupunkistrategia on päivitetty viikkoon 41 mennessä	Uusi strategia hyväksyttiin valtuustossa 6.10.2025	Toteutuu

Tavoite: Digitalisaation tukeminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Toimialat arvioivat saamansa tuen >= 3,8 asteikolla 1–5	Kyselyyn vastasi 30 lähijohtajaa ja toimialojen arvio saamaansa tuesta oli keskimäärin 3,5.	Ei toteudu

Tavoite: Digityökalujen tunnettavuus

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Toimialan lähijohtajat arvioivat digityökalujen tunnettavuuden >= 3,0 asteikolla 1–5	Kyselyyn vastasi 30 lähijohtajaa ja digityökalujen tunnettavuus sai arvion 2,3.	Ei toteudu

Tavoite: Vaikuttava viestintä ja markkinointi

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Sosiaalisen median kanavien (Hämeenlinnan kaupungin Instagram, Facebook ja LinkedIn) seuraajamäärät kasvavat ja osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti.	Some-kanavien seuraajamäärät ovat tavoitteen mukaisessa kasvussa (Facebook 11 057, Instagram 5 100, LinkedIn 5 136) ja osallistumisia seurataan säännöllisesti.	Toteutuu
Verkkosivujen matkailu -osion (Visit Hämeenlinna) kävijämäärä kasvaa.	Vuonna 2025 matkailuosion yksilöllisten sivukatselujen määrä oli 272 980. Vuoteen 2024 verrattuna (285 145) laskua oli 4,3 %.	Ei toteudu
Verkkosivujen uudistamisesta ja tekoälyn hyödyntämisestä sivuilla on valmis suunnitelma ja uudistaminen on aloitettu.	Uusien verkkosivujen konseptointi ja kilpailutus on toteutettu v. 2025 aikana.	Toteutuu
Markkinointia toteutetaan pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisesti ja brändin vaikutavuutta seurataan brändin uudistustyössä sovittujen mittarien mukaan.	Uusi brändi otettiin käyttöön tammikuussa ja markkinoinnin strategisen tason suunnitelman ensimmäinen versio laadittiin alkuvuodesta. Brändin jalkauttaminen etenee suunnitelman mukaisesti, jatkuu vuonna 2026, ja samalla laaditaan uusi strategiaa tukeva pitkän aikavälin markkinointisuunnitelma.	Toteutuu osittain

Elinvoima- ja työllisyyspalvelut

Tavoite: Vaikuttava elinvoimapolitiikka ja osaaminen

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kehitys Oy:lle asetetut tavoitteet on saavutettu.	Elinkeinoyhtiö toimi tavoitteiden mukaisesti ja tehokkaasti, saavutti erinomaisen asiakastytyväisyyden (NPS 92) sekä vahvisti kaupungin elinvoimaa ja vetovoimaa. Haastava suhdannetilanne heikensi kuitenkin matkailutuloja eikä työpaikkatavoitetta saavutettu.	Toteutuu osittain
Elinkeinot ja osaaminen -ohjelman toimenpiteet vuodelle 2025 on toteutettu.	Elinkeinot ja osaaminen -ohjelma eteni suunnitellusti, toiminnan fokus kirkastui ja yhteistyö kaupungin eri vastuualueiden kanssa vahvistui. Katalyyttirahaston pilotointi onnistui, kehittämissuunnitelmat käynnistyivät ohjelman mukaisesti ja valmistelut startup-toiminnan sekä työllisyysyhteistyön vahvistamiseksi etenivät tavoitteiden suuntaisesti.	Toteutuu
Toisen asteen ja ammattikorkeakoulun houkuttavuus kasvaa	HAMKiin hakeneiden ja paikan vastaanottaneiden määrä laski selvästi, pääosin vieraskielisten hakijoiden määrän vähenemisen vuoksi. Toisen asteen koulutuksessa kiinnostus säilyi kuitenkin suhteellisen vakaana.	Ei toteudu
Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen Kanta-Hämeeseen kasvaa	Ajantasaista mittaritietoa ole saatavilla, koska Opetushallitus ei ole päivittänyt indikaattoritietoja vuoden 2023 jälkeen.	Ei voida arvioida
Hämeen Uusyrityskeskukseen tavoitteet on saavutettu	Tavoite saavutettiin, sillä uusyrityskeskukseen asiakkaista yrityksiä perustettiin yhteensä 110 kappaletta vuonna 2025. Yritysten perustaminen oli selvästi vilkkaampaa kuin edellisvuosina.	Toteutuu

Tavoite: Taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut:

1) Työllistyminen nopeutuu 2) Työnantajien menestyminen alueella 3) Työllisyys lisää alueen elinvoimaa 4) Yhteistyö kaupungin työllisyyspalveluiden ja TyöHämeen työllisyysalueen kanssa on toimivaa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Kaupungin työttömyyskorvausten kuntaosuus jää alle 9,5 milj. € /vuonna 2025.	Kaupungin työttömyysetuusmenot kasvoivat selvästi uuden rahoitusmallin, heikon suhdannetilanteen ja työttömyyden pitkittymisen vuoksi. Vuoden 2025 alussa voimaan tullut rahoitusmallin muutos heikentää vertailua aiempiin vuosiin, lisäksi kuntien rahoitusvastuuta ja vaikeutti menokehityksen ennakointia. Hämeenlinnan kuntaosuus työttömyysetuusmaksuista oli vuonna 2025 yhteensä 9,7 milj. euroa (2024: 6,22 milj. euroa).	Ei toteudu
Kaupunki työllistää ja tarjoaa heikommissa työmarkkina-asemassa oleville sekä kansainvälisille työnhakijoille uramahdollisuuksia: 1) 100 kesätyöpaikkaa kaupungin organisaatiosta	Kaupungin työllisyyspalveluiden tietoon tuli 89 kesätyöpaikkaa kaupungin eri yksiköissä ja lisäksi yksiköissä oli vähintään 55 harjoittelijaa, joista osa sijoittui kesäajalle.	Toteutuu osittain
Kaupunki työllistää ja tarjoaa heikommissa työmarkkina-asemassa oleville sekä kansainvälisille työnhakijoille uramahdollisuuksia: 2) 100 työkokeilupaiikkaa, joista vähintään 25 on kohdennettu kansainvälisten työnhakijoiden tai -opiskelijoiden työkokeiluihin tai harjoitteluihin	Kaupungin työllisyyspalveluiden tietoon tuli vuoden 2025 aikana 45 työkokeilupaiikkaa kaupungin eri yksiköissä.	Ei toteudu
Kaupunki työllistää ja tarjoaa heikommissa työmarkkina-asemassa oleville sekä kansainvälisille työnhakijoille uramahdollisuuksia: 3) 100 avointa TET-paikkaa perusopetuksen ja toisen asteen oppilaille	Kaupungin työllisyyspalveluiden tietoon tuli vuoden 2025 aikana 130 TET-paikkaa kaupungin eri yksiköissä.	Toteutuu
TyöHäme saavuttaa tavoitteensa.	TyöHämeen työllisyysalue käynnistyi haastavassa tilanteessa, jossa työttömyys on kasvanut ja työmarkkinat heikentyneet. Tavoitteista toteutui alle puolet.	Ei toteudu
Mittarit rakennetaan ja tarkennetaan vuoden 2025 aikana ml. asetuksella määritellyt mittarit.	Työllisyyspalveluiden tavoitemittarit päivitettiin ja tarkennettiin elokuussa 2025. Mittarien tarkennuksessa huomioitiin myös valtakunnalliset työllisyyden edistämisen tavoitteet.	Toteutuu

Tavoite: Hyvät väestösuhteet ja kestävä kotoutuminen: Hämeenlinna on houkutteleva kansainvälisten ihmisten asuin- ja työpaikkana

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Palveluiden saavutettavuus: ALPO-tilastot matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan käynneistä	Matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan käynnit olivat 2 698 (v. 2024: 2 138). Matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan käyntimäärien kasvu osoittaa, että palvelut tavoittavat yhä paremmin asiakkaat.	Toteutuu
Kansainvälisten asiakkaiden tavoitettavuus paranee.	Kansainväliset opiskelijat, etenkin Sri Lankalaiset sekä ukrainan pakolaiset ovat löytäneet palveluihimme enenevässä määrin. Suurin kasvu käynneissä.	Toteutuu

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Palvelutarpeen arviointien ja kotoutumissuunnitelmien määrät suhteessa kv-muuttajiin	Tilinpäätöksessä esitettyjen tietojen perusteella palvelutarpeen arviointien ja kotoutumissuunnitelmien määrät olivat kansainvälisten muuttajien määrään nähden tavoitteiden mukaisia. Tavoitetaso sekä riittävien tarkentavien tietojen puuttuessa asian toteutumista ei voida tässä vaiheessa arvioida.	Ei voida arvioida ☒
ICC tulosten seuranta – kehittämissuunnitelmat vs. toteutukset. Verrokkina kaupungit Suomessa ja/tai muissa Euroopan kaupungeissa	Kaupunki on toteuttanut Euroopan neuvoston Intercultural Cities (ICC) -hankkeen kehittämissuunnitelmia ja kansainvälisyttä edistäviä toimenpiteitä. ICC tulosten seurannalle ei ole kuitenkaan asetettu etukäteen määriteltyjä tavoitetasoja, joiden perusteella toteutumista ja vaikuttavuutta voitaisiin arvioida.	Ei voida arvioida ☒
Kotofoorumit – Keskusteluareena kansainvälisille asukkaille ajankohtaisista asioista. Foorumeiden toteutuskerrat vs. osallistujamäärät.	”Työstä elinvoimaa” ja ”Miten opin suomen kieltä” -foorumeihin osallistuneiden määrä (90 henkilöä) on elinvoimapalvelujen mukaan merkittävä ja toimintaa on pidetty onnistuneena, mutta arviointi ei ole mahdollista ilman asetettuja tavoitetasoja	Ei voida arvioida ☒

9.5. TyöHämeen tavoitteiden toteumataulukko

Tavoite: Taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut: Työllistyminen nopeutuu, työnantajien menestyminen alueella, työllisyys lisää alueen elinvoimaa, TyöHämeen henkilöstö on motivoitunutta ja osaavaa

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Työttömyysetuuskien määrä	Vuonna 2025 TyöHämeen kuntiin maksettiin työttömyysetuuskia 67,9 milj. euroa, mikä on 4,73 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2024 (72,6 milj. euroa).	Toteutuu
Maksettujen työttömyysetuuskien kokonaismäärä	Vuonna 2025 TyöHämeen alueen kuntien työttömyysetuusmaksujen kuntaosuus kasvoi 14,4 milj. euroon, mikä on 6,4 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2024. Nousua selittävät erityisesti vuoden 2025 alussa voimaan tullut työttömyysturvan rahoitusmallin muutos, joka heikentää vuosien välistä vertailtavuutta sekä pitkittynyt heikko suhdannetilanne, jonka seurauksena työttömyysetuuskien saajien määrä on kasvanut ja työttömyysjaksot ovat pidentyneet.	Ei toteudu ☒
Työllisten kokonaismäärä alueella	Tammi–lokakuussa 2025 työllisten keskimääräinen kuukausittainen määrä oli 45 168, mikä on 525 työllistä vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2024.	Ei toteudu ☒
Aktiivisten yritysten määrä alueella (vuosittainen liikevaihto vähintään 10 000 €)	Mittarista ei ole ajantasaista tietoa, joten se ei ole tällä hetkellä validi. Tuoreimmat tiedot ovat verovuodelta 2023, jolloin TyöHämeen alueen kunnissa oli 6 474 aktiivista, yli 10 000 euron vuotuisen liikevaihdon yritystä, mikä on 40 yritystä enemmän kuin vuonna 2022.	Ei voida arvioida ☒
Yli 3 kk työttömänä olleiden määrä laskee vuoden 2024 tasosta	Vuonna 2025 yli 3 kuukauden mittaisten työttömyysjaksojen keskimääräinen kuukausittainen määrä oli 4 241, mikä on 592 enemmän kuin vuonna 2024.	Ei toteudu ☒
Sopimuskuntien työttömyysetuusmaksut eivät nouse vuoden 2024 tasosta + kuntien saavan kompensaaion yli.	Vuonna 2025 TyöHämeen alueen kunnat maksoivat työttömyysetuusmaksujen kuntaosuutta 14,4 milj. euroa, mikä on 6,4 milj. euroa enemmän kuin vuonna 2024 ja 1,7 milj. euroa enemmän kuin valtion myöntämä kustannusten kompensaaio.	Ei toteudu ☒

Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
	Kasvua selittävät vuoden 2025 alussa voimaan tulleet rahoitusmallin muutos, kuntien lisääntynyt rahoitusvastuu sekä heikon suhdannetilanteen pitkittymisestä seurannut työttömyyden kasvu ja jaksojen pidentyminen.	
TyöHämeelle laaditaan toimintasuunnitelma (toteutuu/ei toteudu)	Toimintasuunnitelma on valmisteltu yhteistyössä työllisyysalueen kuntien kanssa. Työllisyysohjelmatyö jatkuu keväällä 2026, sillä toimintasuunnitelma kytketään osaksi uudistettua kuntien ja TyöHämeen välistä sopimusta, jossa työllisyyspalveluiden kustannusten jakoperuste muutetaan aiheuttamisperusteiseksi.	Toteutuu osittain
Mittarit tarkennetaan vuoden 2025 aikana ottaen huomioon asetuksella määritellyt mittarit	TyöHämeen tavoitemittarit päivitettiin ja tarkennettiin elokuussa 2025. Päivityksessä huomioitiin työllisyysalueen jäsenkuntien toiveet ja valtakunnalliset työllisyyden edistämisen tavoitteet.	Toteutuu
Kysely henkilöstölle kevät/syysy: positiivinen kehitys.	TyöHämeessä toteutettiin kaksi työhyvinvointikyselyä vuonna 2025: ensimmäinen toukokuussa ja toinen elokuussa. Keväällä kyselyvastausten kokonaiskeskiarvo oli 3,5 ja syksyllä 3,7 asteikolla 1–5. Parhaimmaksi työhyvinvoinnin ulottuvuudeksi arvioitiin esihenkilötyö (4,21) ja heikoimmaksi terveys ja elämäntilanne (3,49).	Toteutuu

9.6. Strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteumataulukot

Taulukko 10: Hämeenlinnan Asunnot Oy, tavoitteiden toteuma on kohtalainen, 50 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>Yhtiö keskittyy kiinteistökannan tervehdyttämiseen oman taloutensa kannalta kestäväällä tavalla;</p> <p>a. nettotulos pois lukien kertaluonteiset arvonalentumiset > 0</p> <p>b. korjaukset ja investoinnit toteutuvat suunnitellusti</p> <p>c. yhtiön kannattamattomien kiinteistöjen määrä vähenee edellisvuodesta</p>	<p>a. nettotulos pl. arvonalentumiset (€)</p> <p>b. kyllä/ei</p> <p>c. kannattamattomien kiinteistöjen määrä vs. v 2024</p>	<p>Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan nettotulos jäi vahvasti negatiiviseksi, -1,5 milj. euroa ja kannattamattomia kiinteistöjä oli edellisvuotta enemmän (2025:55 vs. 2024:46), joten vaikka korjausten ja investointien raportoidaan toteutuneen suunnitellusta ei tavoite tarkastuslautakunnan arvion mukaan ole toteutunut.</p>	<p>Ei toteudu</p>
<p>Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä;</p> <p>yhtiön veden- ja energiankulutus laskee edellisvuodesta</p>	<p>a. vedenkulutuksen muutos (% edellisvuodesta)</p> <p>b. energiankulutuksen muutos (% edellisvuodesta)</p>	<p>Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan vedenkulutus on hieman kasvanut edellisvuoteen verrattuna (+1 %), mutta energiankulutus on kaukolämmön osalta laskenut (-6 %). Sähkön kulutuksen kasvu + 12 % selittyy öljylämpökohteista maalämpöön siirtymisellä.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
<p>Työllistämistoimiin osallistuminen</p>	<p>selostus tehdyistä työllistämistoimista</p>	<p>Yhtiö palkkasi kesätyöntekijän kolmeksi kuukaudeksi sekä elokuusta alkaen yhden henkilön asiakaspalveluun.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Yhtiö teettää yhteistyössä omistajaohjauksen kanssa ja asumiskaupunkiohjelman valmistelun yhteydessä selvityksen erilaisista tuki- ja pääomitusmahdollisuuksista Hämeenlinnan Asunnot Oy:n korjausvelan pienentämiseksi, asuntokannan uudistamiseksi ja kehittämiseksi sekä yhtiön taloudellisen aseman vahvistamiseksi pitkällä aikavälillä. Selvittää muun muassa oman pääoman ehdoisen sijoituksen mahdollisuudet, sekä valtioneuvoston asettamat mahdolliset rajoitteet. Yhtiön mahdollisen pääomituksen tulee olla kertaluonteinen mahdollistaja yhtiön toiminnan ja talouden kestävyden vahvistamiseen pitkällä aikavälillä, ei jatkuvaa tukea. Pääomituksen toteuttamisen edellytyksenä on selvä vaikutus yhtiön ja konsernin taloudellisen tilan parantumiseen. Selvityksen pohjalta esitetään mahdolliset toimenpiteet.</p>	<p>selostus tehdyistä toimista</p>	<p>Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella yhtiö on teettänyt laajan selvityksen yhtiön taloudellisesta tilanteesta ja sen vaikutuksista tuleville vuosille. Selvityksessä on otettu kantaa eri skenaarioiden kautta, mikä yhtiön tilanne olisi eri pääomitusosuuksien osalta. Konkreettisia toimenpide-esityksiä ei kuitenkaan saatu valmiiksi arviointivuoden aikana, joten tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoite toteutuu osittain.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>

Taulukko 11: Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 88 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Liikuntahallit -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 b. nettotulokset paranevat edellisvuodesta	a. yhtiöiden nettotulokset (€) b. yhtiöiden nettotulosten muutokset vuoteen 2024 verrattuna	Liikuntahallit Oy:n nettotulos ei toteutunut tavoitteen mukaan positiivisena, mutta kehittyi parempaan suuntaan viimevuoteen verrattuna. Jäähalli Oy:n nettotulos oli positiivinen ja parani edellisvuodesta. Palloiluhalli Oy:n nettotulos painui negatiiviseksi ja jäi viimevuotta huonommaksi. Kokonaisuutena arvioiden voidaan todeta tavoitteen onnistuneen osittain.	Toteutuu osittain
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n tarjoamat palvelut vastaavat käyttäjien tarpeisiin; asiakastytyväisyyskysely tulos vähintään 3,9 (asteikolla 1–5)	Asiakastytyväisyyskyselyn tulos.	Hämeenlinnan kaupunki teetti kyselyn Hämeenlinnan Liikuntahallien toiminoista liikuntapaikkakohtaisesti syksyllä 2025. Kysymykseen vastaako liikuntapaikka tarpeita keskimääräinen vastaus tulos oli 3,9, joten tavoite toteutui.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan hiilineutraalisuustavoitteeseen on kiinnitetty huomiota erityisesti käynnistettyjen liikuntapaikkarakentamisen hankkeiden suunnittelussa sekä toteutuksessa, esim. tekojääradan jäädyttämisestä syntyvän lauhdelämmön hyödyntäminen tekonormen lämmityksessä. Kiinteistöissä tehdään vähäisempiä suoria toimenpiteitä, kuten valaisinvaihtoja led-valaisimiksi. Energiankulutusta seurataan aktiivisesti.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Tilikauden aikana yhtiöllä on ollut kaksi henkilöä työkokeilussa. Työllistämisyhteistyötä on tehty Koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa.	Toteutuu

Taulukko 12: Hämeenlinnan Pysäköinti Oy, tavoitteiden toteuma on erinomainen, 100 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy toimii kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa ja siten että sen maksuvalmius pitkällä tähtäimellä säilyy; a. liikevoitto > 600 000 € b. nettotulos > 0 c. pysäköintitalojen liikevaihdon kasvu > + 3 %	a. liikevoitto (€) b. nettotulos (€) c. pysäköintitalojen liikevaihdon muutos edellisvuodesta (%)	Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella asetettu tavoite saavutettiin a. 944 000 € b. 414 000 € c. + 9,0 %	Toteutuu
Yhtiö vahvistaa sidosryhmäviestintäänsä siten, että ymmärrys yhtiön toiminnasta ja näkymistä paranee	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Yhtiön uudistetut verkkosivut julkaistiin kesäkuussa ja sidosryhmäviestintää on tiivistetty.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; yhtiö kehittää yhteistyössä kaupungin kanssa sähköautojen latausmahdollisuuksien lisääntymistä ja monipuolistumista Hämeenlinnassa.	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Alkuvuodesta Kaivoparkkiin ja Keinuparkkiin tehtiin lisää sähköautojen latauspisteitä. Uusia latauspisteitä lisättiin niin perus- kuin hidaslataukseen.	Toteutuu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista	Kaupungin kesätyösetelillä palkattiin kolme nuorta kesätöihin yhdessä Linnan Kiinteistökehityksen kanssa.	Toteutuu

Taulukko 13: Linnan Kehitys Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 86 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kehitys toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; viimeisen + edellisten tilikausien voitto > 0	viimeisen + edellisten tilikausien voitto (€)	Yhtiö raportoi tavoitteen toteutumisesta: tilikauden voitto + edellisten tilikausien voitto oli 56 000 + 676 000 = 732 000 euroa	Toteutuu
Tiedolla johtamisen vahvistamisen seurauksena Linnan Kehityksen tehokkuus ja vaikuttavuus paranee	selostus tehdyistä toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista yhtiön talouteen ja toimintaan	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan yrityksen uusittu CRM-järjestelmä (asiakkuudenhallinta, Customer Relationship Management) on otettu käyttöön. Yhtiön tekoälykyvykkyksiä parannettu luomalla omia tekoälyagentteja ja kouluttamalla henkilöstöä. Asiakassegmentoinnin prototyyppi on tehty ja sitä on kokeiltu kestävän tuotannon alueella.	Toteutuu
Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat yhtiön tuottamat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; a. asiakastytyväisyys NPS > 70 b. yritystyytyväisyystutkimuksissa positiivinen kehitys edellisiin mittauksiin verrattuna	a. asiakastytyväisyys (NPS) b. yritystyytyväisyystutkimusten tulokset ja muutos edellisestä	NPS tavoite saavutettiin, tulos oli 92. Myös yritystyytyväisyystutkimusten tulokset ovat EK:n Kuntarankingin mukaan kehittyneet positiiviseen suuntaan. Hämeenlinnan sijoitus vuonna 2025 oli 13. (2023: 15.).	Toteutuu
Kaupunkistrategiassa (2022–2025) on Linnan Kehitykselle asetettu seuraavat vuositavoitteet: a. 21 uutta yhtiön kautta sijoituttua yritystä b. 200 sijoittuvien yritysten kautta siirtyvää työpaikkaa	a. sijoittuneiden yritysten lukumäärä b. sijoittuvien yritysten kautta syntyneiden työpaikkojen lukumäärä	a. Sijoittuneita yrityksiä oli 22 kpl. b. Sijoittuneiden yritysten kautta syntyneitä työpaikkoja oli 102 kpl.	Toteutuu osittain
Linnan Kehitys osallistuu työelämysalueen organisoitumiseen ja jäsentää palvelunsa keskeiseksi osaksi kaupungin työvoimapalveluita	selostus tehdyistä toimenpiteistä	Yhtiö oli päävastuullisena järjestämässä Tekijä 2025 -tapahtumaa tammikuussa. Yhtiö on vetovastuussa CBC – Creative Business Clubin ja HR-verkoston toiminnasta Parkissa. Yhtiö on ollut mukana Yritysreaktoriin kehittämisessä ja käynnistämässä sekä vastaa osaltaan yritysten moniammatillisesta palveluntarjoamasta.	Toteutuu
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. yhtiö järjestää yrityksille vastuullisuuskoulutuksia PARKKI Business Parkissa, joissa yhtenä teemana on Hiilineutraali Hämeenlinna	a. järjestettyjen koulutusten lukumäärä ja osallistujamäärä b. Ekokompassi ympäristösertifikaatti saatu – toteutui / ei toteutunut	a. Mittarille ei ollut asetettu tavoitetta, joten sen toteutumista ei voida tämän kohdan osalta arvioida. b. Ekokompassi ympäristösertifikaatti on saatu syksyllä, joten tavoite toteutui kokonaisuudessaan tarkastuslautakunnan arvion mukaan osittain.	Toteutuu osittain

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
b. Ekokompassi ympäristöjärjestelmän käyttöönotto			
Työllistämistöimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistöimistä	Yhtiöön palkattiin HAMK:sta valmistunut kansainvälinen opiskelija puolen vuoden työsuhteeseen.	Toteutuu

Taulukko 14: Linnan Kiinteistökehitys Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 80 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
Linnan Kiinteistökehitys toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos > 0 €	nettotulos (€)	Tavoite toteutui, arviointivuoden nettotulos oli 438 000 €.	Toteutuu
Yhtiön tärkein tehtävä on alueellinen kiinteistöjen kehittäminen, minkä lisäksi yhtiö edistää aktiivisesti yritysten sijoittumista Hämeenlinnaan; a. käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita > 2 kpl b. yhtiön tiloihin Linnan Kehityksen sijoituspalveluiden kanssa yhteistyössä vuoden aikana sijoittuneita yrityksiä > 5 kpl	a. käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm. b. sijoittuneiden yritysten lkm.	Kiinteistökehityshankkeita ei tilinpäätösraportoinnin mukaan arviointivuoden aikana käynnistynyt yhtään, mutta sijoittuneita yrityksiä oli seitsemän, joten tavoite toteutui osittain.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa kiinteistöliiketoimintansa sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin siten, että kiinteistöjen käyttöasteet säilyvät jatkossakin korkealla tasolla; kiinteistöjen käyttöaste > 88 %	kiinteistöjen käyttöaste (%)	Toteutunut käyttöaste jäi 8,2 % tavoitteesta, ollen 79,8 %.	Toteutuu osittain
Yhtiö jatkaa Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. kokonaistaloudellisesti kannattavilla investoinneilla b. Ekokompassi ympäristöjärjestelmän käyttöönotto	a. selostus tehdyistä toimenpiteistä b. Ekokompassi ympäristösertifikaatti saatu	Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan yhtiö investoi useiden kiinteistöjen talotekniikan automaation laitteisiin ja älyteknologiaan, joilla saatiin seurattua ja säädettyä energian käyttöä etänä. Tämän myötä energian kulutusta on pystytty laskemaan. Lisäksi muutamiin kiinteistöihin tehtiin sähköautojen latauspisteitä. Ekokompassi ympäristösertifikaatti saatiin toukokuussa.	Toteutuu
Työllistämistöimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistöimistä	Kaupungin kesätyöseteleillä palkattiin kolme nuorta kesätöihin yhteistyössä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n kanssa.	Toteutuu

Taulukko 15: Hämeenlinna Seudun Vesi Oy, tavoitteiden toteuma on hyvä, 70 %

Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>HS-Vesi toimii kannattavasti, oman tulo-rahoituksensa puitteissa;</p> <p>a. nettotulos > 0</p> <p>b. yhtiön perimät vesihuollon mak-sut ovat keskimääräisiä vesihuolto-laitosten maksuja edullisemmat</p>	<p>a. nettotulos (€)</p> <p>b. vesihuollon maksut Ve-silaitosyhdistyksen kerää-mien vesihuoltolaitosten vertailuhintojen keskiar-voon verrattuna</p>	<p>a. Nettotulos oli 527 000 €</p> <p>b. 2/2025 julkaistussa vertailuhintojen vertailussa HS-Veden taksat olivat alle keskiarvon sekä omakoti- että kerrosta-loissa.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Yhtiö jatkaa vedenhankinnan tur-vaamiseen ja omaisuudenhallinnan parantamiseen tähtääviä kehittä-mistoimia;</p> <p>a. kriittisen jätevesiverkoston sel-villäoloaste-% nousee</p> <p>b. yhtiön 10 vuoden laitosinves-tointien saneerausohjelmaa toteu-tettu suunnitellusti</p>	<p>a. kyllä/ei</p> <p>b. kyllä/ei</p>	<p>a. Selvilläoloaste oli vuoden 2025 lo-pussa 36 % (2024: 33 %).</p> <p>b. Investointiohjelmaa noudatettiin ko-konaisvolyymien osalta, vaikka kohteet vuoden aikana hieman muuttuivat tar-peiden mukaan.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Jätevedenpuhdistamoilla saavute-taan ympäristöluvan mukaiset lu-paehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla</p>	<p>kyllä/ei</p>	<p>Paroisilla ja Lammilla lupaehdot saavu-tettiin, Akaan puhdistamolla neljännes-vuosikeskiarvot eivät typen puhdistus-tehon osalta toisella ja neljännellä vuo-sineljänneksellä täyttyneet. Fosforin puhdistusreduktio jäi hieman vaatimuk-sesta toisella vuosineljänneksellä ja sa-moin lähtevän veden pitoisuus.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
<p>Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen to-teutumisen edistämistä</p>	<p>selostus tehdyistä toimen-piteistä</p>	<p>HS-Vesi on mukana Loimua Oy:n jäte-veden hukkalämpöä hyödyntävän läm-pöpumppulaitoksen rakentamisessa Pa-roisten jätevedenpuhdistamolle.</p>	<p>Toteutuu</p>
<p>Työllistämistoimiin osallistuminen</p>	<p>selostus tehdyistä työllis-tämistoimista</p>	<p>Tilinpäätösraportoinnin mukaan sopivia henkilöitä sopiviin tehtäviin ei ollut tar-jolla nykyisessä turvallisuustilanteessa.</p>	<p>Ei toteudu</p>

Taulukko 16: Verkatehdas Oy, tavoitteiden toteuma on kohtalainen, 50 %

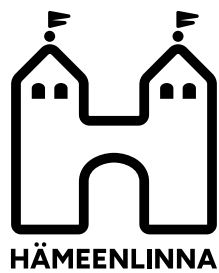
Tavoite	Mittari	Arvio toteutumisesta	TALA
<p>Verkatehdas -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti;</p> <p>a. yhtiöiden nettotulokset > 0</p> <p>b. yhtiöiden kulujen suhde liikevaihtoon alenee</p> <p>c. käytössä olevien toimitilojen (pitkäaikainen vuokraus) vuokrausaste > 97 %</p>	<p>a. nettotulos (€)</p> <p>b. kulut (materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, muut kulut) / liikevaihto vs. 2024</p> <p>c. vuokrausaste (%)</p>	<p>Tilinpäätöksessä raportoidun perusteella tavoitetta ei saavutettu vaan sekä nettotulostavoite että kulujen suhde liikevaihtoon jäivät tavoitellusta. Positiivista on, että pitkäaikaisvuokrauksen täyttöaste oli 100 %.</p>	<p>Ei toteudu</p>
<p>Konsernirakennemuutoksen hyödyt Verkatehdas -konsernin toiminnassa ja taloudessa realisoituvat odotetusti</p>	<p>selostus saavutetuista hyödyistä ja niiden vaikutukset konsernin talouteen (€)</p>	<p>Verkatehdas -konserni loi tilikauden aikana uuden konsernistrategian, jonka jalkautus alkoi heti. Verkatehdas ja Hämeenlinnan Teatteri aloittivat yhteistuotantojen valmistelun myös Verkatehtaan tiloihin. Näin Hämeenlinnan Teatterilla on mahdollisuus toteuttaa isompi määrä esityksiä useammalla näyttämöllä. Lisäksi työterveyshuolto, tilitoimistopalvelut ja henkilöstöedut on kilpailutettu ja yhdistetty konsernitason tasoisiksi, jonka vaikutukset konsernin talouteen ovat n. 30–50 tuhatta euroa. Yhteistuotantojen myönteisten taloudellisten vaikutusten arvioidaan vahvistuvan vuoden 2026 aikana esitysmäärien kasvun sekä lipunmyynnin liikevaihdon lisääntymisen seurauksena.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
<p>Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä;</p> <p>a. Verkatehdas jatkaa Ekokompassi sertifikaatin edellyttämää kehitystä, joka auditoidaan seuraavan kerran vuonna 2027</p> <p>b. Teatteri saa Ekokompassi sertifikaatin</p>	<p>a. selostus tehdyistä toimenpiteistä</p> <p>b. Ekokompassi sertifikaatti saatu</p>	<p>Tilinpäätöksessä raportoidun mukaan Verkatehdas jatkoi Ekokompassi-sertifikaatin mukaisen toiminnan kehittämistä mm. parantamalla jätteen lajittelua, hallitsemalla tilakohtaista energiankulutusta tapahtumakalenterin mukaisesti sekä tukemalla työntekijöiden työmatkapyöräilyä. Teatteri aloitti Ekokompassi-sertifikaatin hakemisen valmistelun.</p>	<p>Toteutuu osittain</p>
<p>Työllistämistoimiin osallistuminen</p>	<p>selostus tehdyistä työllistämistoimista</p>	<p>Verkatehdas-konserni on tarjonnut työharjoittelupaikan yhdelle henkilölle vuoden 2025 aikana.</p>	<p>Toteutuu</p>

9.7. Kuvaluettelo

Kuva 1: Tarkastuslautakunta 20.5.2026.....	6
Kuva 2: Talouden kehitys vuosina 2016–2025.....	12
Kuva 3: Kaupungin toimintamenojen jakauma toimialoittain miljoonissa euroissa esitettynä.....	14
Kuva 4: Lainakannan ja konsernin lainakannan kehitys asukasta kohden vuosina 2021–2025.....	16
Kuva 5: Investointitasan vertailu sekä toiminnan ja investointien rahavirran kertymä -tunnusluvun kehitys.....	17
Kuva 6: Asukaskohtaisten verotulojen ja valtionosuuksien vertailu vuosina 2023–2025.....	17
Kuva 7: Vuosikatteen sekä kertyneiden yli- tai alijäämien kehitys asukasta kohden vuosina 2021–2025.....	18
Kuva 8: Talouden tasapainoa kuvaavien lukujen kehitys Hämeenlinnassa.....	19
Kuva 9: Hämeen kylmäkukka menestyy niukoissa olosuhteissa tarkasti sopeutuen.....	21
Kuva 10: Ensimmäinen Hämeenlinnan väen gaala järjestettiin tammikuussa 2026.....	24
Kuva 11: Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	28
Kuva 12: Nuoret pelaamassa koripalloa Hämeensaareissa kesällä 2025.....	30
Kuva 13: Kaupunkirakennelautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	32
Kuva 14: Hattelmalan harjun metsäpolku.....	34
Kuva 15: Jätelautakunnan tavoitteiden toteutuminen.....	37
Kuva 16: Konserni- ja elinvoimapalvelujen tavoitteiden toteutuminen.....	38
Kuva 17: Leimattu äänestyslippu kuvastaa kuntalaisten osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia.....	39
Kuva 18: Kaivinkone Sairion jätevesipumppaamon saneeraustöissä helmikuussa 2025.....	48
Kuva 19: Digitaaliset oppimateriaalit ovat olleet käytössä jo pitkään, kuva vuodelta 2020.....	56
Kuva 20: Lasten puutarha kutsuu lapset tutkimaan, leikkimään ja luomaan.....	59
Kuva 21: Luistinradat eri puolilla kaupunkia ovat talvisin aktiivisessa käytössä kaikenikäisten kaupunkilaisten iloksi.....	61
Kuva 22: Toimiva infra edellyttää tarkoituksenmukaista kunnossapitokalustoa.....	65
Kuva 23: Kotikaupunkilainen ilmestyy kolme kertaa vuodessa tuoden ajankohtaisia asioita asukkaiden luettavaksi.....	68
Kuva 24: Hämeen linna rautatiensillan suunnalta kuvattuna.....	76

9.8. Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Tarkastuslautakunnan kokoonpano.....	5
Taulukko 2: Arviointiasteikko.....	7
Taulukko 3: Arviointikertomuksessa 2024 annettujen suositusten toteutuminen.....	8
Taulukko 5: Toimintakatteen toteumavertailu.....	13
Taulukko 6: Tarkastuslautakunnan arvio valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisesta 2025.....	26
Taulukko 8: SIHYn toimintakatteen toteumavertailu.....	31
Taulukko 10: KAURAn toimintakatteen toteumavertailu.....	35
Taulukko 16: KOPAn toimintakatteen toteumavertailu.....	43
Taulukko 17: Tarkastuslautakunnan arvio strategisten tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta.....	45

Hämeenlinnan kaupunki
Wetterhoffinkatu 2
13101 Hämeenlinna
www.hameenlinna.fi